

NR. 7 2022 102. ÅRGANG

VIKTIGE KLES- KODEN

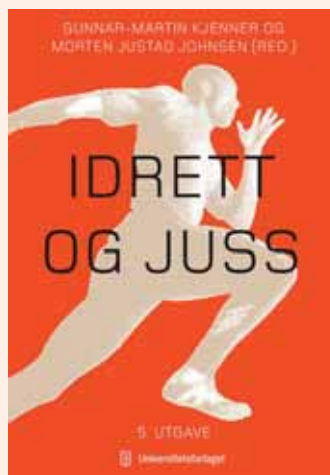
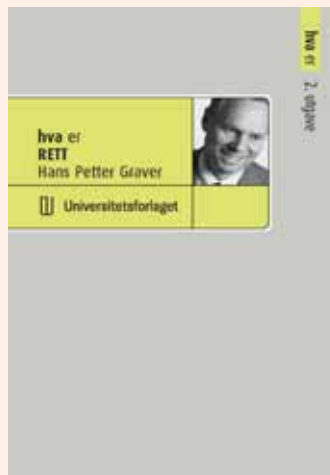

- JUSTISMORD PÅ AGENDAEN
- SLÅR ALARM OM ADVOKATERS PSYKISKE HELSE

Bestill
tilgang på
juridika.no

post
@juridika.no

Bøker fra Juridika

På Juridika finner du Universitetsforlagets
jusstidsskrifter, fagbøker og ajourførte
lovkommentarer samlet på ett sted.

Juridika

en tjeneste fra Universitetsforlaget

INNHold

Nr. 7 2022

Viggo Kristiansen satt fengslet i over tjue år, og ble sett på som en av Norges verste
forbrytere. Nå mener Riksadvokaten at han må frifinnes for de to barnedrapene. Saken
har skapt en storm mot Gjenopptakelseskommisjonen. Vi har snakket med sju aktører
om justisfeil.

TEMA SIDE 18

Følger det grønne skiftet
EU er den drivende kraften i energi-
omstillingen, og norske advokater må
følge raskere med på utviklingen, sier
Christian Fredrik Michelet.

SIDE 10

Hyllet norsk rettstradisjon
Den nordiske rettspragmatismen er det
som kanskje aller mest skiller norsk rett
fra andre lands rettstradisjoner, sa Jon
Wessel-Aas i årstalen.

SIDE 12

Kler seg etter forholdene
– Jeg synes alltid at jeg har kunnet gå
sånn som jeg selv vil. Vi skal ikke ta på
oss noen uniform, sier partner Anne
Sofie Bjørkholt i BAHF.

SIDE 54

FASTE
SPALTER:

Advokatansvar
SIDE 40

Bøker
SIDE 41

Medlemsnytt
SIDE 58

Lederens
kommentar
SIDE 59

Nytt om navn
SIDE 60

Sosiale medier
SIDE 67

SAGT I DETTE BLADET

– Det er et helt tydelig skille mellom de fem store
og resten av markedet. Vi har en klar ambisjon om
å ta sjetteplassen, men det er stor konkurranse.

THOMAS SANDO, managing partner
i SANDS, SIDE 8

– Noen advokatforetak tok seg den
frihet å omtale folk som advokater
når de ikke var advokater.

DAG ERIKSEN, assisterende direktør i
Tilsynsrådet, SIDE 16

– Det var tøft å oppleve den kalde
skulderen fra forsvarerstanden som
vet hvor sentral taushetsplikten er.

LINDA ELLEFSEN EIDE, advokat i
Elden, SIDE 50

JUS DIGITAL

ENKELT, FLEKSIBELT OG LØNNSOMT

Over 500 timer med etterutdanning

Alle finner relevante kurs.

Min JUS gir oversikt over timer og kurs

Enkel kontroll over egen etterutdanning.

Rabattert pris på årlige, fysiske kurs

Her møtes bransjen til fag og sosialt fellesskap.

Tidseffektivt og enkelt

JUS Digital er tilpasset en travel hverdag.

Økonomisk lønnsomt

Tar du to dagskurs i året, betaler du ca det samme for JUS Digital.

Ajournføringsforedrag

Alle temaer fra årlige kurs er tilgjengelige.

Ønsker du fordelene av en bedriftsavtale?

Vår kundekontakt Benedicte Granum svarer gjerne på dine henvendelser! Hun treffes på bg@jus.no eller 412 23 985.

JUS JURISTENES
UTDANNINGSSENTER

Få tilgang på jus.no

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Mobil: 915 59 602

JOURNALISTER

Thea N. Dahl
thea@advokatbladet.no
Mobil: 482 58 420

Jonas Fosaas
jf@advokatbladet.no
Mobil: 466 32 367

REDAKSJONSRAÅD

Emanuel Feinberg (leder)
Jens Johan Hjort
Ragnhild Lunner
Rune Opdahl
Ida Andenæs

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Universitetsgt. 9,
PB 362 Sentrum, 0102 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,
ms@advokatforeningen.no

Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no
Forsidefoto: Geir Egil Skog

TRYKKERI

07 Media – 07.no
Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

tips@advokatbladet.no

En rettsstat uten lydopptak

Når Gjenopptakelseskommisjonen, eller forskere, sakkyndige eller advokater, for den saks skyld, skal forsøke å rekonstruere noe som ble sagt i en rettsak, må de lete med lys og lykte etter avisreferater som kanskje gjengir noen uttalelser ordrett.

Dette skriver for eksempel kommisjonen i sin siste avgjørelse om å nekte gjenåpning i Torgersen-saken fra 17.juni 2021:

Avisreferatene tilsier at tannbittbeviset ble fremhevet som et av de tre tekniske hovedbevis i saken, og at det ble tillagt stor vekt i statsadvokatens prosedyre. I Vårt Land av 13.juni 1958 uttales:

«Avgjørende bevis i denne saken er avføringen fra den drepte på tiltaltes sko, barnålene fra drapsstedet som ble funnet på tiltalte, og i særlig grad bittsporene fra hans tenner i den dreptes bryst.»

«Det er imidlertid ikke mulig å si noe sikkert om rettens vurdering av tannbittbeviset, eller om hvordan det ble vektlagt.»

Ordet «avis» nevnes hele 44 ganger i avgjørelsen.

Riktignok var hovedforhandlingen i Torgersen-saken i 1958. Men også i nyere saker må kommisjonen lese gamle avisartikler for å forsøke å rekapitulere hva som kom frem i retten. Det skrives ikke referater, og det tas ikke opptak. Og en dom er ikke et referat av hva som kom frem i retten, for å sitere Siv Hallgren i Gjenopptakelseskommisjonen.

Lyd- og bildeopptak, i det minste lydopptak, i norske rettsaler har vært et unisont krav fra så vel domstoler som advokater i en årrekke, og også fra mange andre hold. Det er nå 17 år siden Stortinget vedtok å ta lydopptak av forklaringer som gis i retten.

Advokat John Christian Elden er en av mange advokater som har engasjert seg.

«Når staten tydeligvis - eventuelt ved hjelp fra USA - har kapasitet og datakunnskap til å tappe all telefontrafikk i verden, er det rart at de ennå ikke har greid å lagre det lille som sies i rettsalene», uttalte han til Dagbladet i 2013, og mente at det ikke var noen grunn til at dommerne og Justisdepartementet ikke skal følge loven.

Vedtaket om lydopptak ble innført i tviseloven i 2008. Det kan gjøres unntak dersom retten ikke har tilgjengelig utstyr for opptak, og det har den jo ikke.

Allerede i 2013 sa Domstoladministras-

sjonen (DA) at den hadde mast om lydopptak i «årevis».

Fra 2016 har DA hatt et pilotprosjekt med lyd- og bildeopptak i Nord-Troms og Senja tingrett og Hålogaland lagmannsrett, og fra 2019 i Jæren tingrett. Prosjektene er nå evaluert, og styret i DA vil få en rapport om saken før jul.

I 2019 skrev Klassekampen at DA hadde fått utredet en løsning med lydopptak som ville koste 129 millioner kroner å installere i alle landets tingretter og lagmannsretter, og 43 millioner kroner i året å drifte.

I 2020 bevilget Solberg-regjeringen 25 millioner kroner til å starte arbeidet med lyd- og bildeopptak. Pengene ble så fjernet igjen i budsjettet for inneværende år, til Domstoladministrasjonens forvilelse.

«Manglende dokumentasjon av det som forklares av vitner og parter i tingrettene er en alvorlig svakhet ved vårt rettsystem», sa DA-direktør Sven Marius Urke i en pressemelding.

Det viste seg at bevilgningen som DA tok for gitt at var en varig rammeøkning som kunne gi lyd- og bildeopptak innen en fire-til seksårsperiode, bare var en engangsbevilgning.

Med kuttene i domstolenes budsjetter for 2023, og planen om å bruke millioner på å reversere domstolsreformen, er lydopptak fortsatt langt ute i det blå.

Det er helt uholdbart for rettssikkerheten. Om regjeringen mener alvor med at den nå - etter avdekkingen av det som kan vise seg å være Norges groveste justismord - skal «snu alle steiner», må den snarest bevilge pengene som skal til for å få lyd- og bildeopptak på plass i norske rettsaler.

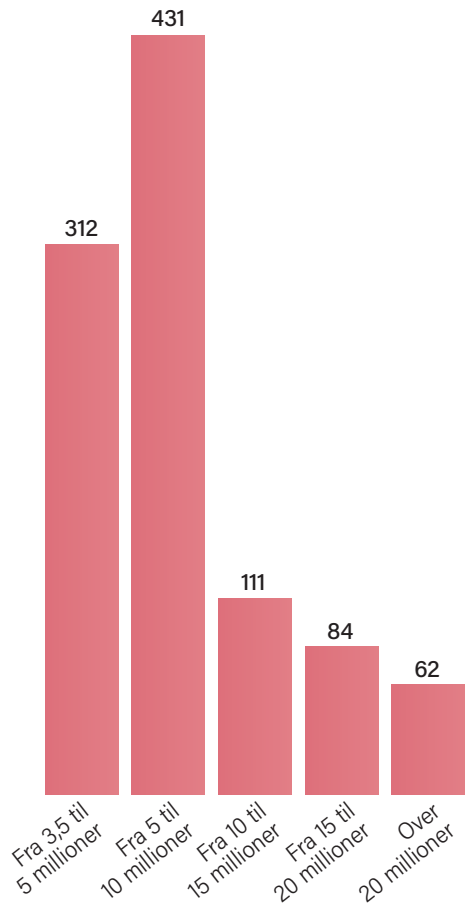
NINA SCHMIDT

REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

62 med over 20 millioner i inntekt

Majoriteten av landets tusen best betalte advokater hadde en inntekt på mellom fem og ti millioner kroner i 2021.

KILDE: Dagens Næringsliv

NYTT OM FOLK

Simonsen Vogt Wiig etablerer en internasjonal voldgiftsgruppe for å systematisere sin innsats med grenseoverskridende saker som krever spesialkunnskap om voldgift utenfor Norges grenser, opplyser selskapet på LinkedIn. Det er advokat **Knud Jacob Knudsen** som skal lede den nye gruppen.

Knud Jacob Knudsen

87

For første gang siden 2018 var soningskøen på under hundre dommer ved inngangen til november, melder Kriminalomsorgen. Totalt var belegget i fengsel på 84,5 prosent, altså 3026 innsatte. Til sammenlikning var soningskøen i oktober 2021 på 728 dommer.

I starten av desember gikk rundt hundre advokater i fakkeltog til støtte for fengslede iranske advokater. Også iranske kvinner deltok i toget. - Alle som møtte opp skal vite at dette var et viktig bidrag til en viktig kamp, sa initiativtaker og Berngaard-partner Elin Mathisen.

VISSTE DU AT...

Salærrådet anbefaler at rettshjelpssatsen øker med 23 prosent i 2023? I tråd med prisutviklingen på juridiske tjenester mener rådet at det vil være naturlig å sette satsen til 1383 kroner til neste år. Det vil i så fall innebære ytterligere 243 kroner til regjeringens allerede foreslåtte økning på 19 kroner. - Vi er godt fornøyde med rådets vurderinger, sier leder for Advokatforeningen, Jon Wessel-Aas. Salærrådet mener det neppe er realistisk å finne rom for å øke salæret til 1383 kroner i dagens økonomiske situasjon, og viser til en treårig opptrappingsplan som en mulighet.

Anne-Sofie Rolfsjord (t.h.) og Anne Katrine Sletbakk Ramstad.
Foto: Yina Chan

Dette er vinnerne av Advokatforeningens talentpris 2022

Anne-Sofie Rolfsjord og Anne Katrine Sletbakk Ramstad ble kåret til årets prinsipal og årets advokatfullmektig.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS og THEA N. DAHL

Prisene skal hedre dem som har utmerket seg som gode rollemodeller i advokatbransjen, og har fremmet advokatrollens kjerneverdier på ulike måter. Prisene ble delt ut under Advokatforeningens årstalearrangement på Grand Hotel.

Prisen for årets advokatfullmektig gikk til Anne Katrine Sletbakk Ramstad i Wiersholm for hennes arbeid med grønne verdier og nytenkning innenfor et rettsområde i stadig utvikling.

Jeg synes det er en anerkjennelse av advokatenes og jussens utrolig viktige rolle i det grønne skiftet. Det er helt avgjørende at vi har jussen og de regulatoriske virkemidlene på plass

for å klare å oppfylle våre viktige globale klimamål, sa Ramstad da hun takket for prisen.

GIR ANSVAR

Juryen ser en motiverende og inkluderende prinsipal som prioriterer opplæring og oppfølging, og som gir ansvar og tillit til fullmektigene, skrev juryen i sin begrunnelse for hvorfor Bull-partner, Anne-Sofie Rolfsjord ble kåret til årets prinsipal.

Jeg var heldig selv som hadde gode ledere og gode forbilder, og jeg synes det er utrolig hyggelig at jeg kan ha den funksjonen i dag for andre. Jeg vil takke alle mine kolleger i Bull, sa Rolfsjord etter å ha mottatt prisen.

Jusspodden

Programleder: Marianne Reinertsen, kommunikasjonsrådgiver, Lovdata

SISTE EPISODER:

- Silje-saken og rettsskandaler mot barn
- November jussblues; Antonsen, fetteren, NAV-skandale og våpen i politiet

Dommen

Programleder: Eirin Eikefjord, jurist og politisk redaktør, Bergens Tidende

SISTE EPISODER:

- Miljøkrig på liv og død
- Når staten tar et barn

Energisk av Hjort

Programledere: Hjort-advokater

SISTE EPISODER:

- Havvind: Er det mulig å nå 2030-målene?
- Fyllingsgraden er over normal!

Lovlytt med Brækhus

Programledere: Brækhus-advokater

SISTE EPISODER:

- Omstilling og endringer på arbeidsplassen
- Bankenes risikohåndtering ved utsatte og misligholdte engasjement

Arbeidslivspodden av SANDS

Programledere: SANDS-advokater

SISTE EPISODER:

- Kreativitet i arbeidslivet
- Kulturendring

Som fotballinteressert er Thomas Sando særlig stolt av at SANDS sponser Vålerenga og Sandefjord fotball. Foto: Mari Gjerv

SANDS STILLER INN SIKTET:

– Vil bli Norges 6. største firma

Med en inntektsøkning på 16 prosent i 2021, klatret SANDS opp til å bli landets åttende største advokatfirma i omsetning. Managing partner, Thomas Sando, har en klar ambisjon om å ta firmaet til det neste steget.

TEKST: JONAS FOSAAS

TØNSBERG:

Et advokatfirma består av mange kompetente og dyktige individualister som jobber for firmaets utvikling. De som klarer å forene disse kreftene på best mulig måte, vil få et åpenbart konkurransefortrinn, sier Thomas Sando.

I vår overtok han stafettpinnen fra Oddbjørn Slinning, og ble managing

partner i SANDS. Etter tolv år som advokat og partner i firmaet, hvorav fire år i selskapets styre, kjenner Sando selskapet og de ansatte godt.

Med tanke på min forholdsviss langvarige tilknytning til firmaet, var det naturlig og uproblematisk å gå inn i rollen som MP. Rollen handler i stor grad om å implementere vår strategi og sette kursen for hvordan vi skal utvikle

oss fremover. Det er spennende, rett og slett, forteller Sando.

NASJONALT FOTAVTRYKK

På Kapitals årlige topp 100-liste meldte SANDS sin ankomst på listens topp ti i fjor, med en sterk inntjeningsvekst for 2021.

Fra en 12.plass på oversikten i 2020, landet firmaet på en 8.plass i 2021. Det er ikke en anledning til å hvile på laurbærene, mener Sando.

Ser man på advokatmarkedet, er det et helt tydelig skille mellom de fem store og resten av markedet. Vi har en klar ambisjon om å ta sjetteplassen, men det er stor konkurranse blant mange sterke konkurrenter, sier han.

Med hovedkontor i Oslo, samt kontorer i Trondheim, Bergen, Tromsø, Åle-

”
Vi skiller oss fra de andre firmaene med vårt nasjonale fotavtrykk, hvor vi er etablert i seks sentrale regioner og byer i Norge.

SANDS’ kontorer i Tønsberg. Foto: Mari Gjerv

sund og Tønsberg, er SANDS etablert over store deler av landet. Nettopp dette tror Sando er en stor fordel for firmaet.

Vi skiller oss fra de andre firmaene med vårt nasjonale fotavtrykk, hvor vi er etablert i seks sentrale regioner og byer i Norge. Det er nok også et konkurransefortrinn vi har i rekrutteringsmarkedet, fordi vi ser at flere kandidater orienterer seg mot hjemlige trakter utover i arbeidskarrieren.

TRE DAGER I UKEN I TØNSBERG

Selv bor Sando på Nøtterøy utenfor Tønsberg, og han veksler mellom å jobbe fra kontoret i Tønsberg og hovedkontoret i Oslo. Han opplever ingen utfordringer med den hybride arbeidshverdagen.

Pendlingen er ikke spesielt krevende så lenge toget går. Siden mitt spesialfelt er konkurranserett, består mye av arbeidshverdagen min uansett av reise, da dette er et fagområde som etterspørres nasjonalt.

Hos oss logger man seg inn i det samme systemet, uansett hvilket kontor man er på, sier han.

Han trekker blant annet frem fleksibilitet i arbeidshverdagen som et eksempel på en forventning som krever tilpasninger.

Pandemien bidro til å forsere den prosessen vi allerede hadde startet, og som skulle bidra til en mer fleksibel arbeidshverdag. I en kompetansebedrift som vi er, er det stort sett mulig å jobbe fra hvor som helst. Vi praktiserer stor grad av fleksibilitet når det gjelder arbeidssted, men opplever heldigvis at våre ansatte aller helst vil komme på kontoret.

MILJØ PÅ AGENDAEN

Økt fokus på miljø og bærekraft er et utviklingstrekk som særlig kommer til

uttrykk hos de yngre advokatene, forteller Sando.

Dette var nok ikke like sterkt til stede da jeg var ung fullmektig. På samme måte som i samfunnet for øvrig har også advokatbransjen et bevisst forhold til det grønne skiftet.

Advokatenes største bidrag til det grønne skiftet skjer gjennom rådgivningen rettet mot klientenes virksomhet, påpeker han.

Vi skal blant annet hjelpe klientene med å manøvrere i nytt regelverk, som både kan føre til nye begrensninger og nye muligheter.

TUSENKRONERS-SPØRSMÅLET

Undersøkelser viser at til tross for stor kvinneledominans på jusstudiene, representerer kvinner bare én femtedel på partnernivå i Norges 25 største advokatfirmaer.

Bransjen har tradisjonelt vært for

dårlige på å få frem kvinnelige partnere. Det er nok et tidsspørsmål for vi ser større endringer, men dette gjør seg ikke selv. Vi ser også at flere kunder aktivt vektlegger kjønnsbalanse i for eksempel anbudskonkurranser, sier Sando.

Han tror tilbakekomsten etter permisjon er en av fasene det er viktig å være oppmerksom på, og at det krever tilrettelegging fra firmaet for at denne tilbakekomsten skal skje så sømløst og smertefritt som mulig.

Hvordan dette skal løses på best mulig måte slik at særlig kvinner blir i advokatfirmaene etter permisjoner er et av flere temaer vi har adressert i vår interne handlingsplan for kjønnsbalanse. Jeg tror det er sentralt å lage gode ordninger internt for blant annet å unngå at den som har vært i permisjon kommer tilbake på bar bakke – uten noe å gjøre. •

ANNONSE

VELKOMMEN TIL

Festaften

MED ADVOKATUNDERSØKELSEN!

25 ÅRS JUBILEUM

Finansavisen Jus inviterer til Advokatundersøkelsen 2022; en helaften på Grand Hotel med middag og prisutdeling.

Hold av datoen

Sted: Grand Hotel, Oslo
Når: 23. februar kl 18.00

- Norske advokater må være kjappere på ballen

Debatt er viktig, demokratisk press er legitimt, og kunstvandalisme er forkastelig. Det sier advokat Christian Fredrik Michelet om presset mot olje- og gassnæringen.

TEKST: TINIUS SVENDSEN FOTO: THEA N. DAHL

Norsk petroleumsvirksomhet kommer til å være den viktigste næringen i landet i overskuelig framtid, til tross for den nedfasingen som vil skje, sier Schjødt-partner Christian Fredrik Michelet.

— Norge og norske advokater må makte å ha to tanker i hodet, nemlig en riktig faset videre petroleumsvirksomhet, samt en rask og sterk utbygging av fornybar kraftproduksjon og infrastruktur.

I over tre tiår har Michelet opparbeidet seg erfaring fra næringen, og har jobbet i mer enn 35 land. Til daglig bistår han ledende olje- og gasselskaper i Norge og internasjonalt, og rådgir regjeringer i olje- og gassproduserende land over hele verden.

I 24 år har Finansavisen kåret Norges beste advokater innenfor sine fagfelt. Også i 2022 tronet Michelet øverst i kategorien «Olje og gass». Den plassen har han hatt helt siden den første undersøkelsen ble publisert.

VIKTIG MED DEBATT

Michelet jobber i en bransje som av mange fremstilles som fiende nummer én. Michelet mener man må tenke realistisk.

— Det er helt klart at all fossil virksomhet må nedtrappes på grunn av den globale oppvarmingen. Like klart er det at nedtrappingen må skje på riktig måte. Problemstillingene må imøtekommes på en fornuftig måte, sier han.

Ukraina-krigen og den påfølgende energikrisen viser at sikker energiforsyning, blant annet norsk gass, er helt grunnleggende, påpeker han.

Han viser til at det grønne skiftet og EUs omfattende nye regulerings tiltak for fornybar energi har medført en stadig

Rask utbygging av små atomkraftverk under kontroll av IAEA er det beste virkemiddelet for å møte klimakrisen og det store økende energibehovet, mener Christian Fredrik Michelet.

sterkere sammenheng mellom jussen for petroleum, elektrisitetssektoren, havvind, hydrogen og annen fornybar energi.

— Selv har jeg i senere tid arbeidet i økende grad med energiomstillingen, og fremover vil utviklingen gå mot en mer samlet energijuss.

— Samtidig er Norge svært godt posisjonert innenfor en rekke områder i dette grønne skiftet, som for eksempel havvind og hydrogen-framstilling. Det er nå en unik mulighet å være med i starten av nye virksomhetsområder. Og her må vi tørre å satse.

ENDRET HVERDAG

Arbeidsmengden har den seneste tiden blitt betydelig. Gassprisene har vært på en vill reise, drevet opp av Russlands krig i Ukraina. Oljeprisen er nesten doblet sammenlignet med for et par år siden. Dette har sin innvirkning på olje- og gassadvokatenes daglige virksomhet, ifølge Michelet.

— De sterkt økte gassprisene slår særlig ut i reforhandlinger av langsiktige gassavtaler, prisrevisjoner og voldgiftsaker. Mitt tvistearbeid er i det vesentlige voldgift, noe som er den mest brukte tvisteløsningsformen i olje- og offshorevisiter. Jeg arbeider også en god del som voldgiftsdommer, selv om jeg i dag prosederer mindre, forteller han.

— De svingende oljeprisene merkes også i hverdagen, men mer som en del av den langsiktige normalen. Men kostnadsøkningene i omtrent alle innsatsfaktorer i industriell virksomhet gir mange advokatoppdrag. Og jeg må nok si; dessverre.

Økte priser på petroleum medfører samtidig en vanvittig

”
Det er helt klart at all fossil virksomhet må nedtrappes på grunn av den globale oppvarmingen. Like klart er det at nedtrappingen må skje på riktig måte.

Christian Fredrik Michelet

TITTEL: Partner

FIRMA: Schjødt

ALDER: 68

BOSTED: Oslo

OPPRINNELIG FRA: Bærum/
Holmestrand

ANTALL TIMER PÅ JOBB

DAGLIG: 10-11

Ny serie der vi intervjuer praktikere innen ulike spesialfelt. Har du tips om en advokat vi bør intervjuer? Skriv til redaksjonen @advokatbladet.no

Aksjonen Stopp Oljeletinga helte oransje maling på skulpturer i Vigelandsparken. Foto: Javad Parsa / NTB

kontantstrøm for den norske stat, poengterer han.

— I 2022 vil landet tjene betraktelig mer enn hva regjeringen regnet med. Norge bør derfor bruke en større andel av sin superprofitt til internasjonale økonomiske kompenserende tiltak i de mest utsatte land, herunder Ukraina, oppfordrer han.

— Over på det rent faglige, hva er de største utfordringene?

— Det er særlig viktig å forstå sammenhengen mellom den

offentligrettslige og den privatrettslige reguleringen av virksomheten, samt å ha innsikt i de styrende hensyn både i forvaltningen og hos selskapene. Det er en stor fordel å ha jobbet på begge sider av bordet.

— I tillegg er EU den drivende kraften i det grønne skiftet. Det er derfor helt essensielt både for Norge og norske advokater å være mye kjappere på ballen i oppfølgingen av denne utviklingen. I så måte bør advokatene i det minste følge med på Olje- og energidepartementets hjemmeside og melde seg inn i Norsk forening for energirett.

— Kan du fortelle om en sak du har jobbet med som du synes var spesielt interessant?

— Det må nok ha vært meklingen mellom Sudan og den nye staten Sør-Sudan da disse var i strid. Etter krigen i Sudan ble det i 2005 enighet om en fredsavtale. Men partene var ikke kommet til enighet om blant annet olje. Meklingen dreide seg derfor primært om det økonomiske oppgjøret for

delingen av statene, samt vilkårene for Sør-Sudans transport av olje gjennom Sudan.

— Vi var et par norske oljeekspertter som ble bedt om å bistå, og sammen med meklingsteamet fra African Union, ledet av den tidligere sør-afrikanske presidenten Thabo Mbeki, forsøkte vi å finne frem til en løsning.

Meklingsprosessen var vanskelig, og strakte seg over tre år, forteller Michelet.

FAVORITTER

ADVOKAT: Amund Noss

SPORT: Langrenn

RESTAURANT: Brasserie
Blanche

TV-SERIE: Le Bureau
— håper på nye deler

PODCAST: Hører heller på
RFI (fransk radiokanal)

FERIEDESTINASJON: Vence,
Frankrike

— Underveis kunne det oppleves både frustrerende og utfordrende, men vi fikk heldigvis til en løsning til slutt. Og selv om Sør-Sudan åpenbart var helt umodne til å bli en nasjon på dette tidspunktet, er avtalen som vi meklet frem mellom disse statene fortsatt grunnlaget for den eneste hovedinntekten som Sør-Sudan har den dag i dag.

— Er olje- og gassnæringen noe unge advokater bør tørre å satse på?

— Ja. Og nå er muligheten der til å være energiadvokat og arbeide med flere energidisipliner. Det anbefales.

— Hvem er ditt faglige forbilde?

— Professor Erling Selvig. I hans juridiske forfatterskap er hans samlede forståelse

av store og små linjer inspirerende. Særlig har hans omfattende bidrag til utviklingen av finanslovgivningen og av petroleumsretten vært viktig. Innenfor finans- og forskningsnæringene har han også spilt en betydelig rolle. •

Les en lengre versjon av intervjuet på Advokatbladet.no.

– Borgerne har mindre innflytelse over lovverket

Rimelighet og skjønn taper terreng på bekostning av mer formalisme, advarte Advokatforeningens leder Jon Wessel-Aas i foreningens årstale.

TEKST: NINA SCHMIDT FOTO: YINA CHAN

! Talens mål
«Å forbedre rettslige institusjoner eller på annen måte bidra til en mer velfungerende justissektor ved å dele erfaringer, analyser og råd som kan styrke rettssikkerheten.»

Foran 250 tilhørere på Grand Hotel i Oslo holdt Advokatforeningens leder Jon Wessel-Aas foreningens årstale. Talen hadde tittelen «Vårt rettssystem endres - hva skjer med den norske modellen».

Talen tok opp hvordan norsk rett over tid er blitt påvirket og endret som følge av internasjonalisering og digitalisering, samt av forvaltningens økte fokus på mål- og resultatstyring.

– Endringene er ikke dramatiske, men vi ser en utvikling der borgerne kan oppleve å ha mindre innflytelse over lovutredninger og lovverk. En utvikling med mindre konsensusstenking, flere automatiserte beslutningsprosesser, mindre grad av rettspragmatisme i form av rimelighet og skjønn, ja, kanskje også mer formalisme, sa Wessel-Aas.

– MÅ LÆRE AV FEILENE

Han brukte Viggo Kristiansen-saken som eksempel på et alvorlig skår i rettsstaten - men viste også til NAV-skandalen, ulovlig bruk av tvangsmidler overfor rusmiddelbrukere, nakenvisitasjoner av

innsatte og fengsling av barn som eksempler på justisfeil.

– På sitt verste svikter alle institusjonene, som i Kristiansens tilfelle. Da er det viktig at systemet i det minste kompenserer så godt det lar seg gjøre overfor den som har lidd urett. Og analyserer og lærer av feilene, for å forebygge at de begås igjen. Slik man gjorde etter erfaringene med blant annet Tengs-saken, som medførte en drastisk omlegging av måten politiavhør blir gjennomført på, sa Wessel-Aas.

– I dagens tale vil jeg benytte anledningen til å reflektere nærmere over sider ved vår rettsstat og våre rettstradisjoner som har vært positive – som har bidratt til at vi har skåret høyt på indekser over blant annet tillit og legitimitet, sa Wessel-Aas.

Å være oppmerksom på hva det er som har tjent samfunnet godt i rettsstaten, er viktig når utviklingen krever justeringer, sa han.

– NORSK RETT ER PRAGMATISK

Wessel-Aas satte fingeren på den nordiske rettspragmatismen som det som kanskje aller mest skiller norsk rett fra andre lands rettssystemer.

I Norge tilnærmer vi oss juridiske spørsmål på en måte som søker å ivareta den sunne fornuft fremfor formalisme og regelrytteri. Dette i kontrast til store, formelle og kodifiserte juridiske konstruksjoner, slik vi finner dem i store deler av verden rundt oss, poengterte han.

Kjennetegn ved norske lovtekster er at de er kor-

te, at detaljene skrives inn i lovforarbeidene, at de er skjønnsmessige og at reelle hensyn vektlegges, fremholdt han.

– I land med mindre tillit mellom statsmakterne, finner man gjerne lange, detaljerte lover. Mens vi kan samle lovene våre i vår røde lovsamling, fyller USAs lovbøker flere hyllemetere.

– Vårt pragmatiske utgangspunkt gjør dessuten at reelle hensyn er en naturlig del av rettskildet bildet. Reelle hensyn er argumenter som benyttes for å komme frem til en rimelig løsning på et rettsspørsmål. Det var kanskje nettopp den norske måten, med sin rettspragmatisme, som muliggjorde gjenåpning av saken om det sivile erstatningskravet mot fetteren til Birgitte Tengs, til tross for at den absolutte gjenåpningsfristen på ti år var overskuttet, sa Wessel-Aas.

ENDRINGSFORSKRIFTER ESER UT

Han gikk så over til å snakke om internasjonaliseringen.

– Inntil for få tiår siden ble norsk rett produsert av norske institusjoner. Nå er bildet annerledes, med rettsstoff fra EU som er unnfanget i den kontinentale rettstradisjonen.

– Det er betegnende at da vi for noen uker siden innførte nye EU-sanksjoner mot Russland i norsk rett, var det med en endringsforskrift på mer enn åtti sider. Det skjedde ingen fornsorking av forordningen som ligger bak.

– På denne måten endrer rettskildet bildet seg. Forarbeider skal tillegges ulik vekt, rettspraksis fra internasjonale domstoler skal tas hensyn til, og våre reelle hensyn og pragmatisme må dempes. Dette har vært utfordrende for norske jurister. Som vi vet, ikke minst gjennom NAV-saken, har vi også slurvet, sa Wessel-Aas.

– ER VI KRITISKE NOK?

Globaliseringen endrer også myndighetenes måte å regulere vårt samfunn på, sa han, og brukte Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling - OECD - som eksempel.

Organisasjonens formål er å fremme økonomisk vekst i de 38 medlemslandene, og den gir råd om hvordan disse skal organisere sin reguleringsstat.

– I Norge tar vi dette på alvor, og vi endrer oss. Nyere norske styringsdokumenter, som for eksempel Utredningsinstruksen, hviler på OECDs anbefalinger. Perspektivmeldingen fra 2021 nevner OECD 266 ganger.

– Vi kan alle være enige om at innspill fra internasjonale ekspertorganer er nyttig. Men er vi kritiske nok til det som sies, spurte Wessel-Aas.

BRYTNINGSTID FOR AVTALERETTEN

Wessel-Aas hentet eksempler fra avtaleretten for å vise hvordan pragmatismen har preget norsk rett.

Der har man ikke behov å kontraktfeste enhver eventualitet.

– Vi liker å si at det er enkelt å gjøre forretninger i Norge. Du kan gjøre en muntlig avtale om salg av bilen din. Dersom du vil sikre deg litt mer, for eksempel slik at det skal bli lettere å huske kjøpesummen, kan du skrive avtalen ned på en serviett.

– De fleste rettsspørsmål som måtte oppstå ved gjennomføringen av avtalen, vil finne sin løsning i bakgrunnsretten. Denne vil langt på vei ivareta begge parter interesser på en balansert måte. Dermed må ikke enhver eventualitet kontraktfestes. Pragmatismen i dette er tydelig, sa Wessel-Aas.

Den står nå i en brytningstid, poengterte han.

– Vi fatter oss ikke lenger i samme grad av korthet. De som har sett utviklingen i standardkontraktene innen oppkjøp og fusjoner, vet hva jeg snakker om. Flere spørsmål reguleres i kontraktene, også spørsmål som tas hånd om av bakgrunnsretten. Antakelig har vår utstrakte handel med engelske og amerikanske parter påvirket oss. I deres rettssystem spiller bakgrunnsretten en mindre rolle, og avtalene er desto lengre.

I tillegg kommer EU-retten, med sine formaliserte krav til hvordan visse avtaler gyldig kan inngås, og hva de kan gå ut på.

Ambisjonen med Advokatforeningens årstale er todelt, understreket Jon Wessel-Aas.

– Jeg håper at noen har fått inspirasjon til å sette seg enda mer inn i hvor viktig rettsstaten er for livene våre og hvor tett den henger sammen med kultur og væremåte. Jeg håper også å ha åpnet for noen refleksjoner over hvilke særtrekk ved vår rettstat og våre rettstradisjoner som har tjent oss vel over tid, og som bør søkes bevart – eventuelt kompensert – når utviklingen uvegerlig krever stadige endringer. •

Tilhørerne

- Politikere fra Stortinget og regjeringen.
- Jurister fra Justis- og beredskapsdepartementet.
- Representanter fra Riksadvokaten, Regjeringsadvokaten og politiet.
- Representanter fra akademien.
- Representanter fra NIMB (Oljefondet) og juridiske direktører fra noen av landets største selskaper, samt fra NHO og LO.
- Lovutvalgsledere, kretsledere, hovedstyremedlemmer og andre tillitsvalgte i Advokatforeningen.
- Justitiarius Toril Marie Øie og andre dommere fra Høyesterett, Borgarting og andre domstoler.
- Journalister fra NRK, TV2, Aftenposten, VG, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Bergens Tidende og fagmedier.
- Andre inviterte, som representanter fra Norsk organisasjon for asylsøkere, Barneombudet, Fritt Ord, Jussbuss og Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter.

Støren-advokat hedret med pris

– Fakturering er ikke hans sterkeste side, sa prisutdelers Berit Reiss-Andersen da hun tildelte Espelands legat til advokat og bonde Bjørn Hovstad.

PÅ ÅRSTALEN: THEA N. DAHL, JONAS FOSAAS og NINA SCHMIDT
FOTO: YINA CHAN

Prisen skal ifølge statuttene gis til en advokat som har bidratt til å bevare, befeste og utvikle en fri og uavhengig advokatstand.

– Det priskomiteen ønsker å fremheve i år, er den lokale advokat, som betyr så mye for et lokalsamfunn, sa Reiss-Andersen.

– Han har et mangfold av klienter innenfor det som heter grønn juss. Priskomiteen ble oppmerksom på ham da det i Advokatbladet stod en fortelling om at en advokat på landet hadde vunnet en sak over et forret-

Bjørn Hovstad fikk pris utdelt av Berit Reiss-Andersen. Prisen består av 100.000 kroner og en skulptur av Nils Aas.

ningsjuridisk firma i Oslo. Den lokale advokaten hadde fakturert 240.000 kroner, mens Oslofirmaet leverte en regning på to millioner kroner.

Hun la til at prisvinneren selvfølgelig har lavere kostnader enn firmaer i Oslo.

– Hans kontor ligger i utkanten av en kornåker, og han driver som bonde ved siden av å være advokat. Vår prisvinner setter sin ære i å levere skikkelig arbeid til en overkommelig kostnad, og i nærmeste by med stor lagmannsrett,

gir både dommere og kolleger ham et godt faglig skussmål.

– Jeg er veldig glad for å ha fått en sånn hederspris. Det er vanskelig sånn på direkten å komme opp med noen kommentarer som forhåpentligvis både er fornuftige og sympatiske, sa Bjørn Hovstad fra scenen.

– Det er mulig jeg må si som en stortingsmann fra Trøndelag sa ved en lignende anledning: Det er sikkert ikke sant, men det er artig å høre det lell. •

– God rapport

HANNE SKARTVEIT, politisk redaktør i VG, og BERGLJOT WEBSTER, høyesterettsdommer

– Alt i alt en god rapport på den norske rettsstaten om en utvikling som kanskje ikke går helt i riktig retning. Men jeg mener jo at vi bevarer det som er norsk tradisjon tilbake til 1274, sier Skartveit.

– De har vært flinke til å finne frem de utfordringer som jeg ser kommer, som digitaliseringen og internasjonaliseringen. Jeg synes det er bra at de velger å være overordnet og prinsipielle, sier Webster.

Ga rom for refleksjon

JØRN SIGURD MAURUD, riksadvokat

– Talen var veldig interessant og tankevekkende, og det var mye som jeg egentlig ikke har tenkt særlig over, og som kanskje ikke treffer så veldig på mitt område. Men talen tok opp viktige spørsmål som vi bør reflektere nærmere over. Jeg synes det er veldig spennende med taler som gir oss anledning til å reflektere, tenke og ta diskusjonene videre. Og så er det veldig hyggelig å være her.

– Bevisstgjør oss

KRISTINE RYSSDAL, juridisk direktør i Yara

– Det var mange relevante problemstillinger i talen. For eksempel måten man implementerer EU-regelverk på, at man for eksempel i avtaler tar etter anglosaksiske tradisjoner, der kjente jeg meg veldig godt igjen. Jeg synes det er bra at Advokatforeningen bevisstgjør oss og setter ord på dette.

– Timingen var feil

KATRINE HOLTER, forsker ved Politihøgskolen

– Talen var god og interessant fordi den ga et overordnet blikk på hvordan rettssystemet har endret seg. Likevel stiller jeg et lite spørsmål: stegn rundt timingen. I år synes jeg det var på sin plass å bruke tiden på de justismord-sakene vi har hatt i år, særlig Baneheia-saken.

– Det kunne også vært problematisert litt mer rundt tillitsbegrepet. Det blir brukt som et honnørord, men det er også slik at tillit kan gjøre at man blir blind for urett. Rettssystemet kan bidra til å videreføre feilen fordi man har stor tillit til at det er riktig når domstolene har bestemt det.

– Har mer alvorlige utfordringer

FRODE SULLAND, leder i Representantskapets arbeidsutvalg

– Talens perspektiver føyer seg inn i et helhetsbilde som det er viktig å ha fokus på, men man kan alltid si at rettsstaten er utsatt for andre og mer alvorlige utfordringer i disse dager. Vi som driver med straffesaker, hadde jo gjerne sett et enda sterkere fokus på akkurat dette. Baneheia ble nevnt, men det var jo selvfølgelig. Mange mener jo at rettsstaten nå står i knestående, fullstendig med brukket rygg i kjølvannet av Baneheia-saken og Birgitte Tengs-saken, og at dette kanskje hadde fortjent en hel årstale. Men jeg synes at når man valgte denne vinklingen, så var det veldig godt løst.

– Vi må tenke oss om

MOHSIN RAMANI, medlem i Hovedstyret, Oslo krets

– Det viktigste budskapet med talen var å tenke nøye over den teknologiske utviklingen som rettsstaten går gjennom. – Det er ikke sikkert det er så lenge til vi får programmer som kan avgjøre saker på kortere tid, kanskje uten menneskelig innblanding. Da blir det interessant å se om vi får med oss de sentrale begrepene som ble nevnt i talen; tillit og legitimitet.

– Velformulert

TRYGVE STAFF, leder i Oslo krets, ELSE-MARIE MERCKOLL og MARTE SVARSTAD BRODTKORB, begge tidligere ledere av Oslo krets

– Talen passer godt inn i kretsstyrets verdensanskuelse, vi har jo reist rundt og besøkt land der rettssystemet ikke er egnet til å inngi tillit og legitimitet. Talen var veldig grundig, og velformulert. Først og fremst var aksentueringen av et velfungerende rettsapparat veldig betimelig, viktig og riktig, sier Staff.

– Det var også interessant at den internasjonale innflytelsen ble trukket fram, spesielt OECD, og det var fint at vi fikk frem at vi har en del rettstradisjoner vi er stolte av, og en del som ikke er like bra, sier Merckoll.

– Og Baneheia-saken viser at tilliten fort kan bli borte, sier Brodtkorb.

Tankevekkende og klok

BERIT REISS-ANDERSEN, tidligere leder av Advokatforeningen, HARALD STANGHELLE, kommentator i Aftenposten

– Årstalen er som alltid en glede å lytte til, den tvinger en til å tenke på problemstillinger som vi snubler rundt i hver dag, og reflektere over dem. Og den var helt fantastisk. Talen hevet blikket, og forklarte sammenhenger, den var veldig tankevekkende og veldig klok, sier Reiss-Andersen.

– Det er først når du blir tvunget og inspirert til å se enkelthendelser og enkelte trekk inn i en større sammenheng, at du ser et helhetsbilde, sier Stanghelle. – At alle de ulike aktørene i rettsstaten møtes på kryss og tvers, gir også et speilbilde av det nordiske samfunnet. I mange land ville det være helt utenkelig at en justitiarius, en advokatleder, riksadvokat og media møtes på denne måten.

– Tok tak i det viktige

KARIANNE TILSETH BERG, medlem av Advokatforeningens hovedstyre, Trøndelag krets

– Jeg synes talen var jordnær og tok tak i det som er viktig for oss. Den viste hva som fungerer og er bra med det rettssystemet vi har, samtidig som den tok opp alle de forandringene som åpenbart ligger foran oss. Det er gøy å se at talen samler alle profesjoner innen rettssystemet.

Nyttig og hyggelig

TORIL MARIE ØIE, justitiarius i Høyesterett

– Jeg synes det var en god tale om overordnede prinsipper. Oppslutningen her i kveld tyder på at folk synes arrangementet er nyttig og hyggelig. Det er ingen andre fora som har akkurat en slik sammen-setning.

TILSYNSRÅDET FORSVARTE SIN KRITIKK
AV ADVOKATBRANSJEN:

- Noen advokatforetak tok seg den frihet å omtale folk som advokater når de ikke var advokater

I årsrapporten for 2021 kom Tilsynsrådet med enkelte uttalelser som falt Advokatforeningen og mange i advokatbransjen tungt for brystet.

TEKST: NINA SCHMIDT FOTO: THEA N. DAHL

– Tilsynsrådet får stadig økt tilgang til opplysninger, både fra advokatenes egne regnskaper, fra politiet, Skatteetaten, fra disiplinæravgjørelser og presse, fortalte Dag Eriksen. Fra v. Trine Buttingsrud Mathiesen, Eriksen, Ruth-Louise Osborg og Kaare A. Shetelig.

Assisterende direktør Dag Eriksen i Tilsynsrådet.

Kaare A. Shetelig sitter i Advokatforeningens hovedstyre.

Styreleder Trine Buttingsrud Mathiesen i Tilsynsrådet.

På årets kretsledermøte i november inviterte Advokatforeningen til en paneldebatt om hvordan advokatbransjen ser ut sett fra Tilsynsrådets ståsted. Styreleder Trine Buttingsrud Mathiesen og assisterende direktør Dag Eriksen debatterte med Wikborg Rein-advokat og hovedstyremedlem Kaare A. Shetelig. Også dommer Ruth-Louise Osborg, som er leder av Disiplinærnemnden, satt i panelet.

Debattleder Baard Amundsen, som er kommunikasjonssjef i Advokatforeningen, innledet med å gå gjennom noen av uttalelsene som lå til grunn for samtalen.

– Tilsynsrådet skriver om saker der det er grunn til å mistenke advokater for å tilrettelegge for økonomisk kriminalitet begått av klienter, og om saker der advokater bevisst medvirker til kriminalitet, der den juridiske bistanden fremstår som oppkonstruert. Samt om at advokater har mulighet til å dekke seg under den lovbestemte taushetsplikten.

De skriver også at de erfarer mindre grad av samarbeidsvilje, og at advokater i økende grad angriper Tilsynsrådets beslutninger, fortalte han.

– En av formuleringene som overrasket meg mest, var denne; «at flere store advokatforetak synes å mangle vilje til å innrette sin virksomhet i henhold til gjeldende rett».

- UTVIKLINGSTREKK

Assisterende direktør Dag Eriksen i Tilsynsrådet sa at årsrapporten beskriver noen utviklingstrekk som vekker bekymring.

– Dette er skrevet på bakgrunn av at vi må redegjøre vår ressursbruk overfor Justisdepartementet, så dette har flere formål.

Han viste til at PSTs og Økokrims ferske nasjonale sikkerhetsvurdering har høynet det generelle risikonivået for hvitvasking fra «moderat» til «betydelig», noe som ifølge Eriksen vil få konsekvenser både for advokater og Tilsynsrådet.

– Et stort hovedfunn vi har gjort oss, er at det er store mangler når det gjelder kvaliteten på virksomhetenes overordnede risikovurderinger og tilpasning av rutinene. Dette ser vi både hos de store, de mellomstore og de små firmaene.

Som svar på dette, har Tilsynsrådet satt seg som mål å arrangere kurs om god risikovurdering for alle landets advokatforetak, fortalte han.

– Dette innebærer at vi vil gå ned på antall tilsynsbesøk der det ikke er konkrete grunner til å foreta tilsyn. Ettersom det er en endring i risikobildet, må vi fokusere kreftene der de best kommer til nytte.

- MÅTTE REAGERE

Om uttalelsen om store foretaks manglende vilje til å innrette seg etter loven, sa han følgende:

– Jeg hadde ikke tenkt å si så mye om dette, annet enn å påpeke at noen advokatforetak tok seg den frihet å omtale folk som advokater når de ikke var advokater. Da måtte det reageres. Og enda mer overrasket ble vi da de skulle svare ut det de hadde gjort.

Den omtalte setningen har ført til at de foretakene det gjelder, har innrettet seg, ifølge Eriksen.

Kretsledermøtet

Advokatforeningen har 19 kretser. Alle kretslederne samles en gang i året til møte. Dette stod på agendaen:

- Lederens redegjørelse.
- Advokatbransjen sett fra Tilsynsrådet og Disiplinærnemnden.
- Oppfølging av streikeaksjon og innspill til salærrådet.
- Suksesshistorier fra kretsene.

– Det andre er at vi nå har mye mer kontakt. Senest i dag kalte vi inn to av de store til et møte, og vi har mye kontakt på telefon, mye mer enn tidligere. Også andre problemstillinger rundt tittelbruk har falt på plass, for eksempel sovende advokatbevillinger og hvordan disse skal omtales. Dette har ført til at flere foretak har aktivisert bevillinger i stort monn. Så dette har gitt resultater, sa han.

Advokat Trine Buttingsrud Mathiesen har vært styreleder i Tilsynsrådet i to år, fortalte hun.

– Jeg har lyst til å starte med at vi er et statlig organ tilknyttet Justis- og beredskapsdepartementet, men er en uavhengig virksomhet. I mitt første møte med Justisdepartementet fikk Tilsynsrådet kjeft den andre veien, på grunn av at årsberetningen var for flat, uten fremtidsvyer. Jeg kan bruke ordet pålagt; at i årsberetningen for 2021, da måtte vi gå inn og gjøre mer av det. Så selv om vi er et uavhengig organ, så er det dette som departementet påla oss.

Mathiesen utdypet ikke konkret hva hun siktet til med «flat» eller hva eksakt Tilsynsrådet ble pålagt å gjøre «mer av».

MANGLER IKKE VILJE

Advokat Kaare A. Shetelig påpekte at når allmennheten leser en slik setning om de store advokatfirmaene, så kan man få inntrykk av at firmaene ikke er særlig opptatt av å følge lover og regler.

– Sann kan det leses. Mange store advokatforetak opplever at dere drar litt vel mange over den samme kammen. For det er ikke slik at de store firmaene har manglende vilje til å drive i henhold til gjeldende rett. Men jeg forstår at uttalelsen kommer litt på ryggen av den stillingsdisputten man har hatt, sa Shetelig.

Han viste også til en formulering i årsrapporten om at

advokater som blir utsatt for tilsyn og sanksjoner, viser økt motstand mot Tilsynsrådets arbeid.

– Det sies at advokater dekker seg under taushetsplikten. La oss stoppe litt ved den; den utgjør et av de viktigste fundamentene i rettsstaten. For at vi skal ivareta våre klienters interesser, er det helt sentralt at de som søker bistand, kan stole på at ingen ting av det som deles med advokaten, kommer videre. Et sterkt vern av taushetsplikten er avgjørende for at advokatene skal kunne fylle sin rettsstatlige rolle. Og ikke minst for at partene får tilgang til rettferdig rettergang. I den grad utviklingen uthuler dette på noen måte, kan vi slå inn på en uheldig vei, sa Shetelig.

Den nye advokatloven gir en klarere regulering av taushetsplikten og Tilsynsrådets arbeid enn dagens hjemmelssituasjon, rett og slett ved at Tilsynsrådet vil «arve» den samme taushetsplikten, påpekte han.

– Vi har departementet som et overordnet organ som vil ha litt tenner i årsrapporten, og vil ha litt fart i arbeidet. Men vi kan ikke ende i en situasjon der allmennheten kan få inntrykk av at staten har en bakvei inn til taushetsbelagte opplysninger. Da gjør man et innhugg i taushetsplikten, advarte han. •

FÆRRE SAKER

Disiplinærnemnden har opplevd at antall innkomne saker har sunket betydelig i år, fortalte leder Ruth Osberg.

– Vi vet ikke hva som er grunnen. En annen trend, er at det er færre klagere som får medhold. Opp gjennom årene har medholdprosenten vært 35, i år havner vi på 25 prosent, mens den i disiplinærutvalgene er nede på 20 prosent, sa hun.

«EN AV DE STØRSTE RETTSSKANDALENE I NORGE I NYERE TID»

Justis- og beredskapsminister Emilie Enger Mehl.
Foto: Beate Oma Dahle / NTB

Mange mener at rettsstaten ligger nede for telling etter at riksadvokaten innstilte på å frifinne Viggo Kristiansen i Baneheia-saken, og etter at det tok 24 år å oppheve erstatningsdommen mot fetteren til Birgitte Tengs. Men hva nå?

TEKST: NINA SCHMIDT og THEA N. DAHL

Samme dag som riksadvokat Jørn Sigurd Maurud ba om frifinnelse av Viggo Kristiansen, ble det kjent at han hadde bedt justisminister Emilie Mehl om å sette ned en uavhengig granskingskommisjon som skal analysere saken.

På pressekonferansen sa Maurud at han ønsket at en kommisjon skal snu alle steiner, og finne ut hvordan man skal forhindre at noe tilsvarende skjer igjen.

«Hvis lagmannsretten avviser en frifinnende dom, er dette en av de største rettsskandalene i Norge i nyere tid. Regjerin-

gen mener det er helt nødvendig at vi gransker denne saken. Derfor vil sette ned et uavhengig utvalg som vil granske alle sider av saken. Dette vil jeg komme tilbake til senere», sa justisminister Mehl samme dag.

Også Norsk Presseforbund har satt ned en Baneheia-gruppe som skal foreta en såkalt «spisset undersøkelse» av ulike redaksjoners dekning av saken. Relevante medier skal besvare sentrale spørsmål om dekning og manglende dekning av saken, og gruppens arbeid skal munne ut i et skriftlig materiale for ettertiden.

VIL GJENSKAPE TILLITEN

På Stortinget tok SV initiativ til et representantforslag om en gjennomgang av Gjenopptakelseskommisjonen, et forslag som det ble flertall for.

Forslagsstillerne, med representanter fra alle partiene på Stortinget, ber om en gjennomgang som særlig ser på sekretariatets rolle, leders rolle, bevis-saker, og hvordan man kan skape tillit til kommisjonen.

Advokat Arne Gunnar Aas i Hjørt var en del av flertallet i kommisjonen som stemte for å gjenåpne Viggo Kristiansen-saken. Til TV2 presiserer han at man ikke kan laste den nåværende kommisjonen for at Baneheia-saken ikke ble gjenåpnet tidligere.

Aas mener det er på sin plass å reise spørsmål om kommisjonens arbeidsmåte er hensiktsmessig. At man ikke får utlevert alle dokumentene i saken, men bare et utvalg gjort av sekretariatet, er ett av punktene han trekker frem. Han mener også at kommisjonens leder ikke samtidig bør være sjefen til saksbehandlerne.

— Det blir en for nær sammenheng som jeg synes er gal, sier han til TV2.

FORETREKKER FORSVARER

Justisdepartementet er i gang med å lete etter Siv Hallgrens etterfølger og har bedt blant annet Advokatforeningen og Riksadvokaten om innspill.

Advokatforeningen viser i sitt svar til en undersøkelse fra NRK i 2015 som viste at bare 18 prosent av forsvarere hadde stor tillit til at uskyldig dømte kan få gjenåpnet saken sin.

Foreningen mener at det er uheldig at kommisjonens leder også leder sekretariatet, og at åremålstiden bør reduseres fra sju til fem år. Som ny leder, må «personer med erfaring som forsvarsadvokat, foretrekkes», mener Advokatforeningen.

Riksadvokaten mener på sin side at «det kunne være en fordel om lederen har lang og bred erfaring fra påtalemyndigheten», men at det vil være positivt med erfaring fra ulike roller. •

1957 (Torgersen-saken)

Fredrik Fasting Torgersen (1934 – 2015) ble for 64 år siden dømt til livsvarig fengsel og ti års sikring for drapet på 16 år gamle Rigmor Johnsen. Johnsen ble funnet voldtatt og drept i Oslo sentrum i 1957. Torgersen var tidligere domfelt, blant annet for voldtekt. Han ble løslatt i 1974, men var underlagt såkalt sikring i frihet frem til 1983. Saken har blitt begjært gjenopptatt totalt sju ganger. Særlig har de tekniske bevisene blitt gjenstand for kritikk i etterkant av domfellelsen. Siste begjæring om gjenåpning ble avslått i juni 2021.

Fredrik Fasting Torgersen på vei til rettssaken.
Foto: NTB

1977 (Fritz Moen-saken)

Dagen etter at Torunn Finstad ble funnet voldtatt og drept i 1977, ble Fritz Moen (1941 – 2005) pågrepet og siktet. Han var nesten døv og hadde store kommunikasjonsutfordringer, men påtalemyndigheten mente han erkjente drapet. Året etter ble han dømt. Tre år senere ble han også dømt for drapet på Sigrid Heggheim. Til sammen fikk han 21 års fengsel og ti års sikring, og sonet drøye 18 år av disse. Moen ble frikjent for drapet på Finstad i 2004. I 2005 erkjente en annen mann å ha drept begge kvinnene. Moen ble så frifunnet for drapet på Heggheim i 2006 (etter sin død). I 2009 ble han tilkjent 20 millioner kroner i erstatning og oppreisning.

Fritz Moen og advokat John Christian Elden. Foto: Dan P. Neergaard/NTB

1994 (Quick-saken)

I 1991 ble Thomas Quick, senere kjent som Sture Bergwall, dømt til tvunget psykisk helsevern etter et grovt ran i Stockholm. Under behandlingen tilstod han en rekke drap i både Norge og Sverige, og han ble til sammen dømt for åtte drap i perioden 1994 til 2000. Det fantes ingen tekniske bevis som knyttet ham til hendelsene, og det ble raskt sådd tvil om påliteligheten i tilståelsene hans. I 2008 ble alle tilståelsene trukket tilbake og han ble frikjent for samtlige drap.

Thomas Quick fotografert i forbindelse med Therese Johannesen-saken. Foto: Per Löchen, / NTB

2000 (Baneheia-saken)

I mai 2000 ble Lena Sløgedal Paulsen (10) og Stine Sofie Sørstrønen (8) funnet voldtatt og drept på Baneheia i Kristiansand. I 2002 ble Jan Helge Andersen (f. 1981) dømt til 19 års fengsel for voldtekt og drap av Sørstrønen, mens Viggo Kristiansen (f. 1979) ble dømt til 21 års fengsel for voldtekt og drap av begge jentene. Kristiansen har hele tiden hevdet seg uskyldig dømt, og saken mot han ble gjenåpnet i fjor. På bakgrunn av ny etterforskning, meldte riksadvokat Jørn Sigurd Maurud at påtalemyndigheten vil legge ned påstand om frifinnelse av Kristiansen i gjenåpningssaken.

1950

1960

1970

1980

1990

2000

1969 (Liland-saken)

Etter at to menn ble funnet drept i Fredrikstad 22. desember 1969, ble Per Liland (1931 – 1996) dømt til 21 års fengsel og ti års sikring. Under bevisførselen fikk tidspunktene for drapene stor oppmerksomhet. Senere viste nye rettsmedisinske bevis og vitneforklaringer at drapene måtte ha skjedd i et tidsrom Liland hadde alibi for. Liland sonet 14 år i fengsel, og fikk saken begjært gjenopptatt i 1994. Gjenopptakelsen førte til frifinnelse, erstatning og oppreisning.

Per Kristian Liland sammen med sin forsvarer Alf Nordhus. Foto: Scan-Foto/NTB

1995 (Tengs-saken)

I mai 1995 ble Birgitte Tengs funnet voldtatt og drept noen hundre meter fra hjemmet sitt på Karmøy. Saken førte til en omfattende etterforskning. I 1997 ble Tengs fetter (46) dømt til 14 års fengsel av herredsretten etter å ha tilstått ugjerningene. Tilståelsen ble senere trukket tilbake. I 1998 ble fetteren frikjent for straff i Gulatings lagmannsrett, som samtidig opprettholdt erstatningsdommen fra herredsretten. Fetteren ble frifunnet for erstatningskravet i november 2022. I 2021 ble en mann i 50-årene tiltalt for drapet på Birgitte Tengs. Rettssaken mot ham pågår nå.

Kilde: Store norske leksikon, Wikipedia, TV 2, Aftenposten

Sigurd Klomsæts sentrale rolle:

– Hadde jeg blitt hørt i 2009, hadde Viggo Kristiansen vært en fri mann for lenge siden

- Tok erstatningsdommen mot fetteren i Tengs-saken til EMD, og vant frem.
 - Engasjerte avhørsspesialist som slo fast at fetterens tilståelse var feil.
- I Baneheia-saken slo fageksperten han engasjerte allerede i 2009 fast at DNA-beviset mot Viggo Kristiansen ikke var et tilstrekkelig bevis.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

– De sakkyndige har vært helt avgjørende i begge saker, mener Sigurd Klomsæt (69).

Klomsæts forslag:

- Lyd- og bildeopptak i alle avhør, rettsmøter og hovedforhandling (lydopptak som et minimum).
- Økte krav til konkret begrunnelse for domfellelse.
- Gjenåpningssaker tilbakeføres til domstolene med ankeadgang.

Tidligere forsvarer for Viggo Kristiansen og fetteren til Birgitte Tengs, Sigurd Klomsæt, ser tilbake på sitt arbeid med det som regnes som to av norgeshistoriens største justismord.

En desemberdag i 1997 dro advokat Sigurd Klomsæt til Haugesund fengsel for å møte fetteren til Birgitte Tengs. Han hadde nylig blitt dømt til 14 års fengsel for å ha voldtatt og drept sin egen kusine.

Dommen fra Karmsund herredsrett baserte seg i all hovedsak på fetterens tilståelse i mars 1997. Selv om han fem måneder senere trakk tilståelsen, var retten overbevist om at det var han som hadde utført de brutale handlingene.

– Jeg kan ikke love deg frifinnelse, men jeg kan love deg å gjøre mitt beste med sikte mot frifinnelse, fortalte Klomsæt til fetteren. Han var klar for å ta saken til lagmannsretten.

KAMPEN MOT FRIKJENNELSE

Med på laget var også advokat Erik Nadheim og privatetterforsker Harald Olsen.

– Under sakens gang leverte vi i, i juni 1998, et brev med syv navn på personer vi mente var mer aktuelle som gjerningsmenn enn fetteren til Birgitte. Øverst på listen sto navnet på mannen som nå er tiltalt, forteller Klomsæt.

Blant de mest sentrale momentene som forsvarer fokuserte på, var det som senere ble kjent som en fremprovosert tilståelse som følge av manipulerende avhørsteknikker.

– Vi hentet inn den islandske professoren i rettspsykologi Gisli Gudjonsson. Han hadde spiskompetanse innen avhørsmetoder for å unngå justismord. Det ble helt avgjørende i vårt forsvar.

Etter 14 måneder i varetekt ble fetteren til Birgitte Tengs frikjent i Gulating lagmannsrett. Klomsæt tror forsvarers kjennskap til detaljene i faktum ble avgjørende for å overbevise juryen i retten.

– Vi var til stede på åstedet der de angivelige handlingene skal ha skjedd, noe jeg mener bør være en forutsetning som forsvarer. Jussen kan mange bedre enn meg, men det er ikke en kjeft som tar meg på faktum, sier han.

– SAKEN BLE LØST I 2003

Dagen etter frifinnelsen i Gulating lagmannsrett gikk startskuddet for det som skulle bli en saga som varte i om lag 24 år.

Lagmannsretten vurderte av bevisførselen i saken at det forelå «klar sannsynlighetsovervekt for at tiltalte har begått de forbrytelser mot Birgitte Tengs han ble tiltalt for», og dømte fetteren til å betale 100.000 kroner i erstatning til foreldrene til Birgitte Tengs.

– Det var helt uforståelig. Det har aldri vært grunnlag for siktelse mot fetteren til Birgitte Tengs, sier Klomsæt.

Etter Høyesterett avviste anken i 1999, tok han erstatningssaken fra lagmannsretten inn for Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg, og vant frem. EMD dømte i 2003 den norske stat til å betale en erstatningssum til fetteren på om lag 200.000 kroner.

Til tross for EMD-dommen, har erstatningskravet mot fetteren bestått. Først denne høsten, 24 år senere, ble han frikjent for kravet i Agder lagmannsrett.

– Avgjørelsen som kom fra lagmannsretten nå i høst er basert på det samme som EMD kom frem

til i 2003. Jeg er sikker på at korrekt jus er at dommen fra Strasbourg løste saken, sier Klomsæt.

ENGASJERTE DNA-EKSPERT

I april 2008 mottok Klomsæt en forespørsel fra Viggo Kristiansen med spørsmål om han ville bistå i et nytt forsøk på å få gjenopptatt hans sak. Han tok fatt på Baneheia-saken, en sak han skulle jobbe med i fire år. Mange advokater var blitt kontaktet, men Klomsæt var det eneste som responderte og var villig.

– Det hadde blitt hevdet i retten at det var sikre DNA-bevis for at to menn hadde utført handlingene, noe det aldri forelå grunnlag for å hevde, mener Klomsæt.

– Jeg tok kontakt med DNA-ekspert Ragne Farnen i september 2008. Hun leverte den første uavhengige rettsgenetiske gjennomgangen av DNA-rapportene i Baneheia-saken i februar 2009.

«Det er ikke gjort noen funn som sannsynliggjør at Viggo Kristiansen er opphavet til ett eller flere av de biologiske sporprøvene», het det i rapporten.

– Hadde jeg blitt tatt på alvor i 2009, hadde Viggo Kristiansen vært en fri mann for lenge siden. Dersom folk hadde lyttet til de analysene som ble lagt frem den gang, så ville saken blitt gjenopptatt da, mener Klomsæt.

– Det må være pinlig at det som nå førte til gjenåpning og Riksadvokatens påstand om frifinnelse, ble fullt ut bevisført i Oslo tingrett i august 2011.

FORVENTER GJENNOMGANG

Han mener flere aktører bør ta grep for å lære av de feilene som er gjort, og kommer med en klar oppfordring til Riksadvokaten.

Advokat Sigurd Klomsæt (t.v.) og medforsvarer i Tengs-saken, Erik Nadheim, etter frifinnelsen av fetteren til Birgitte Tengs i Gulating lagmannsrett i 1998. Foto: Marius Harlem, NTB Pluss

– Jeg forventer at Riksadvokaten lager et rundskriv hvor han redegjør for hva som etter hans oppfatning har gått galt i Birgitte-saken og Baneheia-saken. Slik kan man ta lærdom.

Videre etterlyser han kritiske røster i Gjenopptakelseskommisjonen.

– Kommisjonen ble opprettet for å gi bedre rettssikkerhet for enkeltmennesker etter tidligere rettsskandaler. Det har ikke vært tilfelle. Jeg mener Kommisjonen må avvikles. Iallfall må vi få inn personer med mot og evne til å stille kritiske spørsmål.

JOBDET I MOTVIND

Han mener at advokater må verdsettes høyere.

– Forsvarere som tok tak og var kritiske, ble møtt med sjikane og mistenksomhet, sier Klomsæt.

Han sier at han er blitt utsatt for bevisst og aktiv «drittasting», noe han har opplevd som krevende.

«Advokatene Klomsæt og Sjødins kyniske gjenopptakingskjør i Baneheia-saken er en fråtsing i bedervet advokatmat», skrev tidligere sjefsredaktør i Fædrelandsvennen, Finn Holmer-Hoven, i 2011.

«La familien nå få fred, Sigurd Klomsæt», avsluttet han. I et tilsvar tre dager senere skrev Arvid Sjødin og Sigurd Klomsæt følgende:

«Det er vår overbevisning at Viggo Kristiansen er uskyldig dømt. Det vil vi arbeide videre for». •

«Jeg sa en gang til Sigurd Klomsæt at det å få gjenopptatt Baneheia-saken er som å flytte Hardangervidda tretti centimeter. Det er mulig, men veldig vanskelig. Du klarte det, Sigurd. Du flyttet vidda.»

KÅRE M. HANSEN, tidligere krimjournalist i Aftenposten.

– Nå har vi en ny giv for å forbedre kommisjonen

Advokat Cato Schiøtz forslår flere muntlige forhandlinger og sakkyndige-rapporter, mer kontradiksjon, økt bevissthet om psykologiske mekanismer, og styrket uavhengighet mellom sekretariatet og kommisjonen.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Cato Schiøtz (74) har jobbet med flere kjente gjenopptakelsessaker – som Liland-saken, bumerang-sakene i Bergen og Torgersen-saken. Glittertind-advokaten – som tidligere var partner i Schjødt – mener at Baneheia-saken har påført renommeet til Gjenopptakelseskommisjonen en knekk, noe han beklager.

Kommisjonen kan være for streng, synes han.

– Den fungerer ikke etter forutsetningene. Særlig er det utfordringer med hensyn til å reversere tidligere avslag. Har man først sagt nei en gang, så får man nei. Og i Baneheia har vi også den uting at det var den samme utrederen alle gangene saken ble behandlet.

Nå er vi inne i en ny situasjon, med en helt ny giv, påpeker han.

– Da må vi spørre hvilke endringer som bør foretas, og hva som kan gjøres bedre.

STYRKE KONTRADIKSJON

Han har jobbet opp mot Gjenopptakelseskommisjonen siden den ble opprettet i 2004, og har gjort seg mange tanker om det han mener er svakheter i systemet.

– Først og fremst; vi må skille mellom saker som begjæres gjenåpnet for første gang og gjentagende begjæringer. I førstnevnte sakstyper er det helt vesentlig å styrke kontradiksjonen.

Kommisjonens sekretariat utreder sakene som så legges frem for kommisjonen med en innstilling til beslutning.

– En som bør fremheves når det gjelder justismord, er tidligere lagdommer Trygve Lange-Nilsen. Som pensjonist fikk han gjenopptatt tretten alvorlige incestsaker der menn feilaktig var blitt dømt. Lange-Nilsens har ikke fått den honnøren han fortjener, sier Cato Schiøtz.

– Når sekretariatet har innstillingen klar, bør den legges frem for den som har begjært gjenopptakelse før den blir oversendt til avgjørelse i kommisjonen. Vi har mulighet for kontradiksjon overfor sekretariatet i prosessen, men ikke etter at innstillingen er klar.

Videre må kommisjonen bli forelagt alle innleggene som er sendt inn fra partene; ikke bare utdrag og oppsummeringer av disse, mener han.

– Å få kontradiksjon på innstillingen fra sekretariatet vil så til de grader kunne få en betydning for avgjørelsen. Bevis bør være gjenstand for kontradiksjon og eventuelt nye runder hos for eksempel den rettsmedisinske kommisjonen.

MUNTlige FORHANDLINGER

Kommisjonen bør også i større grad kalle inn til muntlig prosedyre, mener han.

– I dag kan de avholde høringer, men de bør også ha muntlige forhandlinger.

Ved annen, tredje eller for den saks skyld tiende gangs begjæring om gjenopptakelse, oppstår andre særproblemer, fremholder Schiøtz.

– Da burde det være en selvfølge at den samme utrederen ikke skal jobbe med saken en gang til, for å forhindre at det bare trykkes på repeat-knappen. I enkelte saker bør utredningen eventuelt settes ut til eksterne.

Han er heller ikke sikker på om sekretariatets leder også bør være kommisjonens leder.

”

Framfor at kommisjonen skal synse om spørsmål den overhodet ikke har greie på, bør den i egen regi oppnevne egne sakkyndige som kan avgi en ny vurdering.

– Det er noe psykologisk usunt i at den som er leder for utrederne, også skal lede arbeidet med å komme frem til en beslutning. Man kan komme i en forsvarsposisjon.

FOR SKRÅSIKRE

Schiøtz ønsker også å forbedre det sakkyndige arbeidet.

– Sakkyndige er av og til skråsikre i utide, særlig medisinerne. De er stort sett for skråsikre. Når sakkyndige er uenige, er det veldig vanskelig for oss alminnelige dødelige å skifte sol og vind. Framfor at kommisjonen skal synse om spørsmål den overhodet ikke har greie på, bør den i egen regi oppnevne egne sakkyndige som kan avgi en ny vurdering.

– Styrk innhenting av nye sakkyndige uttalelser når det er tvil, få kontradiksjon, og avhør de sakkyndige, foreslår han.

Et fellestrekk i de kjente justismord-sakene er at den medisinske profesjonen har sviktet, mener Schiøtz.

– Dette er påfallende. Man kan si at det er legene som har hovedansvaret for justismord i Norge.

PSYKOLOGISKE UTFORDRINGER

Noe som går igjen i flere saker, er at den domfelte har en kritikkverdig fortid.

– Dette utgjør en psykologisk utfordring, fordi man har å gjøre med folk som har en belastet bakgrunn eller handlingsmønster. Hvilke føringer legger dette på spørsmålet om personen har begått et drap? Dette må også tas med i betraktningen.

Men også selve beslutningen om å gjenoppta en sak er psykologisk krevende, påpeker han.

– For det første skal kommisjonen ta innover seg at systemet kan ha sviktet, og det sitter jo generelt langt inne. Videre skal den nullstille seg i forhold til tidligere avgjørelser. Alle skjønner jo at dette er vanskelig.

KREVER IDEALISME

Antagelig er mange dømt med urette, uten å ha ressurser til å gjøre noe med det, tror Schiøtz.

– Muligheten for å få fri rettshjelp er veldig begrenset. Spørsmålet er om reglene for å få advokat i gjenåpningssaker er for trange. Vi bør diskutere hvordan vi kan stille ressurser til rådighet til advokater og sakkyndige som ønsker å gå inn i gamle dommer.

Selv har han ikke søkt om å få dekket noen av de mange timene han har jobbet med Torgersen-saken.

– I motsetning til Arvid Sjødin og Tore Sandberg, så har mitt idealistiske engasjement aldri kostet meg noe i kroner og øre. Jeg har hatt en svær juridisk maskin som har støttet meg, først i Schjødt, og nå her i Glittertind. Det er flott, for advokatvirksomhet skal være både børs og katedral. Som advokat skal du også ta samfunnsansvar, og jobbe pro bono. Mange penger forplikter, sier Schiøtz.

I Torgersen-saken har systemet sviktet, etter hans mening.

– Derfor har saken aldri dødd, men stått på dagsordenen i hvert eneste tiår – med et ras av frivillige hjelpere innenfor advokatstanden og akademien. Selv kom jeg inn i Torgersen-saken med inntrykk av at saken var død, at alle steiner var snudd, og at alle argumenter var fremsatt igjen og igjen. Men så begynte jeg å lese, og ble nysgjerrig og urolig, og så bekymret. Og så gikk det opp for meg at jeg hadde tatt feil, at Torgersen er dømt med urette.

– Jeg har vært formann i Advokatforeningens rettssikkerhetsutvalg og har arbeidet med flere justismord. Da gikk det en faen i meg. Jeg har god tid, jeg er ikke avhengig av salæret, og jeg hadde ledelsen i Schjødt bak meg. De sa: «Cato, hvis du tror på dette, så er vi behind you, du kan bruke alle de ressursene og all den tiden du ønsker».

Den sjuende og hittil siste gjenåpningsbegjæringen ble avslått i juni i fjor.

– Det er saken jeg har jobbet mest med i mitt liv. Jeg hadde håpet at vi nå hadde en så god argumentasjon at det måtte gå. Jeg var veldig skuffet, jeg har faktisk aldri vært så skuffet før. Torgersen var jo død da avgjørelsen kom, men at systemet ikke tar et oppgjør med feilene som ble begått, var og er en stor sorg for meg. •

4 STORE gjenopptakelsessaker

• I 1994 fikk Cato Schiøtz og advokat Ole Jacob Bae frifunnet Per Liland for drap, en sak som omtales som ett av Norgeshistoriens største justismord.

• I 1998 fikk Schiøtz og Bae gjenåpnet den såkalte bumerang-saken i Bergen, der sju personer var dømt for falske anklager om politivold. Alle sju ble til slutt frikjent.

• I år 2000 fikk Schiøtz gjenåpnet en sak der en colombiansk kokainsmugler ble frifunnet og tilkjent millionerstatning etter å ha sonet en dom på fem og et halvt års fengsel.

• Siden 2014 har Schiøtz vært engasjert i Torgersen-saken, og har ikke gitt opp håpet om å få ham frikjent.

– Vi må bli flinkere til å stille **kritiske spørsmål**

– Å straffedømme en som er uskyldig, er det store marerittet for enhver dommer, ifølge lederen for Norges største domstol. Han mener rettens aktører må bli mer bevisst på bevisenes styrker og svakheter.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Fetteren til Birgitte Tengs har nettopp blitt frifunnet for erstatning, og snart skal Viggo Kristiansen-saken avgjøres av Borgarting lagmannsrett – mest sannsynlig i tråd med Riksadvokatens anbefaling om frifinnelse.

Sorenskriver i Oslo tingrett, Yngve Svendsen, er særlig opptatt av betydningen av å kjenne styrkene og svakhetene ved bevis, og at nettopp dette er noe alle rettens aktører må bli mer bevisste på i arbeidet med å forebygge justisfeil i fremtiden.

– Man må være tydelig på hvor relevante og pålitelige bevisene som presenteres for retten er. Retten må også ha kunnskap nok til å utfordre bevisene og stille kritiske spørsmål, også på mer tekniske områder, mener han.

– Selv om retten har hatt tilgang på den best mulige fagkunnskapen og bygget sin dom på den, kan det likevel senere komme ny kunnskap som legger til grunn noe helt annet. Dette kan også gjøre at grunnlaget for dommen viser seg å være feil, som igjen kan gi grunnlag for gjenopptakelse.

– TRENGER MER KUNNSKAP

Svendsen trekker særlig frem digitale bevis som et område hvor mer kunnskap er nødvendig for å unngå feiltolkning. Digitale bevis blir ofte oppfattet som mer objektive og sannferdige enn det er grunnlag for, ifølge ham.

Yngve Svendsen

- Sorenskriver i Oslo tingrett.
- Ledet Domstolkommisjonen, som utredet domstolens organisering og uavhengighet.
- Kommisjonen leverte NOU 2019: 17 Domstolstruktur og NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring.

– Vi må sørge for at vi har best mulig kunnskap til enhver tid, sier Yngve Svendsen.

– Prosessene der de blir til, er preget av subjektivitet, tolkning, vurderinger og valg. Det må være større åpenhet og bevissthet rundt dette, sier han, og viser samtidig til en nylig fremlagt doktoravhandling fra Nina Sunde ved Politihøgskolen og Universitetet i Oslo.

Sunde ser på konstruksjonen av digitale bevis, og hvordan kognitive og menneskelige faktorer er med på å påvirke disse.

– Det kreves innsikt og kunnskap for å vurdere nærmere hvor pålitelige de digitale bevisene er, og for å stille de nødvendige kritiske spørsmålene. Jeg tror det er viktig at både politifolk, påtalejurister, forsvarere og dommere får mer kunnskap for å unngå uriktige domfellelser på dette området i årene som kommer.

MANGLENDE OPPTAK

Det er nødvendig å få på plass opptaksutstyr i retten, understreker han.

– I Norge har vi ingen sikker dokumentasjon for hva som har blitt forklart i retten. Vi står i en veldig spesiell stilling sammenliknet med mange andre land. Får vi opptak, vet vi hva vitner og parter har forklart.

Utvalgene som i sin tid vurderte Fritz Moen-saken og Liland-saken, mente at å ta opp rettsforhandlingene i opptak burde være en plikt. Opp-
taksplikt er innført gjennom straffeprosessloven § 23, men kan unnlates når retten ikke har nødvendig utstyr tilgjengelig.

– Opptak vil gi sikker dokumentasjon på hva som har blitt forklart i retten, og dermed også gjøre det lettere å avklare om det foreligger et «nytt» bevis som kan gi grunnlag for gjenopptakelse. Stortinget har dessverre ikke bevilget penger til at domstolene kan anskaffe slikt utstyr.

Dette er uheldig for rettssikkerheten, mener han.

– Det gjør at ankeinstansene kan få et dårligere grunnlag for å vurdere bevisene enn tingrettene, fordi hukommelsen som regel blir dårligere når det går lengre tid. Det blir også vanskeligere å avdekke endringer i forklaringene mellom instansene. I tillegg får Gjenopptakelseskommisjonen et svakere grunnlag for å vurdere om vilkårene for gjenopptakelse er til stede.

IKKE STRAFF, MEN ERSTATNING

Etter dagens straffeprosesslov kan tiltalte i straffesaker bli frikjent for straff, men samtidig bli

”

Selv om retten har hatt tilgang på den best mulige fagkunnskapen og bygget sin dom på den, kan det likevel senere komme ny kunnskap som legger til grunn noe helt annet.

dømt til å betale erstatning til fornærmede dersom vilkårene er oppfylt. Sorenskriveren mener tiden er moden for å se kritisk på ordningen.

– I Tengs-saken ser vi hvilke negative konsekvenser erstatningsdommen har fått for fatteren og hans familie i mange år. Det er et spørsmål om fordelene ved den ordningen står i et rimelig forhold til ulempene, sier han.

Selv om ordningen virker logisk for jurister, oppfattes den ikke nødvendigvis slik for mange andre.

– For noen kan det virke som om den sår tvil om, kanskje endatil spenner ben under, frifinnelsen.

– Samtidig er det sånn at en som har et berettiget erstatningskrav, vil kunne oppleve det som en stor ekstrabelastning å måtte reise egen erstatningssak etter straffesaken, bare fordi det strenge beviskravet for straff ikke er oppfylt. Det er den andre siden av saken. Kanskje dette kan løses ved at eksempelvis Kontoret for voldsoffererstatning kan behandle disse sakene.

KOMMISSJONENS FREMTID

– Hvordan kan man best hindre at det skjer justisfeil i fremtiden?

– Vi må gjøre en solid og skikkelig jobb, sørge for at sakene belyses ordentlig, ha tilgang til den beste fagkunnskapen på de områdene sakene gjelder, lære av tidligere justisfeil, stille de kritiske spørsmålene, og selvfølgelig – hele tiden – la rimelig tvil komme tiltalte til gode. Der må vi være urokkelige, svarer Svendsen.

– Å straffedømme en som er uskyldig, er det store marerittet for enhver dommer.

Og så må vi ha et velfungerende system for å behandle begjæringer om gjenopptakelse, fortsetter han.

– Systemet må sikre en god, grundig og rask prosess. Tidligere behandlet domstolene selv gjenopptakelsesbegjæringer. Det var gode grunner til at man gikk bort fra det. Så er spørsmålet om dagens system med Gjenopptakelseskommisjonen er godt nok, eller om det bør gjøres større eller mindre endringer. Dette må tenkes grundig igjennom. Det er viktig for menneskene som fremmer begjæringer, og det er viktig for tilliten til systemet. •

Mener fokus bør rettes mot 4 områder

– Borgerne er vitne til at rettstaten svikter i noen avgjørende saker. Da er det helt nødvendig at aktørene viser stor grad av ydmykhet, og at det iverksettes konkrete tiltak for å unngå at slikt skjer igjen, sier tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch.

TEKST: JONAS FOSAAS

Han ledet Riksadvokatembetet først som assisterende riksadvokat fra 1987, og senere som påtalemyndighetens øverste leder fra 1997 til 2019.

– Jeg behandlet en stor andel av de alvorligste drapssakene i dette landet i mer enn tretti år, forteller Tor-Aksel Busch.

Denne høsten ba riksadvokat Jørn Sigurd Maurud om frifinnelse av Viggo Kristiansen, for voldtekt og drap i Baneheia, 22 år etter handlingene fant sted. Bare et par uker senere ble fetteren til Birgitte Tengs frikjent for erstatningsdommen til Birgittes foreldre, 24 år etter han ble frikjent for handlingene i lagmannsretten.

– Det er et tungt ansvar å tiltale personer, det er det ingen tvil om. Man prøvde å gjøre samvittighetsfulle og grundige vurderinger, gitt det materialet vi hadde den gangen, og med den erfaringen vi mente vi besatt, sier Busch.

– Det er all grunn til å beklage den situasjonen vi er i. Både overfor de som er direkte involvert og domfelt, men også de pårørende som så langt ikke har fått de svar som en rettsstat ønsker å gi dem. Det er situasjoner som dette man for enhver pris ønsker å unngå.

Det er særlig fire omstendigheter Busch trekker frem som har vært gjennom en positiv utvikling siden de to sakene ble etterforsket. Oppmerksomheten videre bør være å utvikle og jobbe med disse momentene, mener han.

BREDERE ETTERFORSKNING

– For det første blir alvorlige straffesaker etterforsket mye bredere nå enn tidligere. I «gamle dager» ble det tidlig angitt en retning som man gjerne holdt lenge fast ved. I dag er det anerkjent og praktisert at man skal se etter ulike alternativer og hypoteser som skal prøves ut, forteller han.

– De sakene vi smertefullt har erfart, er en understrekning av etterforskning som en viktig oppgave for politiet, sier Tor-Aksel Busch (72). Foto: Ole Berg-Rusten / NTB

For å opprettholde utvikling og kvalitet på etterforskningsnivå, legger han vekt på viktigheten av at det satses mer på etterforskning i politiet.

– Politiet må ha det kritiske søkelyset med seg, og se etter alternative forklaringer. Selvsagt må statsadvokatene og riksadvokaten gjøre det samme, men ansvaret for etterforskning og oppklaring ligger i første rekke hos politiet. Derfor trenger vi de kompetente og gode etterforskningsmiljøene som er i stand til å oppklare det samfunnet med rimelighet bør forvente.

I 2016 ble «etterforskningsløftet» iverksatt av Busch i samarbeid med daværende politidirektør Odd Reidar Humlegård. Ved hjelp av en handlingsplan skulle straffesaksbehandlingen i politiet styrkes, ved å heve kvaliteten ved etterforskning og påtalearbeid i hele landet.

– Det er mulig å få til, men det krever en satsing. Etterforskningsløftet var etter mitt syn et viktig og godt skritt. Jeg håper det blir fulgt opp, sier han.

NYE AVHØRSMETODER

Den andre endringen han vil trekke frem er at avhørsmetodikken har utviklet seg siden Birgitte-saken og Baneheia-saken.

– Gode miljøer i politiet har jobbet frem nye avhørsmetoder på en aldeles utmerket måte. Man får avhør med bedre kvalitet som det kan rettes færre innvendinger mot. Det at man dyrker en metode som verdsetter de åpne spørsmål har vært av stor betydning, sier Busch.

Han understreker videre at avhørene i dag dokumenteres med lyd og bilde.

I 2012 oppnevnte Busch en arbeidsgruppe for utredning av avhørsmetodikk i politiet som ga sin utredning et drøyt år etter. Hovedkonklusjonen i rapporten var at «politiet i gjennomfører sine avhør på en god og trygghende måte».

UTVIKLING I DNA-FORSKNING

Det tredje punktet der Busch mener det har skjedd en stor utvikling, er innen DNA-analyse. Det var ikke mulig den gangen å få frem den informasjonen man har fått frem nå, mener han.

– Det er ingen tvil om at metodene på området er under stadig utvikling, og gir bedre svar både for å underbygge eller avkrefte en mistanke, sier han.

– Jeg tror ikke vi har sett slutten på den utvik-

lingen. DNA i sin spede begynnelse og frem til nå har undergått noen kvantesprang som vil være av stor betydning for å få mest mulig korrekt resultat i fremtiden.

MER KRITISKE

Det siste utviklingstrekket han mener er svært relevant, er utviklingen av kritisk tenkning.

– Disse voldsomme negative erfaringene gjør noe med oss alle. Fra yngste etterforsker til eldste dommer. Man tar innover seg de erfaringene man gjør seg, og blir på den måten mer kritisk. Det er saker man aldri glemmer.

– Man ser etter andre potensielle muligheter, og har et mer åpent sinn for at det kan være andre forklaringer. Det er en viktig erfaring for alle aktørene i rettstaten, og man skal ikke undervurdere betydningen av den.

Han peker videre på at det ligger en balanse i det å være kritisk. Samtidig som man skal ha en kritisk innstilling, må man også strebe etter å gi de svar som må gis i straffesaker.

– Det er slik at man også kan bli for kritisk. Det sikreste man gjør for å unngå at noen uskyldige blir dømt, er å frifinne alle, og det kan vi selvsagt ikke gjøre. De skyldige skal dømmes og må dømmes. Det er noe å balansere dette, sier han.

TILHENGER AV KOMMISSJONEN

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har vært omdiskutert i forbindelse med justisfeilene i den senere tid. Busch, som selv var med på å foreslå en slik kommisjon, tror man skal være forsiktig med å skrote dette systemet.

– Jeg har vært en sterk tilhenger av det systemet vi fikk, og en av fadderne til det hele. Går man tilbake og ser på systemet før kommisjonen, der domstolene behandlet gjenopptakelsessakene, ser man at det ble mye kritikk og liten tillit til avgjørelsene, sier han.

– Det kan være at kommisjonen kan organiseres på en bedre måte, men det å erstatte systemet tror jeg ikke er løsningen eller veien å gå, sier Busch. •

Faksimile fra VG.

– Det er fint om du presiserer at jeg ikke har ansvar for Tengs-saken, selv om mange tror det. Den har ikke vært i kommisjonen, og fetteren ble frifunnet.

– Pussig at kommisjonen får så mye juling

Samfunnet har mye å lære av de store justis-feil sakene som har vært i søkelyset i høst, mener Gjenopptakelseskommisjonens leder, Siv Hallgren.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

! Naken- visitasjoner

Kommisjonen har i høst fått inn flere saker knyttet til visitasjoner med naken knebøy. Flere domstoler har avgjort at praksisen bryter menneskerettighetene.

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har vært gjenstand for mye kritikk etter at Riksadvokaten besluttet å innstille på frifinnelse av Viggo Kristiansen i Baneheia-saken.

I årenes løp er saken blitt begjært gjenåpnet fem ganger. Ifølge NRK beslagla saken nesten halvparten av møtetiden i 2020. Leder Siv Hallgren og psykiater Tor Ketil Larsen utgjorde mindretallet som stemte mot gjenåpning i februar 2021.

Etter at avgjørelsen ble fattet, kom det frem nye opplysninger i saken, blant annet at Jan Helge Andersen var anmeldt for voldtekt i 2009. Til Aftenposten uttalte Hallgren i september at hun er glad for at saken ble gjenåpnet.

– Det har vært et veldig trykk på din person i høst?

– Jeg er jo litt lut, så jeg står som jeg pleier, lett lutrygget.

Og sier umiddelbart; – Det der hørtes flåsete ut. Men ja, det har vært veldig slitsomt.

– Det er litt pussig at Gjenopptakelseskommisjonen får så mye juling når den faktisk gjenåpnet Baneheia-saken. Men det er også forståelig og ikke uventet at det ble kritikk, ettersom saken ikke ble gjenåpnet før. Men at så mye av kritikken personifiseres, er litt rart, synes jeg.

Regjeringen har gitt signal om at det skal settes ned et utvalg for å granske myndighetenes håndtering av Baneheia-saken. Også Stortinget ønsker en gjennomgang av kommisjonens struktur og organisering.

LYDOPPTAK, LYDOPPTAK, LYDOPPTAK

Selv har Hallgren to hovedanliggender om hvordan rettssikkerheten rundt gjenopptakelsesarbeidet kan forbedres.

– Det aller viktigste er å ta lyd- og bildeopptak av alle rettssaker, og i det minste lydopptak. Manglende lydopptak var tema både i Liland-saken og i Baneheia-saken. Hjemmelen er der, men politikerne er ikke villig til å betale prisen, sier Siv Hallgren.

Lydopptak ville være en stor fordel for hele samfunnet, mener hun.

– I våre saker hevdes det ofte at forsvarere og andre har begått feil. Dersom man har opptak fra retten, kan man ettergå det som kom frem i retten. Man får et mye bedre grunnlag for å vurdere om premissene er i samsvar med dommen som er avsagt. Dette ville også være en stor fordel for pressen, som ikke har ressurser til å være til stede i alle saker de sier de ønsker å dekke.

Hennes andre hjertesak er oppbevaringen av reelle bevis.

– Vi må ha et bedre system for oppbevaring av tinglige bevis. På dette området er det faktisk tatt noen grep. Politidirektoratet har inngått avtale om å leie et stort lokale som skal oppbevare bevis, men hvor langt i prosessen man er kommet, vet jeg ikke, forteller hun.

KVALIFISERT FLERTALL

Fra flere hold pekes det på at det er uheldig at sekretariatets leder også er kommisjonens leder. Dette kan binde kommisjonens leder til innstillingen fra utrederne, mener kritikerne.

– Jeg opplever ikke dette som noe problem, og har vært i mindretall flere ganger, sier Hallgren.

Hun mener derimot at man bør se på om antallet og sammensetningen av medlemmer i kommisjonen er optimal. Kommisjonen består av fem medlemmer og tre varamedlemmer. Ifølge loven skal leder, nestleder, ett annet fast medlem og to av varamedlemmene ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap.

– Varamedlemmene er med på diskusjonene, men stemmer ikke. Dette kan gjøres annerledes. Man kunne for eksempel ha syv medlemmer av kommisjonen, og bestemme at saken blir gjenåpnet hvis tre eller flere stemmer for gjenåpning, såkalt bestemmende mindretall. Dette vil eventuelt kreve en lovendring.

Om antallet jurister i kommisjonen bør endres, bør også diskuteres, mener Hallgren.

– FEIL Å NEDLEGGE

Å legge ned kommisjonen, slik enkelte har tatt til orde for, vil være feil, mener hun.

– Jeg mener at vi ikke vi hadde noe bedre system tidligere, og jeg tror fortsatt det er bra at avgjørelsen av om en sak skal gjenåpnes, ligger i kommisjonen. I England gjøres det for eksempel annerledes. Der innstiller kommisjonen, og så er det en ankeinstans som avgjør. Men denne ordningen fører ikke til flere gjenåpninger, heller tvert om.

Kommisjonen står helt fritt til å legge opp arbeidet slik den ønsker, poengterer hun.

– Det vil være opp til medlemmene og den som ansettes som ny leder å endre på dette. Dersom leder for eksempel ikke skal jobbe her på fulltid, som har vært nevnt som et forslag, så må det en lovendring til. Det varslede granskingsutvalget kan se på dette.

INGEN MUNTlige HØRINGER

I sekretariatet jobber det elleve utredere; to politifaglige og resten jurister. Ikke alle jobber fulltid,

så antall årsverk er ti. Budsjettet setter grenser for arbeidets omfang.

– Jeg håper at kommisjonen får en øket bevilgning til neste år og i årene som kommer, slik at det vil være mulig å ansette flere politietterforskere. Og så er det jo en utfordring at vi er en liten organisasjon som har til dels enormt arbeidskrevende saker.

Kommisjonens arbeid er regulert i straffeprosesslovens kapittel 27. Ifølge § 298 kan den innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig, og avholde muntlige høringer. Dette har ikke vært gjort på mange år.

– Nei, vi har ikke hatt muntlige høringer så lenge jeg har vært her, men det ble gjennomført i en av behandlingene av Torgersen-saken. Det ville være et veldig stort apparat. Men vi har tilgang til alle straffesaksdokumentene.

FORSVAREROPPNEVNELSER

Hun oppfordrer advokater til å sette seg inn i vilkårene for gjenåpning.

– Marius Dietrichson i Forsvarergruppen uttalte i VG at vi oppnevner forsvarer i for få saker. Jeg synes vi oppnevner en god del. Det kan hende vi kunne oppnevnt flere, ofte har vi stor nytte av advokatene når de er flinke til å presisere hva domfelte mener er grunnlaget for gjenåpning.

I fjor ble det oppnevnt forsvarer i 45 saker (17 prosent av sakene), viser tall fra kommisjonen. Det ble også oppnevnt bistandsadvokat i to saker, mens det året før ble oppnevnt bistandsadvokat i seks saker. I 2019 og 2020 ble det oppnevnt forsvarer i 16 prosent av sakene.

Hun angrep ikke på at hun i 2017 sluttet som forsvarsadvokat i Elden for å bli leder for kommisjonen.

– Nei, overhodet ikke. Dette er tidvis et uutholdelig spennende sted å jobbe, med svært kompetente mennesker, både i sekretariatet og i kommisjonen.

Den 15. februar 2023 begynner Hallgren i ny jobb som leder for Statens sivilrettsforvaltning. Lederjobben i Gjenopptakelseskommisjonen er utlyst, med søknadsfrist 15. desember.

– Det er en veldig flott jobb som jeg varmt kan anbefale. •

NAV-sakene ga rekord

• I 2021 kom det inn 263 begjæringer om gjenåpning. Dette var det høyeste antall begjæringer siden starten i 2004.

• 82 saker ble gjenåpnet, av disse var 64 NAV-saker.

• Et stort antall saker gjenåpnes på grunnlag av nye sakkyndige erklæringer som gjelder domfeltes psykiske helsetilstand på handlings-tiden.

• I snitt har cirka 18 prosent av sakene kommisjonen gjennom årene har behandlet, blitt gjenåpnet.

• For budsjettåret 2021 brukte kommisjonen totalt 20.284.411 kroner.

Kilde: Årsrapport 2021, Kommisjonen for gjenåpning av straffesaker

– Sakkyndige ble sett på som «yppersteprester»

Særlig tre utfordringer utpekte seg da Advokatforeningen, Dommerforeningen, Regjeringsadvokaten og Riksadvokaten gikk sammen om å utvikle felles retningslinjer for bruk av sakkyndige i domstolene for snart ti år siden.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Tilbake i 2012 tok Advokatforeningen, med daværende leder Erik Keiserud i spissen, et oppgjør med reguleringen av bruken av sakkyndige i retten.

«Sakkyndighet tilføres rettssaken på en til dels tilfeldig og usystematisk måte. I tillegg er det for lite samsvar med de prosessuelle prinsippene som ellers gjelder i vår rettspleie. Særlig er sakkyndigheten i for stor grad unndratt kontradiksjon. Vi kan ikke fortsette å omgå sakkyndigheten på en så vidt lemfeldig måte. Dette er uheldig og må etter min mening endres», sa han i Advokatforeningens årstale.

Dette ble startskuddet for et tverrfaglig samarbeid mellom Riksadvokaten, Regjeringsadvokaten, Dommerforeningen og Advokatforeningen. Sammen skulle de utarbeide retningslinjer for bruk av sakkyndige i retten – med unntak av sakkyndige dommere.

SÆRLIG TRE PROBLEMSTILLINGER

Det var særlig tre problemstillinger som ble viktig for arbeidet, forteller utvalgsleder, Glittertind-partner og tidligere leder av Advokatforeningen, Anders Ryssdal.

– Det ene var at sakkyndige ofte ble «yppersteprester» på sitt felt, og tok over kontrollen over sider av saken. Et annet problem var at man ikke alltid fikk ut av dem alt de hadde å bidra med fordi det var en litt skjult prosess, sier han.

– I tillegg var det ofte uklartheter knyttet til mandatet. Det var vanskelig å sjekke bakgrunn og etterrettelighet, og ikke minst var det gjerne slik at de sakkyndige hadde en prosess gående på siden av prosessen. For eksempel i barnefordelingsaker, hvor de kanskje skulle intervju omsorgspersoner på siden av saken for å få et best mulig inntrykk av hvordan barnet hadde det, men hvor disse menneskene ikke skulle vitne for retten, ble det en slags skjult bevisføring av den sakkyndige.

Disse utfordringene var det ikke noe godt system for.

– MÅ HA ÅPENHET OG TRANSPARENS

Utvalgets arbeid munnet ut i en 69 sider lang rapport som ble lagt frem i november 2014, og deretter sendt til samtlige domstoler. Full åpenhet om oppnevning, mandat og sakkyndigerklæringer er rapportens viktigste budskap, ifølge Ryssdal.

– På den måten kan juristene som deltar se eventuelle svakheter eller ufullstendigheter. Jurister kan aldri bli sakkyndige. Man må ha transparens rundt de sakkyndiges arbeid slik at det kan bli ettergått, mener han.

– Dette gjør at dommere også må være like kritiske til sakkyndige som til alle andre beviser. De sakkyndige kan ikke bli de som skriver dommen. Et problem vi så, var at det ofte ikke ble gitt noen gode mandater. Uten det, er det lett å forstå hvorfor sakkyndige kan bli i tvil og begynne å synse om ting de ikke skal synse noe om.

Sakkyndige har mye makt og stor betydning. Nettopp derfor er det viktig med åpenhet og tillit både til dem som personer, men også til arbeidsprosessene de skal følge, fortsetter utvalgslederen.

– Da vi skulle lage retningslinjene, var vi enige om målene, men hadde store diskusjoner underveis. En ting vi ikke var uenige om, var viktigheten av et klart mandat, så vel som kontradiksjon om mandatet og viktigheten av å kjenne til den sakkyndiges arbeidsbakgrunn, sier han.

Selv har ikke Ryssdal inntrykk av at retningslinjene blir mye brukt, og han tror de havnet litt i bakgrunnen når de først kom på plass.

– Nå som det har vært så mye fokus på sakkyndiges bevis, slik som i Kristiansen-saken og i Tengs-saken, kan det være grunn til å trekke dem frem igjen, mener han.

OBJEKTIVE SAKKYNDIGE

Når sakkyndige involveres i en rettssak, kan den sakkyndige enten bli oppnevnt av retten og få sitt mandat fra dommeren, eller partene kan føre sakkyndige vitner.

– Poli og påtale har ofte sakkyndige undersøkelser, og det er vel helt klart der det sviktet i Kristiansen-saken. Hvis en sak kommer skjevt ut, og noen bestemmer seg på forhånd, er det vanskelig å rette opp dette senere når saken først kommer inn i retten. Jeg kan derfor ikke understreke nok viktigheten av at poli og påtalemyndighet velger objektive, og kanskje flere sakkyndige, der det er vesentlig bevisvil. •

– Vi kan ikke ha en generell illusjon om at vi skal kunne dømme etter kunnskap som kommer i fremtiden. Domstolene kan ikke vente på det. Men at dommere kan være litt for skråsikre, finnes det mange eksempler på, sier Anders Ryssdal.

– «One stop shop» har vist seg å være en kjempetabbe

At Gjenopptakelseskommisjonens beslutninger ikke har latt seg overprøve er dens største svakhet, mener Anders Ryssdal.

Da man fikk kommisjonen, var poenget at man skulle få en avgjørelsesinstans som lå utenfor poli og påtalemyndighet. At det er en «one stop shop» har vist seg å være en kjempetabbe, sier han.

I 2012 var Ryssdal selv advokat, sammen med Sigurd Klomsæt, for Viggo Kristiansen i Høyesterett. Spørsmålet var om man kunne gå til søksmål om gyldigheten av et vedtak fattet av Gjenopptakelseskommisjonen (HR-2012-00669-S).

Høyesterett konkluderte med at domstolene kan prøve kommisjonens generelle tolkning av bestemmelsene ved avslag på gjenåpninger etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 og § 392 annet ledd. Domstolene kan også prøve at kommisjonen har fulgt grunnleggende saksbehandlingsregler.

Kommisjonens bevisbedømmelse eller konkrete rettsanvendelse kan derimot ikke prøves, mente Høyesterett, og sa at dette i så tilfelle ville være i strid med tanken om distanse mellom domstolene og instansen som vurderer gjenåpninger.

– Det er berettiget å spørre om man kunne unngått åpenbart uriktige avgjørelser i kommisjonen hvis den kunne vært grundigere overprøvd i domstolene, ifølge Ryssdal.

Han mener det er særlig to lærdommer som peker seg ut i kjølvannet av de mest kjente justismord-sakene.

– Alle disse sakene til sammen viser at det er ekstremt viktig, ettersom vitenskapen utvikler seg, at man har de gamle bevisene tilgjengelig. Fellende bevis må oppbevares på en systematisk måte, slik at de kan revurderes senere. I tillegg bør man kunne overprøve beslutninger om gjenåpning. Hvem som skal ha siste ord i fremtiden, det vet jeg ikke, men at vedtakene bør kunne være gjenstand for toinstansbehandling, er åpenbart.

- Journalistene SVIKTET

– Vi gjorde en kjempefeil. Vi fulgte ikke med i timen fordi vi var så fastlåst på at Viggo Kristiansen var hundre prosent skyldig, sier Svein Tore Bergestuen.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

«**V**iggo Kristiansen er skyldig i mye. Men bevisene tyder på at han ikke begikk drapene i Baneheia.»

Ordene tilhører forfatter og tidligere journalist Svein Tore Bergestuen, og ble trykket i et debattinnlegg i VG en desemberdag i 2017. Allerede den gang forundret han seg over to momenter ved pressens håndtering av saken.

«En, hvorfor er ikke flere journalister interessert i å finne ut om vi står overfor en rettskandale av Quick- og Tengs-dimensjoner? Og to, hvorfor er det eneste bidraget fra journalister som dekket saken den gangen, en blanding av skråsikkerhet og manglende vilje til å gjøre sin journalistiske plikt?».

Men Bergestuens forhold til saken startet ved tusenårsskiftet. Han jobbet som programleder i aktualitetsprogrammet Sytten Tretti på P4 da drapene i Baneheia fant sted, og var som «alle» andre skråsikker på at Viggo Kristiansen var skyldig.

– På den tiden var Kristiansen sjanseløs. Hans advokat Tore H. Pettersen hadde en ensom og vanskelig oppgave om å så noe som helst tvil, sier han.

ENSIDIG INFORMASJONSSTRØM

Pressen har vært gjenstand for skarp kritikk for håndteringen av Baneheia-saken. Flere av de største redaksjonene vil gjennomføre interne granskninger.

Bergestuen mener det er flere grunner til hvorfor mediene ikke stilte kritiske spørsmål i den første fasen av saken.

– For det første var det en så bestialsk og brutal sak. Alle yrkesgrupper består av mennesker med følelser, og folk reagerer voldsomt på slike hendelser. Det ryster alle, også journalister og politifolk.

Videre peker han på at pressen fikk en ensidig informasjonsstrøm som gjorde det vanskelig å belyse begge sider av saken.

– Pressen hadde dårlige forutsetninger for å sondere alternative hypoteser. All informasjonen de fikk var fra Andersens forsvarer og påtalemyndigheten.

digheten. Journalistene ble med på deres narrativ, sier han.

EN MODUSKANDIDAT

Et veiskille i saken var da politiet i første avhør la frem en teori til Andersen om at også han var et offer i saken, og at Kristiansen var hovedmannen, mener Bergestuen.

– Fra det tidspunktet endret saken seg fundamentalt. Da politiet i tillegg sa at de hadde DNA-bevis på Kristiansen, var det ingen som så seg tilbake. Mediene gikk ut og identifiserte de tiltalte, rullet ut bilder og skapte et veldig sterkt narrativ der nærmest ingen tvilte. Saken til politiet virket bunnsolid.

– Når det totale bevisbildet i tillegg besto av at Viggo Kristiansen var en moduskandidat, han innrømmet et overgrep fra ungdommen, så styrket det overbevisningen om at han var skyldig.

Likevel var det ikke mangel på muligheter for pressen til å ta tak i de omstendigheter det var tvil om, mener han.

fremste ekspertise. Det var den første muligheten vi hadde til virkelig å grave, men ingen var interessert.

VENDEPUNKTET

I 2017 lanserte tidligere SKUP-prisvinner Bjørn Olav Jahr boken «Drapene i Baneheia. To historier. En sannhet». Det skulle vise seg å bli det store vendepunktet for Bergestuen.

– Jeg leste boka og fikk fullstendig sjokk. Jeg leste boka en gang til, før jeg tok kontakt med Jahr. Etter hvert fikk jeg også tilgang til saksdokumentene. Etter månedsvis med lesing, skrev jeg kronikken i VG. Jeg var ikke overbevist om at Kristiansen var uskyldig, men helt sikker på at saken måtte gjenopptas.

Dermed tok han kontakt med flere av landets største redaksjoner med oppfordring om å lese boka til Bjørn Olav Jahr, og undersøke saken ytterligere. Det var lite engasjement å hente.

– Her hadde de største graveredaksjonene i Norge muligheten til å grave i saken, basert på boka, men de var ikke interessert.

Etter at Aftenposten også skrinla et podkast-prosjekt med Bergestuen og radioprodusent Christian Lyder Marstrander, gjennomførte de selv Baneheia-podkasten i 2019. Noen uker før publisering, valgte TV 2 å ta redaktøransvaret for podkasten.

Senere meldte flere redaksjoner seg på banen, og Discovery lanserte senere en TV-dokumentarserie. Bergestuen mener TV 2 og etter hvert VG gjorde mye bra journalistikk på saken.

ETTERLYSER INNSYN

I 2021 leverte jusprofessor Ragna Aarli ved Universitet i Bergen en utredning om dokumentoffentlighet i straffesaker. Forslagene innebærer blant annet utvidet rett til dokumentinnsyn i verserende straffesaker. En slik endring vil gi bedre arbeidsvilkår for pressen, mener Bergestuen.

– Får vi den type innsyn som nå er på høring, så vil mediene være bedre rustet i møte med potensielle justisfeil i fremtiden. Da har man det man ikke hadde i Baneheia-saken, tilgang til informasjon, sier han.●

«Ved en annen anledning ble jeg bedt om å lese journalisten Bjørn Olav Jahrs bok om Baneheia for å vurdere om denne kunne være grunnlag for et større journalistisk prosjekt om saken. Jeg leste boken og leverte etterpå en engasjert uttalelse om at dette burde man ikke gjøre. Jeg omtalte boken som svak og preget av en vedvarende hang til å kun presentere fakta som stemte med en forutinntatt hypotese om uskyld. Heldigvis ble jeg ikke hørt, og prosjektet ble virkelighet.»

FRITHJOF JACOBSEN, politisk redaktør i Dagens Næringsliv, tidligere leder for kommentaravdelingen i VG 21.10.22

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

Landbruksrett: Erstatningssak etter skade fra beitende dyr på ferdigplen - manglende gjerde kan regnes som medvirkning til skaden

Høyesterett avsa 26. oktober 2022 - **HR-2022-2068-A** - den første dommen som gjelder skadelidtes medvirkning etter beiteoven § 7 andre ledd, og som avklarer innholdet av medvirkningsalternativet «på annen måte». Det er særlig to ting man skal merke seg med denne dommen:

1: Unnlatt gjerdehold kan være medvirkning «på annen måte» etter beiteoven § 7 andre ledd, selv om det ikke foreligger plikt til å holde gjerde. Vurderingstemaet er om skadelidte ved å unnlate å sette opp gjerde eller andre stengsler, har latt være i rimelig utstrekning å minske risikoen for at dyr kunne

komme inn på eiendommen og gjøre skade.

Kravene til skadelidtes aktsomhet vil generelt særlig bero på hvor synbar, nærliggende og betydelig risikoen er, jf. Hagstrøm og Stenvik, Erstatningsrett, 2. utgave 2019 side 512.

Momenter: Eiendommens sårbarhet for skade fra beitende dyr. Hvor store oppofrelser i form av kostnader og investeringer kan kreves av skadelidte, herunder om skadelidte har/ikke har gjerdeplikt. Kravene til skadelidte må avveies mot husdyreierens plikter etter beiteoven § 6. Lokale forhold kan spille inn.

2: Erstatningsansvar etter beiteoven

§ 7 kan lempes etter skadeserstatningsloven § 5-2.

Bakgrunnen for saken var at tre kuer og tre kalver fra en gård kom inn på et område hvor det ble produsert ferdigplen, og dyrene ødela plenen ved tråkk. Gårdbrukeren var erstatningsansvarlig, men spørsmålet var om erstatningen kan falle bort eller settes ned fordi området med plen ikke var gjerdet inn. Lagmannsrettens dom ble opphevet så langt den gjaldt spørsmålet om medvirkning og lemping.

Dommere: Kristin Normann, Henrik Bull, Arne Ringnes, Cecilie Østensen Berglund og Knut Erik Sæther.

Arbeidsrett: Midlertidig ansettelse etter opplæringsloven § 10-6 gir ikke rett til fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven § 14-9 syvende ledd

Høyesteretts enstemmige dom 25. oktober 2022 - **HR-2022-2049-A** - gjaldt krav om fast ansettelse etter treårsregelen i arbeidsmiljøloven § 14-9 syvende ledd som følge av flere påfølgende arbeidsavtaler som midlertid ansatt lærer uten godkjent utdanning.

Spørsmålet var om treårsregelen får anvendelse når de midlertidige ansettelsene ikke er hjemlet i arbeidsmiljøloven § 14-9 andre ledd, men i opplæringsloven § 10-6.

En kvinne hadde jobbet som lærervikar i mer enn tre år og krevde fast jobb i kommunen. Høyesterett fant at forarbeidene til arbeidsmiljøloven - Ot.prp. nr. 54 (2008-2009) side 41 flg. - trekker i samme retning som ordlyden i arbeidsmiljøloven § 14-9 syvende ledd.

Dette innebærer at midlertidige ansettelse etter opplæringsloven § 10-6 ikke gir grunnlag for fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven § 14-9 syvende ledd (avsnitt 54). Høyesterett kom også til at ordningen etter opplæringsloven § 10-6 er forenelig med klausul 5 i rammeavtalen i EU-direktivet, rådsdirektiv 1999/70/EF om midlertidige ansettelse (såkalte atypiske arbeidsforhold).

Det er derfor ikke nødvendig å supplere arbeidsmiljøloven § 14-9 syvende ledd med EØS-rettslige forpliktelser (avsnitt 66).

Dommere: Bergljot Webster, Aage Thor Falkanger, Wenche Elizabeth Arntzen, Borgar Høgetveit Berg og Knut Erik Sæther.

Nøkkelavsnitt: 37, 52, 54, 61, 63-65.

Skatterett: Taksten for eiendomsskatt kan endres til ugunst for skatteyder som har klaget, uavhengig av fristregelen i forvaltningsloven § 34 tredje ledd

Høyesterett kom i enstemmig dom 13. oktober 2022 - **HR-2022-1982-A** (Mustad Eiendom AS) - under tvil til at tre månedersfristen i forvaltningsloven § 34 tredje ledd ikke gjelder i eiendomsskattesaker, se særlig avsnitt 60-62.

Oppbyggingen av eiendomsskatteloven og lovens system for endring av takstvedtak medfører at de særlige fristreglene i eiendomsskatteloven § 17 gjelder også ved klageinstansens behandling av en klagesak.

Fristen i forvaltningsloven § 34 tredje ledd gjelder ikke da i tillegg. Høyesterett la også vekt på at endring av taksten etter eiendomsskatteloven § 17 i hovedsak vil skje med virkning fremover, da utskrevet eiendomsskatt for et bestemt år bare kan endres innen 1. mars påfølgende år.

Dommere: Espen Bergh, Erik Thyness, Cecilie Østensen Berglund, Henrik Bull og Hilde Indreberg.

Hvitvasking: Rundskriv fra Finanstilsynet - RFT-2022-4

Finanstilsynet har utgitt et nytt rundskriv til hvitvaskingsloven - **RFT-2022-4** *Veiledet til hvitvaskingsloven*. Rundskrivet erstatter Finanstilsynets rundskriv RFT-2019-8. Det gir uttrykk for Finanstilsynets tolkning og forvaltningspraksis knyttet til hvitvas-

kingsregelverket. Hvitvaskingsloven 2018 og forskriften trådte i kraft 15. oktober 2018.

Rundskrivet omfatter veiledning til etterfølgende endringer av hvitvaskingsloven med forskrift, inklusive endringer for å gjennomføre EUs endringsdirektiv,

det femte hvitvaskingsdirektivet (direktiv 2018/843). Rundskrivet gjelder alle rapporteringspliktige til Økokrim under Finanstilsynets tilsyn. Rundskrivet er omfattende (75 sider) og omtaler en rekke forhold knyttet til hvitvaskingsregelverket.

Arverett - uskifte: Rådighetsbegrensningen «misforhold til formuen i uskifteboet»

Høyesterett avsa 9. november 2022 enstemmig dom - **HR-2022-2157-A** - som gjaldt krav om omstøtelse av en gave fra uskiftebo. Det sentrale spørsmålet var om gaven stod i misforhold til formuen i uskifteboet.

I saken var det arveloven 1972 § 19 første ledd som var tema. Denne bestemmelsen er videreført i arveloven 2019 § 23 første ledd, bortsett fra at det ikke lenger gjelder et absolutt forbud mot å gi bort fast eiendom.

Dommen har gitt rettsavklaring på et område der det fra tidligere ikke forelå avgjørelser fra Høyesterett. Høyesterett kom til at det ikke var grunnlag for omstøtelse og premissene er ikke overraskende. Det er særlig tre forhold å merke seg:

1: Når det gjelder misforholdsvurderingen, er utgangspunktet en matematisk beregning (avsnitt 59-67). Det kan opp-

stilles en «faresone» i området 10 til 30 prosent av boets nettoverdi.

2: Selv om vurderingen av om det foreligger misforhold, skal skje ut fra verdien på gavetidspunktet, gjelder ikke dette uten unntak (avsnitt 68-75). For det første er det klart at flere utdelinger til samme mottager må kunne kumuleres.

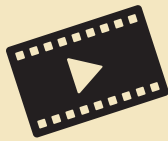
For det andre vil det i forholdsmessighetsvurderingen være relevant om gjenlevende ektefelle tidligere har foretatt utdelinger som har redusert boets verdi. Der en tidligere utdeling er av en viss størrelse og fremstår som helt eller delvis arveoppgjør, blir det mest riktig at det tas hensyn til dette ved beregningen av det matematiske utgangspunktet, da en slik utdeling ikke bør få den virkning at adgangen til å gi gaver reduseres, se til illustrasjon LH-2010-103534.

For det tredje bør en tidligere utdeling korrigeres for den endringen i pengeverdien som har skjedd etter at utdelingen fant sted. Formålet med å ta hensyn til utdelingen er å fastsette hva boets verdi ville vært hvis utdelingen ikke hadde skjedd.

3: En matematisk beregning av forholdet mellom gaven og boets størrelse utgjør ikke mer enn et utgangspunkt (avsnitt 76-79). Det vil være sentralt om gavedisposisjonen fremstår som misbruk av gjenlevendes rådighet over uskifteboet. Formålet med gaven, hvem den er gitt til og hvordan boet rent økonomisk har utviklet seg i uskifteperioden, vil være relevant.

Dommere: Henrik Bull, Per Erik Bergsjø, Ingvald Falch, Espen Bergh og Knut Erik Sæther.

Nøkkelavsnitt: 67, 72, 77, 80, 86.

Prosess: Filmselskap får ikke tillatelse til å bruke skjult opptak fra straffesak

Høyesterett avsa 2. november 2022 kjennelse i avdeling – **HR-2022-2106-A** – som gjaldt spørsmålet om et filmselskap kan benytte et privat lydopptak fra forhandlinger i en straffesak i lagmannsretten i en dokumentarserie for TV. Kjennelsen avklarer tolkningen av domstoloven § 131 a om bruk av opptak fra rettssaker og anvendelsen av bestemmelsene om ytringsfrihet i EMK artikkel 10 og Grunnloven § 100.

Når det gjaldt de rettslige utgangspunktene, var det enstemmighet i Høyesterett, men det var dissens 3-2 i spørsmålet om tillatelse skulle gis, jf. domstoloven § 131 a andre ledd. Flertallet (Bull, Noer og Øie) kom til at filmselskapet ikke fikk tillatelse til bruk av lydopptaket da det ikke forelå «særlige grunner». Mindretallet (Berglund Østensen og Bergh) kom til motsatt resultat.

Kort om sakens bakgrunn: Dokumentarfilmselskapet Indie Film har produsert TV-serien «Direktøren» for TV2 om en straffesak fra noen år tilbake (LB-2016-24246-1). I saken ble den tiltalte dømt for kroppsskade mot en utenlandsk kvinne som var på besøk hjemme hos ham sammen med ektemannen sin.

Domfelte mener seg uskyldig dømt og hevdet i sin forklaring for lagmannsretten at han var blitt utsatt for drapstrusler fra ekteparet. Noen i salen gjorde et skjult lydopptak av forklaringen og forsvarerens innlegg. Indie Film, som har lydopptaket, ønsket å benytte det i TV-serien for å gi fremstillingen større «validitet» og «nærhet», noe tiltalte og hans forsvarer var enig i. Det hadde ikke lyktes å komme i kontakt med det utenlandske ekteparet om deres syn.

Høyesterett kom i avsnitt 55 til at domstoloven § 131 a må forstås slik at bruk av opptak fra straffesaker i radio eller TV krever tillatelse fra retten, selv om opptaket opprinnelig ikke ble gjort i den hensikt å bruke det i radio eller TV.

Denne forståelsen lå også innenfor legalitetsprinsippet slik det kom til anvendelse i saken, og det var heller ikke i strid med EMK artikkel 10. En annen sak er at EMK artikkel 10 får betydning når tillatelse skal gis, og her var det som nevnt dissens i Høyesterett. Kjennelsen er viktig, og det er en grundig drøftelse av de rettslige utgangspunktene (avsnitt 25-55), samt om tillatelse skulle gis etter § 131 a andre ledd.

Nøkkelavsnitt: 43, 55, 68, 73, 75, 92 og 95.

Arbeidsrett: Sivil-ombudets uttalelse om ansettelse av folkevalgt

Sivilombudets uttalelse **SOM-2022-2070** gjaldt klage fra søker til stilling som spesialsykepleier på X sykehus. Klageren mente hun var forbigått. Hun mente hun hadde fått opplyst at hun var vurdert som best kvalifisert. Likevel fikk hun ikke stillingen fordi hun hadde full stilling som fungerende varaordfører og derfor ikke kunne tiltre før i oktober 2023.

Saken reiste spørsmål om arbeidsgivers adgang til å vektlegge tidspunkt for tiltredelse i en ansettelsesprosess, og om det har betydning at søkeren er forhindret i å tiltre innen rimelig tid fordi søkeren er folkevalgt.

En arbeidsgiver har adgang til å vektlegge tiltredelsestidspunktet som et moment i helhetsvurderingen ved en ansettelse. Kvalifikasjonsprinsippet vil imidlertid begrense vektleggingen av hensynet. Det gjelder også der søkeren er folkevalgt. Arbeidsmiljøloven og kommuneloven har bestemmelser om at arbeidsgiver må akseptere en arbeidstakers fravær som følge av plikter som folkevalgt. En tilsvarende plikt for arbeidsgiver ved ansettelser, er ikke lovregulert.

Hensynene bak bestemmelsene om rett til fravær for å fylle plikter som folkevalgt, tilsier likevel at der årsaken til sen tiltredelse er plikter som folkevalgt, må det tas hensyn til i helhetsvurderingen. En plikt for arbeidsgiver til å se helt bort fra mulig tidspunkt for tiltredelse der årsaken er plikter som folkevalgt, må etter ombudets syn ha en klarere rettslig forankring. I saken kunne ikke søkeren tiltre før etter 1 år og 8 måneder. Slik sykehuset hadde begrunnet behovet for raskere tiltredelse, fant ombudet ikke grunn til å kritisere sykehusets avgjørelse.

Strafferett: Kjøp av seksuelle tjenester etter kontakt på sugardating-sider rammes av straffeloven

Høyesterett avsa 2. november 2022 enstemmig dom – **HR-2022-2104-A** – som blant annet reiste spørsmål om det som hevdes å være et såkalt sugardating-forhold, rammes av straffeloven, jf. straffeloven § 309 (mindreårige under 18 år), og § 316 (voksne). Kjøp av seksuelle tjenester fra personer under 18 år ble straffbart ved lov 11. aug. 2000 nr. 76, og fra voksne ved lov 12. des. 2008 nr. 104.

Uttrykket sugardating har ingen bestemt definisjon, men er tilfeller der en person, typisk en voksen mann, betaler en annen person, ofte en ung kvinne, for et forhold. Relasjonen rommer gjerne et seksuelt forhold, men vil også i varierende grad omfatte samvær, reiser mv. I mange tilfeller tar ikke partene del i hverandres liv utover dette. Relasjonen skiller seg fra hva man tradisjonelt forbinder med både faste forhold og kjøp av seksuelle tjenester.

Kort om sakens bakgrunn: En mann hadde kommet i kontakt med flere mindreårige jenter gjennom nettsidene «richmeetsbeautiful.com» og «sugardaters.com». Han innledet seksuelle forhold med jentene. I tingretten og lagmannsretten ble han dømt for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år og kjøp av seksuelle tjenester fra jenter både over og under 18 år. For Høyesterett anførte mannen

at det var snakk om såkalte sugardating-relasjoner, og at forholdene med jenter over 16 år derfor ikke ble rammet av straffeloven.

Høyesterett la til grunn at det ved vurderingen av om handlingene rammes av straffeloven, ikke er avgjørende hva forholdet kalles eller hvordan partene kom i kontakt med hverandre. Det avgjørende er om bindeleddet mellom partene i all hovedsak er en utveksling av seksuelle tjenester mot vederlag. De enkelte tilfellene må vurderes konkret.

I den aktuelle saken hadde relasjonene få eller ingen elementer av det som kan karakteriseres som et ordinært parforhold. De besto av lite annet enn seksuell omgang på et hotellrom, og utvekslingen av seksuelle tjenester mot vederlag var bindeleddet i relasjonen mellom tiltalte og jentene. Vederlaget ble overlevert kontant ved hvert treff. Forholdene falt dermed inn under straffelovens bestemmelser om kjøp av seksuelle tjenester. Høyesterett fastsatte straffen til fengsel i ett år og ti måneder.

Dommere: Toril Marie Øie, Ragnhild Noer, Espen Bergh, Cecilie Østensen Berglund og Erik Thyness.

Nøkkelavsnitt: 20, 23.

Strafferett: Straffutmåling for ulovlig opphold etter utvisning fra Norge

Høyesterett avsa 12. oktober 2022 enstemmig dom – **HR-2022-1963-A** – som gjaldt straffutmåling for en marokkansk statsborger for ulovlig opphold i riket etter utvisning som følge av fengselsstraff og to mindre narkotikalovbrudd.

Straffebestemmelsene i utlendingsloven § 108 ble i 2021 skjerpet for ulovlig opphold etter utvisning som følge av fengselsstraff, og overført fra § 108 andre ledd bokstav a til § 108 tredje ledd ny bokstav f, jf. LOV-2021-04-23-23 (ikr. 30.4.2021).

Det ulovlige oppholdet i saken var delvis før og delvis etter skjerpelsen. I slike tilfeller må domstolene utmåle straff etter henholdsvis gammel og ny strafferamme for de respektive periodene. Det er tale om en vurdering i to ledd. Først finner man rett straff for hver av periodene og så samordner man disse.

Høyesterett kom til at riktig straff for det ulovlige oppholdet på om lag 15 måneder før lovendringen, som utgangspunkt ville være fengsel i nitti dager. For de fem månedene som falt etter lovendringen, ville riktig utgangspunkt være fengsel i fem måneder. Samlet passende straff, som tok hensyn til skjerpene omstendigheter, og også inkluderte to mindre narkotikalovbrudd, var fengsel i syv måneder.

Dommere: Hilde Indreberg, Ragnhild Noer, Per Erik Bergsjø, Arne Ringnes og Borgar Høgetveit Berg.

Nøkkelavsnitt: 21, 23-24, 29-30.

Straffeprosess: Varetektsfengsling – drone over norsk territorium – russisk borger

Høyesteretts ankeutvalg avsa 28. oktober 2022 kjennelse – **HR-2022-2089-U** – i sak om varetektsfengsling der en russisk borger er siktet for å ha fløyet en drone på norsk territorium i strid med sanksjonsforskriften § 19.

Begrepet «luftfartøy» omfatter droner, jf. luftfartsloven § 15-1 første ledd.

Tingretten hadde fengslet siktede i 14 dager, mens lagmannsretten (under dissens 2-1) hadde konkludert med at droner ikke var omfattet av sanksjonsforskriften § 19. Forskriften oppstiller forbud mot å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium for 1) luftfartøyer som drives av russiske luftfartselskaper, 2) russiskregistrerte luftfartøyer, og 3) ikke-russiskregistrerte luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer.

Det var det tredje alternativet som var aktuelt i saken. Lagmannsrettens flertall la

til grunn at «ikke-russiskregistrerte» innebærer en forutsetning om at luftfartøyet er registrert, men da i et annet land enn Russland. Ettersom dronen ikke er registrert, kom flertallet til at siktedes droneflyvning på norsk territorium ikke rammes av forskriften.

Ankeutvalget var uenig i denne forståelsen av forskriften. Begrepet «ikke-russiskregistrerte luftfartøyer» i det tredje alternativet må forstås som en motsetning til «russiskregistrert» i andre alternativ og ikke som et krav om at luftfartøyet er registrert i et annet land enn Russland.

Forskriften omfatter alle luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer (avsnitt 19). En slik tolkning av forskriften er ikke i strid med klarhetskravet, slik dette er gjengitt fra HR-2020-2019-A avsnitt 17, jf. også HR-2020-955-A avsnitt 22. Dette

Prosess: Det skal mye til for at en dommer blir inhabil som følge av standpunkter vedkommende tidligere har inntatt i juridisk litteratur

Høyesteretts enstemmige kjennelse i avdeling 11. oktober 2022 – **HR-2022-1959-A** – klargjør når en dommer blir inhabil som følge av standpunkter vedkommende har tatt i juridiske bøker eller artikler, jf. domstoloven § 108.

Saken gjaldt en begjæring om gjenåpning av en dom avsagt av Høyesterett – HR-2021-2248-A. Spørsmålet var om dommer Høgetveit Berg var inhabil fordi han i sin bok *Beslagsretten* hadde tatt standpunkt til de rettslige problemstillinger i saken.

Høyesterett kom til at dommer Høgetveit Berg ikke var inhabil. Det er en høy terskel for at en dommer blir inhabil som følge av uttalelser i juridisk litteratur. Det vil normalt kun være snakk om inhabilitet dersom det er nærliggende å oppfatte dommerens uttalelser som endelige og myntet på den konkrete behandling som står til behandling.

Dette vil blant annet bero på om uttalelsene i tid faller nær saken, og om dommeren i uttalelsene har et særlig sterkt engasjement som gjør at det fremstår som krevende for dommeren å endre standpunkt (avsnitt 55).

Spørsmålet om en dommer blir inhabil som følge av uttalelser som vedkommende har kommet med i juridisk litteratur, har vært behandlet av Høyesterett flere ganger, se særlig Rt-2003-1094 (Skoghøy - inhabil) og Rt-2008-602 (Matningsdal - ikke inhabil)).

Se også Liv Gjølstad, Utviklingen av habilitetsregler i domstolene (i Lov, sannhet, rett - Høyesterett 200 år, 2015) side 432 hvor hun fremholder at den avgjørende forskjellen mellom Skoghøy- og Matningsdal-saken var at i Skoghøy-saken var det nærliggende å oppfatte uttalelsene som myntet på de konkrete sakene.

Dommere: Hilde Indreberg, Aage Thor Falkanger, Espen Bergh, Cecilie Østensen Berglund og Erik Thyness.

Nye lover

1. JANUAR 2023

Justis- og beredskapsdepartementet

Voldserstatningsloven – LOV-2022-06-17-57 om erstatning fra staten til voldsutsatte. Se omtale i *Ju\$nytt nr. 6/2022*. **NB!** Personer som har vært utsatt for en voldshandling, men som ennå ikke har søkt om erstatning, bør (les: må) undersøke om den nye loven gjør det nødvendig å søke om erstatning før 1. januar 2023 for å ha rett til erstatning fra staten.

Digitalytelsesloven – LOV-2022-06-17-56 om levering av digitale ytelser til forbrukere. Loven gjennomfører EUs direktiv (EU) 2019/770 om levering av digitale ytelser til forbrukere, og består av 57 paragrafer.

Loven gjelder avtaler om levering av digitale ytelser i forbrukerforhold og innebærer lovregulering av en praktisk viktig og svært utbredt kontraktstype som ikke er særskilt lovregulert i norsk rett i dag. Som eksempler kan nevnes ulike applikasjoner som lastes ned til mobiltelefoner og nettbrett, og strømmetjenester for avspilling av musikk, filmer og TV-serier.

Loven omfatter både tilfeller der forbrukerens vederlag er penger, og tilfeller der forbrukeren deler personopplysninger med leverandøren for å få tilgang til den digitale ytelsen. Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for forbrukeren og regulerer en rekke forhold.

For eksempel kreves det i § 33 tredje ledd første punktum at forbrukere skal kunne si opp avtalen med det kommunikasjonsmiddelet som ble brukt til å inngå avtalen. I dag kan det være

vanskelig å komme fra en avtale om abonnement på løpende tjenester.

Kultur- og likestillingsdepartementet

Pengespilloven – LOV-2022-03-18-12 om pengespill. Loven erstatte de tre gjeldende lover for pengespill, som er lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Loven innebærer en oppdatering og samling av disse tre lovene, men introduserer også nye bestemmelser. Enerettsmodellen er videreført.

Finansdepartementet

Vareførselsloven – LOV-2022-03-11-9 om inn- og utførsel av varer, og **tollavgiftsloven – LOV-2022-03-11-8** om tollavgift. De to nye lovene skal erstatte lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven).

Det overordnede målet med de nye lovene er å etablere et oppdatert lovverk som er tilpasset Tolletatens ansvarsområder etter oppgaveoverføringen til Skatteetaten, både ved å synliggjøre etatens oppgaver etter eget regelverk og å klargjøre og forankre i loven at etaten også utfører en rekke oppgaver for andre myndigheter.

To lover gjør at reglene på hvert av områdene har en bedre struktur og er blitt mer oversiktlige. Det skal gjøre reglene mer tilgjengelig for brukerne.

Finansavtaleloven – LOV-2020-12-18-146 om finansavtaler, unntatt § 8-3 nr. 9. Loven erstatter lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag.

De privatrettslige delene av tre nye direktiver er gjennom-

ført i norsk rett: Det reviderte betalingstjenestedirektivet ((EU) 2015/2366), betalingskontodirektivet (2014/92/EU) og boliglåndirektivet (2014/17/EU).

Det er også regler som skal sikre norsk gjennomføring av to delegerte kommisjonsforordninger og to gjennomføringsforordninger som er fastsatt med hjemmel i betalingskontodirektivet og boliglåndirektivet.

Det er en modernisering av finansavtaleloven, blant annet ved en ny og mer oversiktlig lovsstruktur og en begrepsbruk som er lettere å forstå for kundene og ikke-profesjonelle brukere av loven. Loven gjelder alle finansavtaler, uavhengig av hvem som er parter. Dette er en utvidelses av anvendelsesområdet sammenlignet med 1999-loven.

Loven gir i større grad uttrykk for rettsregler som i dag følger av ulovfestet kontraktsrett, og innebærer et styrket forbrukervern. Forbrukeren kan ha dårlige forutsetninger for å vurdere risiko, kostnader og avkastningspotensial for en del finansielle tjenester, og det kan være lite rom for «prøving og feiling», for eksempel ved boliglån. Det er også behov for en strengere regulering av markedet for forbrukslån.

Barne- og familiedepartementet

Barnevernsloven – LOV-2021-06-18-37 om barnevern, unntatt § 2-6 og § 15-7 fjerde ledd. Formålet med ny barnevernslov er å få en mer tilgjengelig lov som er bedre tilpasset dagens samfunn. Den skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats.

Barnevernet er først og fremst en hjelpetjeneste, men barnevernsloven åpner samtidig for svært inngripende tvangstiltak. Dette stiller store krav til barnevernets arbeid og til at rettsikkerheten for barn og foreldre blir ivaretatt på en god måte.

Loven skal avløse lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester. Det er lagt stor vekt på menneskerettslige vurderinger. Kritikken fra EMD har i hovedsak vært rettet mot barnevernsmyndighetenes og domstolenes avgjørelsesgrunnlag og begrunnelser, herunder i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre. I denne vurderingen har også fastsettelse av samvær vært sentralt.

”

Barnevernet er først og fremst en hjelpetjeneste, men barnevernsloven åpner samtidig for svært inngripende tvangstiltak. Dette stiller store krav til barnevernets arbeid og til at rettsikkerheten for barn og foreldre blir ivaretatt på en god måte.

Endringslover

25. november 2022

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Folketrygdloven – LOV-2022-11-25-86 om endringer i folketrygdloven mv. (synliggjøring av folkerettslige forpliktelser til trygdekoordinering). Loven gjelder endringer i inkorporeringen av trygdeforordningen og andre folkerettslige forpliktelser til trygdekoordinering.

Det er innført folkerettsmarkører i folketrygdloven, barnevertrygdloven og kontantstøtteleven. Folkerettens betydning for oppholdskravene for rett til sykepenger, pleiepenger mv. og arbeidsavklaringspenger er synliggjort.

Uttrykket «folkerettsmarkør» brukes om lovbestemmelser som ikke gjør mer enn å henvise til forordningene eller trygdeavtalene. Brukeren må derfor finne frem forordningene og avtalene med betydning for trygdekoordinering for å få kjennskap til det nærmere innholdet i reglene. En rekke andre lover er også endret, totalt 14 lover.

1. januar 2023

Flere endringslover ventes

Justis- og beredskapsdepartementet

Straffeloven og straffeprosessloven – LOV-2019-06-21-48 om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (skyldene, samfunnsvern og sakkyndighet), straffeprosessloven ny

§ 165 a første ledd tredje punktum. Resten av loven trådte i kraft 1. oktober 2020.

Naturskadeforsikringsloven mv. – LOV-2022-06-17-59 (etablering av naturskadekapital i Norsk Naturskadepool mv.), delt ikraftsetting.

Kommunal- og distriktsdepartementet

Om endringer i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkellova – LOV-2021-05-11-37 (endret regelverk for eksisterende byggverk og oppdeling av boenheter til hybler mv.), *delt ikraftsetting*. Om ikraftsetting 1.1.2023 se FOR-2022-10-14-1738. Gjelder endringsloven del I og del V nr. 2.

Lov om elektronisk kommunikasjon (lagring av IP-adresser mv.) – LOV-2021-06-18-131. Endringsloven trådte i kraft 1. jan. 2022. For tilbydere som er nevnt i ekomloven § 2-8a, og som pr. 1. jan. 2022 ikke hadde systemer som oppfylte kravene i § 2-8a og § 2-8b, trer disse bestemmelsene 1. januar 2023.

Lov om endringer i statsansatteloven m.m. – LOV-2022-04-08-23 (lovheimel for registrering av verva og dei økonomiske interessene til enkelte statstilsette), blant annet statsansatteloven ny § 39 a. Lovhjemmel for at virksomheter i staten skal kunne pålegge ansatte i bestemte stillinger å registrere sine verv og de økonomiske interessene de har. Hver enkelt virksomhet må vurdere om det er nødvendig å innføre en registreringsordning og for hvilke stillinger og verv.

Finansdepartementet

Lov om endringer i finansforetaksloven mv. – LOV-2022-04-08-20 (gjennomføring av EØS-rett, egen pensjonskonto).

Lov om endring i skatteloven – LOV-2022-06-22-73, *delt ikraftsetting*.

Lov om endring i skattebetalingsloven – LOV-2022-06-22-74, *hele loven i kraft*.

Lov om endringer i verdipapirhandeloven m.v. – LOV-2022-06-22-79, (samleproposisjon), del IV finansforetaksloven, *delt ikraftsetting*.

Kunnskapsdepartementet

Lov om endringer i barnehageloven – LOV-2022-06-10-40, (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldepikt m.m.), *hele loven i kraft*.

Lov om endringer i opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven – LOV-2022-06-17-68 (endring av NOKUTs oppgaver, studentrettigheter mv.), *hele loven i kraft*. *Landbruks- og matdepartementet*

Lov om endringer i hundeloven, LOV-2022-06-17-69, (forvarlig hundehold). Hundeloven trådte i kraft 2004. Hundehold har et klart sikkerhetsmessig aspekt, men det er viktig at dyrevelferd og dyrs egenverdi blir ivaretatt.

Det er foretatt en stor gjennomgang av hundeloven, og det er

endringer på de fleste områdene slik at det langt på vei er en ny lov. Hovedformålet er å styrke de forebyggende tiltakene i loven slik at uønskede hendelser med hunder ikke skal skje. Endringene forsterker forebyggende tiltak rettet mot hundeholderen.

Flere endringer tar sikte på å gjøre loven enklere å forstå. Blant annet er det gjort en omstrukturering av flere paragrafer. I tillegg er det foreslått flere definisjoner. En rekke bestemmelser er også foreslått endret for å klargjøre begrepsbruk og tolkninger.

Det er lagt vekt på å etablere et objektivt vurderingsgrunnlag. Ved at ordlyden blir lettere å forstå, skal det også være lettere for hundeholderen å innrette seg, og forutsigbarheten vil bli større.

Det stilles strengere krav til hundeholderens aktsomhetsplikt. Hjemmel til å bruke overtredelsesgebyr. Hundeloven er en særlov som har til formål å regulere de sikkerhetsmessige problemstillinger som kan oppstå i forbindelse med hundehold. Hundehold berøres likevel av flere andre lover, som blant annet dyrevelferdsloven, matloven og villloven.

Kultur- og likestillingsdepartementet

Lov om endringer i bildeprogramloven mv. – LOV-2022-06-22-83 (oppheving av statlig forhåndskontroll av kinofilm), del I bildeprogramloven og del II straffeloven. Del III diskrimineringsombudsloven trådte i kraft 22.6.2022.

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettsaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

HR-2022-2010-A

Advokat frifunnet i Høyesterett

En advokat ga skatteråd på bakgrunn av et nærmere angitt faktum, som viste seg å være uriktig. Klienten ble ilagt tilleggsskatt, og fremmet krav om erstatning mot advokaten. I rådgivningen var det tatt forbehold om at faktum var korrekt, og advokaten hadde da ikke opptrådt uaktsomt.

Dette kommer frem i dom fra Høyesterett, avsagt 18. oktober 2022 (HR-2022-2010-A). Bakgrunnen for saken var at advokatfirma A ble engasjert av selskap B for å vurdere om den skatterettslige fritaksmetoden kunne legges til grunn ved utdeling fra et fond. Advokatfirmaet la til grunn at fritaksmetoden kom til anvendelse, og at kun tre prosent av utdelingen skulle beskattes som kapitalinntekt.

Advokaten tok forbehold om at de faktiske forutsetningene som lå til grunn for vurderingen var korrekt, herunder knyttet til eierstruktur. Klienten kom ikke med korrigerende faktiske opplysninger, og baserte seg på advokatens råd ved innlevering av skattemelding. I forbindelse med et senere bokettersyn ble det avdekket at opplysningene i skattemeldingen var uriktige, slik at fritaksmetoden ikke var anvendelig. Selskapet fikk økt skattebelastning og ble ilagt tilleggsskatt.

Selskapet fremmet deretter krav om erstatning mot advokatfirmaet med kr 2,3 millioner.

Høyesterett tar utgangspunkt i at det foreligger et strengt profesjonsansvar, og at advokater er forpliktet til «å gi høyt kvalifisert og spesialisert rådgivning». Det understrekes likevel at ikke ethvert avvik vil føre til ansvar.

Høyesterett legger til grunn at det er advokaten som må skaffe seg en over-

sikt over det faktum som er nødvendig for at klientens interesser skal ivaretas på en forsvarlig måte. Likevel er det ofte klienten som er nærmest til å fremskaffe faktum om egen virksomhet, som advokaten må kunne legge til grunn.

Det uttales i dommen: «Å kartlegge faktum som er avgjørende for det juridiske rådet som blir

”
Høyesterett mente at det var forsvarlig at advokaten ikke foretok nærmere undersøkelser av faktum i denne saken, og overlot dette til klienten.

gitt, kan etter omstendighetene være en sentral del av advokatens oppgave. Klienten er på sin side normalt den som har best kunnskap om egne forhold, herunder egen virksomhet. For å unngå at advokatens oppdrag blir for omfattende, og at klienten påføres unødige kostnader, vil det ofte være praktisk at klienten klarlegger de faktiske forholdene om egen virksomhet som ligger til grunn for rådgivningen».

Det legges likevel til grunn at advoka-

ten ikke alltid kan forvente at klienten selv skaffer til veie eller undersøker faktiske forhold. Hvor langt advokaten selv må gå i å avklare sakens faktiske forhold, avhenger ifølge Høyesterett blant annet av «... oppdraget, om klienten er en profesjonell aktør og av opplysningenes art».

Høyesterett mente at det var forsvarlig at advokaten ikke foretok nærmere undersøkelser av faktum i denne saken, og overlot dette til klienten. Det uttales i dommen at «... det ville være en lite naturlig arbeidsdeling mellom advokat og klient om advokaten, uten å bli bedt om det, skulle skaffet til veie og kvalitets-sikret sentrale faktiske opplysninger om eierandel, eiertid og direkte eierskap. Så lenge det ikke var eksplisitt avtalt at advokaten skulle verifisere disse opplysningene, var det derfor forsvarlig av advokaten å overlate dette til [klienten].

Høyesterett la også i ansvarsvurderingen vekt på at advokaten hadde tatt forbehold om at faktum var korrekt. I så måte ble det lagt vekt på at forbeholdet var utformet på en måte som gjorde klienten tilstrekkelig oppmerksom på konsekvensene av at de forholdene det var tatt forbehold om, ikke var avklart.

Advokaten hadde på denne bakgrunn opptrådt aktsomt, og det var ikke grunnlag for erstatningsansvar. Advokaten ble tilkjent 458.200 kroner i sakskostnader for Høyesterett, i tillegg til 398.300 kroner som var tilkjent for ting- og lagmannsrett. •

JUS – Juristenes utdannings-senter

«Jussflix» for kurs

Vinterens kurs-møteplasser åpner nå for påmelding. Alle kursene blir også tilgjengelig digitalt i JUS’ digitale bibliotek, som nå består av tre hundre kurs. Der kan abonnenter plukke og mikse enkeltforedrag.

DET ÅRLIGE SKATTERETTSKURSET

Aktuelle temaer og ajourføring, nytt fra rettspraksis og regelverk. Temaer er blant annet Ramme gård-saken, skattesvik og fremtidens skatte- og avgiftssystem. Tid: 20.–21. januar/6.–7. februar. Pris: 6200 kroner. Sted: Sandefjord/Oslo

DE ÅRLIGE BØRSRETTSDAGENE

Børsens, myndighetenes og domstolenes avgjørelser på rettsområdet står sentralt, samt problemstillinger og saker innenfor børss- og verdipapirrettens område, basert på nasjonal lovgivning og EU-direktiver. Tid: 30.–31. januar. Pris: 6200 kroner. Sted: Oslo

DET ÅRLIGE ARBEIDSRETTSKURSET

Nyheter i rettsutviklingen, bærekraft, tipssaken som behandles i Høyesterett i januar, HMS, innleie, varslings-saker og arbeidsavtaler. Kurset arrangeres også i Bergen 9.–10. mars og Oslo i forbindelse med Advokatenes fagdager 1.–2. juni. Tid: 3.–4. februar. Pris: 6200 kroner. Sted: Sandefjord

DET ÅRLIGE TINGSRETTSKURSET

Oppdatering av rettspraksis og ny lovgivning, og temaer som konsesjon og driftsmessig gode løsninger, utjenlig eiendom, eiendomstransformasjon og mellommannsbe-grepet i eiendomsmegling. Tid: 9.–10. februar. Pris: 6200 kroner. Sted: Sandefjord

INNFØRING I JORDSKIFTE

Fokus på de prosessuelle og materielle bestemmelsene i loven. Tid: 10.–11. januar. Pris: 6200 kroner. Sted: Oslo

Alexander Cascio, som i 2022 ble kåret til Årets arbeidsrettstalent av Finansavisen, foreleser på arbeids-rettsskurset som arrangeres både i Sandefjord, Bergen og Oslo. Foto: Jørgen Nordby.

Forfatter: Einar Harboe
Forlag: Universi-tetsforlaget
Antall sider: 480
Pris: 1499 kroner

Eiendomsskatteloven

Lovkommentar, 3. utgave

Første utgave av boken kom i 1984, den andre tjué år senere, og nå er advokat og skatteekspert Einar Harboe (H) klar med tredje utgave av lovkommentaren om eiendoms-skatteloven, som regulerer kommu-nenes adgang til å skrive ut eien-domsskatt.

«Regelverket fremstår som lite oversiktlig», påpeker Harboe i for-ordet.

Boken gjennomgår eiendoms-skattelovens regler, og i noter til hver enkelt paragraf drøfter Harboe aktuelle temaer, og viser blant an-net til rettspraksis fra lagmannsret-ten og Høyesterett, til fortolknings-uttalelser fra Finansdepartementet, til uttalelser fra Sivilombudet og lovens forarbeider.

Kildene er gjengitt i stort omfang i boken.

Boken inneholder også oversikt over forskrifter gitt med hjemmel i eiendomsskatteloven, utkast til skattetaksvedtekter, og et domsre-gister og stikkordregister.

Forfattere: Nicolay Skarning og Mari Verling
Forlag: Universi-tetsforlaget
Antall sider: 217
Pris: 649 kroner

Nedbemannning og sluttpakker

En praktisk håndbok med råd, huskelister og maler, 2. utgave

«Denne boken fremstiller hvor-dan en nedbemanning bør gjen-nomføres, og drøfter argumenter som taler for og imot oppsigelser, sluttpakker eller en kombinasjon. Videre gjennomgås hva som bør

være med i en sluttpakkeordning og hvilke fallgruver man bør være oppmerksom på. (...) Boken er ment å gi en praktisk fremstilling av prosessen, for å bidra til at ned-bemanningsprosesser gjennom-føres på en ryddig og lovlig måte», heter det i bokens forord.

Begge forfatterne arbeider i Kvales arbeidsrettsavdeling.

Boken inneholder også maler for drøftelsesprotokoll med de til-litsvalgte og den enkelte arbeids-tager, maler for oppsigelsesbrev, mal for sluttpakkeordning, taus-hetserklæring for tillitsvalgte, rele-vant regelverk fra arbeidsmiljølo-ven, samt utdrag fra hovedavtalen LO-NHO. Også rettspraksis er tatt med.

Forfatter: Anders Bernhard Mikelsen
Forlag: Cappelen Damm Akademisk
Antall sider: 216
Pris: 699 kroner

Fradragsrett for inngående merverdiavgift - tilknytningskravet

«Det foreligger mange retts-og forvaltningsavgjørelser om tilknytningskravet, men dette er den første boken om tilknyt-ningskravets innhold», skriver

forlaget, som mener boken er viktig for jurister som jobber med merverdiavgift til daglig, eller som skal vurdere fradragsretten i en konkret sak.

Boken er inndelt i syv kapitler: Innledning. Merverdiavgiftens for-mål og sentrale hensyn. Metode. Grunnleggende om fradragsretten innen EU. Generelt om tilknyt-ningsvilkåret i norsk rett. Analyse av typetilfeller. Avslutning.

Boken ble skrevet da forfatteren var førsteamanuensis ved Institutt for rettsvitenskap ved BI, og er resultatet av et forskningsarbeid. Han har valgt å sette søkelys på generelle retts spørsmål.

– Konferansen er en unik mulighet for oss alle til å utvide kompetansen vår og til å lage nye relasjoner, sa IBA-president Sternford Moyo.

the global voice of the legal profession®

– Sammen kan vi gjøre en forskjell

– For å bli en suksessfull advokat må du komme deg utenfor dine egne landegrenser, sa IBA-president Sternford Moyo da han åpnet verdens største advokatkonferanse i Miami.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

Også Ukrainias president Volodymyr Zelenskyj hilset advokatene da IBA-konferansen åpnet på Miami Beach Convention Center i begynnelsen av november.

– Vær aktive! Sammen kan vi sørge for at enhver krigsforbrytelse blir etterforsket, og at enhver krigsforbryter stilles for retten, sa Zelenskyj på videolink under åpningsseremonien.

Han trakk frem advokatene som en viktig brikke i arbeidet for å stoppe krigen, og for å plassere ansvaret for krigshandlingene der det hører hjemme.

– Advokatene vil sørge for at alle de som er skyldige i terrorforbrytelser vil bli dømt, og for at det økonomiske ansvaret for all den skade Ukraina har lidt skal pålegges Russland. Sammen skal vi sørge for at loven er effektiv, sa han.

Han appellerte til hver enkelt:

– Ved å bidra kan dere bli en del av den globale innsatsen for å etablere og vise den kraften som ligger i folkeretten. Kanskje det er navnene til dere

i denne salen som vil bli innskrevet i historiebøkene som bidragsyttere til beskyttelsen av frihet og fred — for alle mennesker i alle land, sa Zelenskyj.

I den amerikanske kystbyen på Floridas solkyst ble den internasjonale advokatstanden endelig gjenforent etter tre år med koronautsettelser.

I tretti varmegrader, mellom palmer og strender og til lyden og duften av latinamerikansk kultur, var over fem tusen advokater samlet for å treffe kollegaer fra alle verdenshjørner

International Bar Association kunne friste med et fullspekket program med over to hundre faglige sesjoner tilpasset advokater fra mer enn 130 land. •

Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj talte til IBA-forsamlingen på Miami Beach Convention Center via video fra Ukraina.

A

TEKST OG FOTO:
Kari Hegstad

— ADVOKATBLADET —

I MIAMI

Bygger nettverk

– Vi har først og fremst kommet hit for å treffe gamle og nye kontakter, sier fire partnere i Kvale.

Nettverksbygging er noe av det mest verdifulle vi gjør, og IBA-konferansen er det viktigste internasjonale møteforumet vi har, sa Kristian Lindhartsen.

Han var i Miami sammen med partnerne Gry Bratvold og Hillevi Torngren Myhre og managing partner Marius L. Andresen.

Felles for alle fire er at de jobber mye internasjonalt, og har kontaktflater mot advokatkollegaer i store deler av verden.

– I mange av de større prosjektene vi jobber med, kan sakskomplekset inneholde en rekke kontrakter som er underlagt forskjellige lovverk og jurisdiksjoner. Det er naturligvis en del fellestrekk i disse kontraktene, men vi må hele tiden være sikre på at vi har fått med oss det som er spesielt for de konkrete lovvalgene. Jobber vi for eksempel med spanske eller brasilianske kontrakter, eller kontrakter som berører disse landene på noen måte, er det en fordel å kunne støtte seg på et nettverk av internasjonale advokater som er eksperter på nasjonale lovverk de selv opererer under, forklarer Gry Bratvold.

INSPIRERER

Dette er første gang hun er med på IBA-konferansen. De tre andre har deltatt flere ganger før.

– Det viktigste vi tar med oss hjem er nok en bekreftelse på at vi har flere gode venner og samarbeidspartnere der ute.

– Vi har blitt kjent med mennesker fra veldig mange forskjellige land, sier Kvale-advokatene Marius L. Andresen, Gry Bratvold, Kristian Lindhartsen og Hillevi Torngren Myhre.

Vi har i tillegg fornyet våre relasjoner på en måte som gjør det tydeligere for oss hvor veien går videre og hva vi ønsker å prioritere fremover, sier managing partner Marius L. Andresen.

Ifølge Myhre kan det bygges mye god forretningsutvikling på erfaringene fra internasjonale møter.

– Det er kjempespennende å få høre om hvordan advokater i andre land jobber med klienter og med ulike strategier. Med et åpent sinn er det mye verdifull lærdom man får med seg. Jeg sitter igjen med mange inntrykk og opplevelser etter denne uken i Miami, og det er virkelig et privilegium å kunne ta med seg dette hjem til kontoret vårt i Norge. •

Emma Watson ba menn ta grep

– Kvinnekampen er ikke bare for kvinner: De mannlige advokatene må frem i frontlinjene for at likestilling i advokatbransjen skal bli en realitet.

Det sa den prisvinnende skuespilleren Emma Watson, som tok turen til årets IBA-konferanse i Miami for å delta i en paneldebatt om likestilling i advokatbransjen. Hun har siden 2014 har vært en av FN's «Women Goodwill»-ambassadører.

Debatten ble arrangert i regi av IBAs mangfolds- og inkluderingsråd i forbindelse med at det på kvinnedagen i 2021 ble igangsatt et globalt likestillingsprosjekt som gjennom de kommende ni årene skal undersøke utviklingen knyttet til kjønns-mangfold i advokatbransjen.

De foreløpige funnene fra tre av landene som er med i studien, som for øvrig heter «50:50 by 2030», viser at kvinnelige advokater er kraftig underrepresentert i leder- og partnerstillinger både i Storbritannia, Spania og Uganda.

– Kvinnene har lenge kjempet i frontlinjene for å skape en endring mot et mer likestilt samfunn og en advokatbransje som

gir kvinnene de samme forutsetningene som menn til å lykkes. På sikt vil vi ikke greie å holde denne linjen uten hjelp fra våre mannlige allierte. Selv om mennene i bransjen ikke selv er ofre for likestillingsproblematikken, er dette et problem som tilhører alle. •

Emma Watson hadde selskap av sin far, Christopher Watson (t.h.), i panelet. Han er advokat i advokatfirmaet CMS i London, og er med i IBAs mangfolds- og inkluderingsråd.

BAHR-FROKOST I VERSACE MANSION
BAHR arrangerte frokost i fasjonable Villa Casa Casuarina – «Versace Mansion» – som er renoveret og designet av den italienske moteskaperen Gianni Versace (som for øvrig ble skutt og drept på trappa utenfor i 1997, bare to år etter at palasset sto ferdig renoveret). Frokosten ble servert ved et basseng laget av flere tusen 24 karat gullfliser.

Morten K. Svensen, Ida Marie Windrup og Øysten Guvåg var tre av fem partnere som utgjorde BAHF-teamet på IBA-konferansen i Miami.

THOMMESSEN-TOUR I LITTLE HAVANA
Langs gatene i Little Havana finnes flere butikker som både selger og produserer kubanske sigarer. MP Sverre Tyrhaug i Thommessen fikk se hvordan disse ble laget på autentisk kubansk vis. Oppholdet i Miami ble Tyrhaugs tolvte deltakelse på IBA-konferansen. Tyrhaug er leder av IBAs Law Firm Management Committee.

THOMMESSEN-TOUR I LITTLE HAVANA
Thommessen inviterte til omvisning i det historiske Art Deco-distriktet på Miami Beach og til Miamis pulserende kubanske hjerte, Little Havana. Fargerike fasader, latinamerikanske kunstgallerier og yrende folkeliv ble sentrum for oppmerksomheten. Her er Thommessen-partnerne Ellen Heyerdahl, Sverre Tyrhaug og June Snemyr foran ett av de mange graffiti-maleriene som pryder gatene i den kubanske delen av Miami.

WIERSHOLM SURPRISE PÅ STRANDA
Wiersholm inviterte til overraskelsesfest på Palm House, og latinamerikansk dans var temaet for årets «surprise». Festen foregikk på stranda, og det var ingen kleskode gjestene måtte følge – kun en oppfordring om å kle seg i det man føler seg mest komfortabel i. Indiske Rabindra Jhunjhunwala var blant gjestene som dukket opp, og ifølge Wiersholm-partnerne Ståle Gjengset (i midten) og Kai Thøgersen (t.h.) er dette et av deres eldste IBA-vennskap.

PRIS TIL DEN UKRAINSKE ADVOKATFORENINGEN
IBA-president Sternford Moyo hedret president Anna Ogrenchuk i Ukrainian Bar Association (i midten) og visepresident Valentyn Gvozdiy i Ukrainian National Bar Association (t.v.) med pris på åpningsseremonien. – Tusen takk for at dere står med Ukraina: For hver pro bono-time dere har brukt på vår sak, og for hvert trygge hjem dere har gitt til vårt folk, sa Ogrenchuk i sin takketale.

WIERSHOLM SURPRISE PÅ STRANDA
– Alle er på IBA for å lære av hverandre og bli oppdatert på hva som skjer innenfor ulike jurisdiksjoner. Det å bli bedre kjent er også viktig for å jobbe enda bedre sammen, og da er det fint med et sosialt arrangement som dette, sa partner i Wiersholm, Jarle Kvam (i svart). Blant gjestene var også Advokatforeningens advokat Kjersti Ringdal (t.v.) og generalsekretær Merete Smith, som er co-chair av Bar Executive Committee i IBA.

BLE SLÅTT AV MAGNUS FOR TREDJE GANG
Partnerne Are Herrem og Morten Winther i Simonsen Vogt Wiig deltok i firmaets tradisjonelle sjakkturnering der advokater fra forskjellige land danner lag som får bryne seg på en omgang mot sjakkmeister Magnus Carlsen. Carlsen erklærte etter hvert sjakk matt mot samtlig av lagene som stilte opp. «Han lærer aldri!» sa Carlsen spøkefullt da Herrem erkjente at dette var hans tredje mislykkede forsøk på å beseire ham.

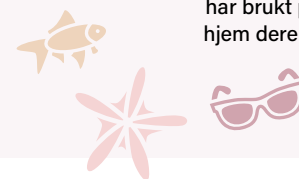
Fra 24 karat Versace-frokost til gatekunst og kubanske sigarer

Både Thommessen, BAHF, Arntzen De Besche, Wiersholm, Selmer, Simonsen Vogt Wiig og Haavind var blant firmaene som sørget for norsk representasjon på Miami Beach. Flere av dem kunne skilte med egne sosiale og faglige arrangementer.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

DOMSTOLENS ROLLE I KONFLIKTER

Berit Reiss-Andersen har lang fartstid på konferansene arrangert av IBA, og i år tilbragte hun flere dager på Miami Beach for å få med seg både faglige sesjoner og sosiale møter og arrangementer. Hun var også en av panelledtakerne da IBAs dommerforum arrangerte en sesjon om domstolens rolle og beskyttelse i tider preget av konflikt og politisk undertrykkelse. Reiss-Andersen er medlem av IBAs Bar Issues Commission.

Advokatfullmektig Adriana Castro (t.h.) fra Costa Rica jobbet mellom riene da hun fødte sitt andre barn.

IBA slår alarm om advokaters psykiske helse

En av tre advokater opplever at jobben har en negativ eller ekstremt negativ innvirkning på deres psykiske helse. Frykten for karrierekonsekvenser gjør samtidig at de færreste våger å være åpne.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

«**B**asert på det du vet i dag om hvordan det er å jobbe som advokat, ville du anbefalt barna dine en slik karriere?»

I et rom fullt av senioradvokater fra hele verden var det færre enn fem hender som ble rullet opp blant publikum da dette spørsmålet ble stilt i forbindelse med en sesjon om advokaters mentale helse under IBA-konferansen i Seoul i 2019.

Denne uformelle undersøkelsen ble opptakten til et større prosjekt med formål om å kartlegge psykisk helse blant advokater fra alle verdenshjørner. I løpet av høsten 2020 sendte 3256 advokater fra 124 forskjellige land inn sine svar til IBA, og på årets konferanse i Miami ble resultatene fra undersøkelsen lagt frem.

— Det er virkelig alarmerende at én av tre advokater mener jobben har en negativ eller svært negativ innvirkning på deres psykiske helse. Desto mer bekymringsfullt er det at dette er et tema nesten ingen tør å snakke om, sa debattleder Stephen Richman fra USA.

JOBDET UNDER FØDSELEN

Han mener problemene starter allerede i studietiden, og at den mentale belastningen for mange blir en trofast følgesvenn gjennom store deler av yrkeslivet.

— En ting er at man som ung advokat må venne seg til et høyt tempo og en hverdag som sjeldent gir rom for hvile. Man har ofte ambisjoner om å prestere, og da kan det paradoksalt nok oppleves enda mer stressende å skulle senke tempoet. Mange havner nok i en ond sirkel der både hvile og mangel på hvile etter hvert blir forbundet med stress, tilføyde den irske advokaten Antoinette Moriarty.

Adriana Castro fra Costa Rica fortalte om hvordan arbeidspres og prestasjonsstreben har blitt en del av alle livssituasjoner — også på fødestua.

— Da jeg skulle føde mitt andre barn for noen år

siden, tok jeg frem PC-en og jobbet mellom riene. Teamet mitt og jeg arbeidet med en viktig sak i denne perioden, og jeg hadde ikke samvittighet til å si nei da de ringte under fødselen. Jeg var så redd for at de skulle se på meg som en byrde som ikke jobbet hardt nok. Det er helt sprøtt når jeg tenker på det i ettertid, fortalte Castro.

LEDELSEN HAR ANSVARET

Ifølge Deborah Enix-Ross, som er president i The American Bar Association, må initiativet til endring komme fra toppen.

— Hvis sjefen sier «jeg kan jobbe selv om jeg har influensa, det går helt fint» eller «det går bra at dere ringer meg under fødselen», sender dette et signal til fullmektigene om at det er slike offer som kreves for å nå toppen. Sjefens hensikt kan være helt uskyldig, og kan til og med være uttrykk for et ønske om å være tilgjengelig for hjelpetrenende fullmektiger, men i realiteten kan disse små tingene få helt motsatt effekt.

— Hvis jeg sender en e-post sent fredag kveld, passer jeg alltid på å understreke at jeg ikke vil ha svar før på mandag. Bare denne lille setningen kan ha enormt mye å si for en ung fullmektig som ellers er villig til å gjøre hva som helst for å gi et godt inntrykk, forklarte hun.

PSYKISK UHELSE MÅ NORMALSERES

Mye er også gjort dersom man tilrettelegger for større åpenhet rundt psykisk uhelse, innvendte kanadieren Jeffrey Davis.

— En positiv side ved koronapandemien har vært at psykisk uhelse på mange måter er blitt mer transparent enn før. Flere har turt å være åpne for eksempel om ensomhet, og dette er med på å normalisere psykiske problemer som en større eller mindre del av hverdagen til de aller fleste.

Hovedfunn

- **1 av 3** sier jobben har en negativ eller ekstremt negativ innvirkning på deres psykiske helse.
- **41 prosent** sier de ikke tør å være åpne om psykisk uhelse med arbeidsgiver i frykt for negative karrierekonsekvenser.
- **17 prosent** av advokater sier de er redde for ikke å bli tatt seriøst om de åpner seg om psykisk uhelse på arbeidsplassen.
- **82 prosent** av advokatfirmaer og juridiske institusjoner sier de tar psykisk helse seriøst.

IBA Mental Health and Wellbeing 2020

Gjennomført av International Bar Association (IBA) mellom juli og desember 2020, med formål om blant annet å kartlegge psykisk helse hos advokater fra hele verden, hvordan advokatfirmaer og andre juridiske institusjoner forholder seg til ansattes mentale helse, samt hvilke jobbmessige og helsemessige konsekvenser som oppstår som følge av psykisk uhelse blant advokater.

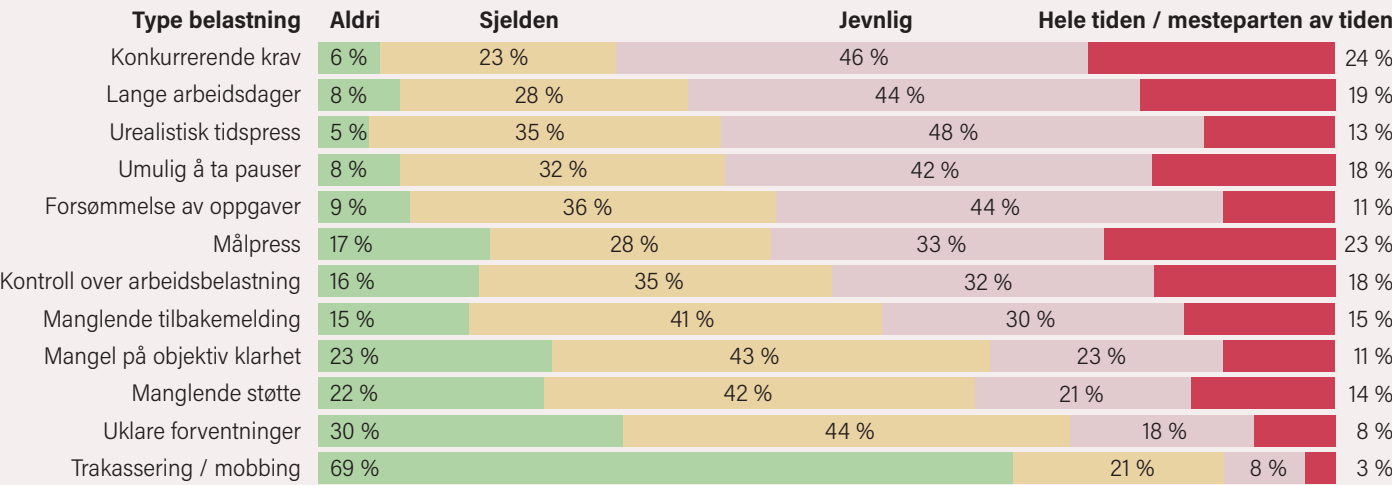
- 3256 individer og 186 advokatfirmaer/juridiske institusjoner besvarte undersøkelsen.
- Respondentene kommer fra 124 forskjellige land.
- Av respondentene er 56 prosent kvinner og 43 prosent menn.

Alle resultatene finner du på ibanet.org/Mental-well-being-in-the-legal-profession

— Det er få som tør å skille seg ut i advokatbransjen, men for komme noen vei med de faretruende tallene undersøkelsen ga oss, er vi tvingende nødt til å sette inn aktive og målrettede tiltak. Stigmaet rundt psykisk uhelse stikker svært dypt i denne bransjen, understreket Davis. •

Hvilke av de følgende har du opplevd?

Kilde: IBA Mental Health and Well Being 2020

De unge flytter

BARBARA GODINHO CORREIA
Lisboa, Portugal
Advokat i PLMJ

– Vår største bekymring er at vi sliter med å beholde unge talenter i de portugisiske advokatfirmaene. En stor andel unge advokater søker jobber utenlands, og vi ser at mange ender opp i britiske advokatfirmaer. Dette handler nok om at vi ikke greier å tilby det samme lønnsnivået i Portugal som i Storbritannia og i andre europeiske land. Som arbeidsgiver forstår vi veldig godt at de søker utover, og vi ønsker ikke å hindre dem dersom gode muligheter byr seg. Denne utviklingen skaper samtidig ubalanse i advokatfirmaene, og det legger stort press på ledelsen til å få på plass såpass konkurransedyktige arbeids- og lønnsvilkår at de unge skal velge å bli værende.

– Ingen klager

MAJEDA M. GHARIB
Abu Dhabi, Forente Arabiske Emirater
Office manager i Al Harib & Associates

– For å være ærlig så kan jeg faktisk ikke komme på et eneste problem som preger arbeidshverdagen til advokatene i landet vårt. Lønna er god, advokatene er uavhengige og i firmaet vårt har vi god kjønnsbalanse. Jeg har ikke hørt noen klager hverken fra advokatene jeg jobber med eller fra advokater ellers i landet.

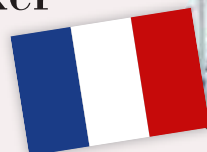
8 internasjonale advokater på IBA

Hva er den største utfordringen for praktiserende advokater i ditt hjemland? På IBA-konferansen i Miami stilte Advokatbladet dette spørsmålet til et knippe advokater.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

Tiden strekker ikke til

LOUISE GROSOS
Paris, Frankrike
Advokat i Laurent Cohen-Tanugi Avocats

– Jeg har akkurat fått advokatbevilling og har ikke jobbet som advokat så lenge at jeg har noe særlig kontroll på hva som er de største utfordringene i bransjen vår ennå. Men for en ung advokat som meg så er det nok tiden som er den største bekymringen. Fullmektigene jobber svært mye, og mange sliter med å få tiden til å strekke til, slik at man får gjort alt arbeidet prinsipalene forventer. Mange av de eldre og mer erfarne advokatene glemmer nok at du som fersk advokat bruker mer tid enn dem på å fullføre de samme oppgavene. I Frankrike, som i andre land, er mangelfull work-life-balance en viktig utfordring.

Spesialisering ikke mulig

HASAN MANDIVIWALLA
Karachi, Pakistan
Partner i Mandivwalla & Zafar

– Byen jeg bor i har 22 millioner innbyggere, og du kan tenke deg det enorme antallet problemstillinger som finnes blant så mange mennesker – og særlig når majoriteten lever under fattigdomsgrensa. Som advokat i Pakistan må du derfor være generalist og jobbe med alt, for det er ikke marked for å spesialisere seg innenfor konkrete juridiske fagområder. Du kan jobbe med eiendom og transaksjoner den ene dagen og reise på fengselsbesøk den neste.

Stort pris-press

ALESSANDRO BARZAGHI
Milano, Italia
Partner i Cocuzza & Associati

– Det er mange utfordringer, men endringer i tillitsforholdet til klientene er nok en av de mest kritiske. Advokater opplever stort press fra klientene når det gjelder pris, noe som har ført til redusert tillit fra klientenes side når det gjelder advokatenes arbeid og hva de faktisk bruker de fakturerbare timene på. Klientene vil ha det samme arbeidet gjort på mindre tid og til lavere pris. Dette fører typisk til at advokatene får færre instruksjoner fra klienten om hva vedkommende ønsker ut av samarbeidet, og dette gjør det svært vanskelig å gi riktig hjelp innenfor den tiden man har til rådighet.

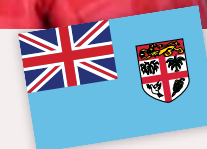
Familiefirma = karrierestopp

PRANAV SRIVASTAVA
New Delhi, India
Partner i Phoenix Legal

– Problemene du møter avhenger nok litt av hva slags type advokat du er. Den største utfordringen for indiske forsvarsadvokater er at de får svært dårlig betalt for arbeidet de gjør. Lønnsnivået til forretningsadvokatene er bedre, selv om indiske klienter er sensitive på pris og det derfor kan være vanskelig å forhandle seg frem til et fornuftig salær. Dette fører til at mange advokatfirmaer må søke internasjonalt arbeid for at driften skal være lønnsom.

– En annen utfordring for forretningsadvokatene er at de ofte mangler reelle muligheter til å klatre på karrierestigen. Indiske advokatfirmaer er gjerne familiedrevet, så hvis du kommer utenfra og ønsker å utvikle deg som advokat i et slikt firma, møter du typisk et glasstak som hindrer deg fra å nå helt til topps.

Aksjoner mot advokater

MAOPA WATI SEETO
Suva, Fiji
Advokat og visepresident i Fiji Law Society

– For øyeblikket er det advokatforeningens uavhengighet som utgjør den største utfordringen for advokatene på Fiji. Myndighetene forsøker stadig å innskrenke uavhengigheten vår, og vi har sett dem aksjonere mot enkelte advokater som viser støtte overfor det øvrige advokatsamfunnet. Dette skjer i tilfeller der advokater støtter foreningen i å slå ned på og motarbeide myndighetene i deres beslutninger som vi er uenige i. Det har vist seg å kunne være nokså farlig å snakke offentlig om egne meninger, dersom disse strider med statens eller riksadvokatens oppfatning. Vi opplever derfor en konstant trussel mot advokatenes ytringsfrihet.

– Akkurat nå har vi en pågående sak om en senioradvokat som er tiltalt for «contempt of court», som er en type rettergangsstraff man kan ilegges av domstolene for å ha vært ulydig eller respektløs overfor retten. Advokaten hadde skrevet en kommentar på Facebook om skrivefeil i en dom, og for dette ble han arrestert og risikerer nå fengselsstraff.

Ting tar tid

FESTUS ONYIA
Lagos, Nigeria
Advokat i Udo Udoma & Belo-Osagie

– For nigerianske forsvars- og prosedyreadvokater som meg, så er nok hovedutfordringen at de aller fleste saker verserer i rettssystemet over svært lang tid. Det kan ta fem til ti år å få avgjort en sak ved dom i Nigeria. Dette skyldes flere ting, men roten til problemet ligger nok i en mangelfull og lite effektiv domstolsledelse. Vi sliter også mye med dårlig infrastruktur, som gjør at både klienter, advokater og andre aktører i retten ofte kan ha vanskeligheter med faktisk å være i stand til å møte opp i rettssaken. Når vi først er på plass i retten, er det ikke sjeldent at vi for eksempel oppdager at strømmen har gått og at det mangler elektrisitet i hele rettslokalet.

– Advokatbransjen er ganske negativt ladet, synes jeg, så det å komme inn i den positive restaurantbransjen har gjort at jeg har fått det mye bedre, sier Eide, som i dag er like mye vinimportør som hun er advokat.

Dømt for å ha kalt politiet «tullinger»

Advokat Linda Ellefsen Eide ble ilagt en bot på ti tusen kroner etter å ha protestert mot at vesken hennes med taushetsbelagt informasjon skulle sjekkes av politiet. Hun er skuffet over at advokatstanden ikke støttet henne da hun sto i den verste stormen.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

”I tre og et halvt år og i perioden jeg trengte støtten aller mest, sto jeg nærmest helt alene.

BERGEN:

Forsvarer Linda Ellefsen Eide har jobbet i Elden i en årrekke, og var en av advokatene som sto i spissen for etableringen av firmaets avdeling i Bergen i 2012.

Siden den gang har hun viet natt og dag til forsvarerrollen, og kan fortelle om perioder i livet med alt fra 80 til 120-timers arbeidsuker.

Dette var frem til dagen i 2019 da livet hennes ble snudd på hodet. Eide var plutselig blitt politianmeldt for en hendelse som det to år senere viste seg at hun skulle bli straffedømt for.

Advokatbladet møter henne utenfor kontoret med utsikt mot Bryggen i Bergen sentrum. Hverdagen som tidligere sirkulerte rundt en lidenskap og et ønske om å stå på pinne for rettsstaten, har hun delvis lagt på hylla. I dag har Eide trappet ned

til en femti prosent stilling som advokat, og jobber resten av tiden med vinimport som selvstendig næringsdrivende. Mye hyggeligere, ifølge henne selv.

– FØLTE PÅ AVMAKT

– Jeg var i Haugesund i forbindelse med en rettsak der politiet hadde iverksatt skjerpede sikkerhetstiltak utenfor rettslokalet. Tidligere samme morgen hadde jeg plukket opp noen bildebevis tilhørende en annen sak jeg jobbet med, og disse la jeg i vesken min før jeg dro direkte til rettsmøtet. Denne vesken krevde politibetjentene i sikkerhetskontrollen å få visitere, men jeg nektet, og henviste til de taushetsbelagte straffesaksdokumentene. Betjentene tok tak i veska mi og gjennomførte den likevel, til tross for at jeg rygget og ga uttrykk for at jeg ønsket å forlate bygget.

Deretter kom hun med frasen som skal ha tent alle pluggene hos de to betjentene:

– Jeg snudde meg mot statsadvokaten og sa «dette er tulle, kan du få slutt på det». Jeg følte jeg hadde brutt taushetsplikten og sviktet klienten min da jeg ble tvunget til å gi slipp på vesken. Følelsen av avmakt var skikkelig vond.

Dagen etter bestemte Eide seg for å sende inn en klage på politibetjentenes oppførsel til stasjonssjefen i Haugesund.

– Bare tre timer senere reagerte betjenten med å anmelde meg for forulemping av offentlig tjenestemann. Jeg kunne faktisk ikke tro det.

Forelegget hun fikk i posten valgte hun å avvise, og på hennes egen bursdag i 2020 fikk hun innkalling til hovedforhandling.

SKEPTISK TIL POLITIET

Haugaland tingrett la politibetjentenes forklaring om at Eide hadde kalt dem for «tullinger» til grunn, selv om hun selv benektet at dette var ordet som ble brukt. Ingen vitner var blitt avhørt i anledning saken, og statsadvokaten som hadde stått ved siden av henne da hendelse skjedde, hadde blitt alvorlig syk og døde kort tid etterpå.

Eide ble ikke hørt med sin forklaring, og tingretten utmålte en bot på ti tusen kroner for forulemping av offentlig tjenestemann. I tiden som fulgte var hun mye sint både på politiet og på rettssystemet som hun følte hadde sviktet, forteller hun.

– Jeg synes det er noe misforstått med politirellen når de bruker så mye tid og ressurser på å forsvare seg selv. Man kan jo bare se for seg alle anmeldelsene som ellers blir henlagt i løpet av et år. I stedet for å bruke ressursene på å beskytte borgerne, velger de heller å kjøre saker som denne gjennom hele rettssystemet – kun for å verne om seg selv og sin egen krenkbarhet. Denne prioriteringen smaker veldig feil i munnen min.

– INGEN TØR Å PRATE

Det skulle gå mer enn tre år etter domfellelsen før noen tok bladet fra munnen og offentlig kritiserte det hun var blitt utsatt for.

Høsten 2022 fremla Ytringsfrihetskommisjonen et forslag om å heve terskelen for hva slags forulemping av offentlig tjenestemann som skal være straffbar. Terskelen etter dagens rettspraksis ligger «underlig lavt», uttalte kommisjonen, og henviste til Eides dom som eksempel.

I kjølvannet av lovendringsforslaget ble advokatstandens taushet brutt, og støtteerklæringerne haglet fra alle kanter.

– I tre og et halvt år og i perioden jeg trengte støtten aller mest, sto jeg nærmest helt alene. Alle hadde skylapper og ingen turte å si noe. Det var tøft å oppleve den kalde skulderen fra forsvarerstanden som vet hvor sentral taushetsplikten er, og der mange generelt er kritiske til den lave terskelen for straffeforfølgelse i denne typen saker.

– Da kommisjonens forslag ble offentliggjort tre år etter dommen, følte jeg meg helt ferdig med saken, og støtten jeg har fått i ettertid betyr lite når den kommer fordi folk har fått beskjed fra øvre hold om at nå det er trygt å si fra. Alle holder kjeft frem til klarsignalet gis, og det synes jeg er feigt, sier Eide.

STARTET VIN-BUISNESS

Dommen hun fikk ble senere klaget inn for EMD, etter at Høyesterett sa nei til å omgjøre lagmanns-

rettens ankenektelse. Hun har overlatt ansvaret for klagen til Elden-kollega Olaf Halvorsen Rønning.

Selv om hun anser tulling-dommen som et tilbaketrukket kapittel, er lysten til å jobbe som advokat blitt kraftig redusert.

– Jeg føler jeg har ofret alt for rettsstaten. Både fritid og familieliv har jeg nedprioritert for å kjempe for rettssikkerhet, og dette var takken jeg fikk. I fjor kom jeg til et punkt hvor jeg følte at det var på tide å gjøre noe for meg selv. Jeg er veldig interessert i vin, og bestemte meg for å begynne der.

Like etterpå reiste Eide til Piemonte i Italia, der hun forelsket seg i vingården Salvano. I mai 2022 sto første vinleveranse utenfor døra hjemme i Bergen, og siden har det gått slag i slag.

– I dag leverer jeg vin til femten restauranter i Bergen og har tretten viner på Vinmonopolets bestillingsliste. Det går så det suser, og det er veldig gøy.

– Vi lever tross alt bare én gang, og da vil jeg gjøre det beste ut av tiden jeg har til rådighet. •

Salvano er en familiedrevet vingård i Langhe-området i Piemonte i Nord-Italia med flere prisbelønte viner i sortimentet. Her er Eide sammen med daglig leder og sønnen til grunnleggerne av gården, Massimo Sobrero.

Smith: – Lei meg

– Det er viktig at advokater står opp for taushetsplikten, som er en av advokatenes absolutte kjerneverdier. Jeg har forståelse for at Eide stod i en krevende situasjon og er lei meg for at Advokatforeningen ikke ga henne støtte den gangen det blåste som verst, sier generalsekretær Merete Smith.

Den viktige kleskoden

Advokatbransjen har tradisjonelt vært en velkledd og konservativt antrukken bransje. Internett forteller oss om slips, høye hæler, stive brettekanter og hvite krager, men post covid virker det til at kleskoden er i ferd med å mykne opp.

TEKST: THEA N. DAHL OG JONAS FOSAAS

Akkurat hva advokater har i kleskapet, er myteomspunnet blant studenter og ferske advokatfullmektigter. Jevnlig går diskusjonen varmt i sosiale medier blant unge i bransjen om hva man kan og ikke kan ha på seg på jobb.

På appen Jodel kan man lese spørsmål som «Hva er kleskoden i de fem store? Hilsen livredd trainee», og påstander som «Man blir ledd av med brune sko», «Jeg ville sagt nei til jeans, men ja til chinos» og «Der jeg var trainee brukte i hvert fall alt fra fullmektigter til partnere brune sko.»

Flere Advokatbladet har snakket med i bransjen forteller at det var nettopp antrekket som fikk nervene til å gå i helspenn for første arbeidsdag.

Hvorfor kler advokater seg annerledes enn kulturfolk, hva bør man ha på seg i klientmøter, og kan man bruke jeans på jobb? Vi har forsøkt å finne kleskoden i advokatbransjen.

- Businessorientert

PER RISTVEDT, PARTNER, SCHJØDT

– I Schjødt har vi en kleskode som er markert businessorientert, og som er tilpasset det våre klienter forventer fra advokater i et av Nordens største advokatfirmaer.

- Ikke opp i, ned i, eller gjennom

BELINDA BOOTHBY, PARTNER, ELDEN

– Jeg opplever at vi er ganske jordnære og varierte i klesveien. Jeg har kolleger som går i alt fra jeans og hjemmestrikk til full dress. Folk kler seg etter situasjon og hvilken oppgave som skal løses. Et typisk antrekk for meg i klientmøte er dressbukse, dressjakke, en hvit t-skjorte og hæler. Jeg er heller «overdressed» enn «underdressed», men jeg er litt mer striglet av type. Antrekk farges ofte av hvilket rettsområde man jobber med. En gang hørte jeg en partner si at man ikke skal ha på seg klær man kan se opp i, ned i eller gjennom. Utover det er det ganske åpent.

Frisker opp med boots

KRISTINE RYSSDAL, JURIDISK DIREKTØR, YARA

– Jeg har selv en ganske konservativ klesstil, men frisker gjerne opp med noen gode boots, sier juridisk direktør i Yara, Kristine

Ryssdal. Hun forteller at det er en viss forventning til hvordan man skal kle seg på jobb, uten at det har vært behov for å utarbeide detaljerte retningslinjer på området.

– Det er ikke så veldig stivt regulert, men det forventes at man går ordentlig kledd. Det kan variere litt etter forholdene. Skal man i forhandlinger, representere selskapet eller delta i eksterne møter, vil man naturlig nok kle seg litt mer formelt.

En naturlig rettesnor er å matche klientene eller samarbeidspartnerne man skal møte, forteller Ryssdal. Og er man på fabrikkbesøk er det naturligvis upassende med hæler og dress.

– Vi er inne i en joggesko-æra

Det klassiske jobbantrekket fortsetter å være ganske konservativt, men det er det gode grunner til, ifølge motehistoriker Ragnhild Brochmann. Samtidig har pandemien ført med seg en oppmykning.

TEKST: THEA N. DAHL

Det typiske businessantrekket i Norge er stort sett konservativt i betydningen blazer, både på kvinner og menn, typiske farger som marineblått, svart og hvitt, og gjerne skjorte, bluser og nøkterne bukser. Det er lite «flamboyance», og et tydelig ideal om ikke å markere seg gjennom klesdrakt.

Det mener motehistoriker Ragnhild Brochmann. Men selv om jobbantrekket i utgangspunktet har utviklet seg lite, har pandemien klart å myke det opp litt, forteller hun.

– Vi er inne i en joggesko-æra. Det har vært en gradvis hverdagsliggjøring og avslapning av de fleste regler om hvordan vi kler og ter oss.

VELBEGRUNNET KONSERVATISME

Brochmann mener likevel at kleskoden i næringslivet fremdeles bærer preg av at kvinner er opptatt av å bli sett på som likeverdige som menn ved at det brukes lite tradisjonelle feminine klær. Blomstrete kjoler med vide ermer, sløyfer i halsen og rosa støvletter er det eksempelvis langt mindre av i finansbransjen sammenliknet med i kulturbransjen, sier hun.

Tips til basisgarderoben

- Kjøp ting du liker og som gjør at du føler deg mektig.
- Finn et hovedfokus i garderoben og vær tro mot dette.
 - Varier innholdet med ulike farger, teksturer, stoffer og mønstre.
- Invester i flere ulike blazere med gode skuldre.
- Kjøp skjorter med ulike snitt og krager.

Brochmann understreker samtidig at det er en god grunn til dette.

– Næringslivet representerer på mange måter bevarende og stabile krefter og regler – i motsetning til motebildet som hele tiden forandres av nye ideer og følelser. Derfor er det fremdeles marineblått og blazere hos redere og advokater, mens det er flommende kåper og tigermønstrede bukser innenfor museumsvesenet for eksempel, sier hun og legger til:

– Jeg tror at uansett hvilken institusjon man ser på, vil man fortsatt se at det er en nøkternhet knyttet til toppledere, stillinger og verv som blir sett på med et strengt blikk av resten av samfunnet.

– Advokater representerer et yrke som handler om bestandige, varige ideer. Kleskoden speiler den samme konservatismen, men det er ikke noe negativt. Likevel er det nok i endring nettopp fordi alle påvirkes av motebildet, enten de vil det eller ikke.

BLAZER, SKJORTE OG NOE I HALSEN

Når man skal etablere basisgarderoben, er det viktig å kjenne seg selv, ifølge Brochmann.

– Man må vite hva slags person man er. Hvis det ikke er et stort skille mellom hvordan man er på jobb og hvordan man er utenom, ville jeg heller ikke skapt dette skillet i garderoben.

– Man må bygge garderoben med ting man liker og velge plagg som gir glede, som får en til å føle seg mektig – uavhengig av om det er hæler med høy klang mens man går, eller myke, behagelige joggesko.

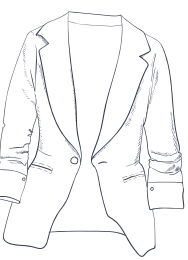
Motehistorikerens favorittplagg, er blazer.

– Jeg mener det er lurt å ha flere blazere med gode skuldre. Det sitter mye selvtilit i gode skuldre og en stolt rygg. Man bør supplere disse med skjorter med ulike snitt og krager, som kan fortelle noe eget på oversiden av slagene.

Liker man de subtile detaljene, gjelder det nettopp å investere i krager og mansjetter, ifølge eksperten.

– Trives man med en god basisgarderobe, kan man finne variasjoner innenfor det samme systemet ved å ha ulike farger, mønstre, stoffer og strukturer. Uavhengig av hvilket kjønn man er, er det også noe med å ha noe i halsen, om det så er et skjerf, et slips eller et tørkle. En liten

personlig hilsen som setter ansiktet i positivt fokus, og som forteller noe om hvem man er, sier hun. •

BAHR:

– Forventes at man kler seg etter omstendighetene

I BAHR blir kleskoden hva man selv gjør den til.
– Vi kan være som vi vil, men vi må vise respekt for kundene våre og for produktet vi leverer, sier partner Anne Sofie Bjørkholt.

TEKST: THEA N. DAHL FOTO: GEIR EGIL SKOG

Anne Sofie Bjørkholt.

Sånn som jeg skjønner det, har vi ingen kleskode her. Det er ingen som ber meg om å ta på meg slips. Det er mitt valg, sier advokatfullmektig Even Wiborg Nordsletten.

Rundt bordet i møterommet til BAHR sitter han sammen med partner Anne Sofie Bjørkholt, advokat Martin Kloster Aasen, advokat Hedvig Hundhammer, og advokatfullmektigene Miriam Berg, Ingrid Flom og Edvard Sandvik for å snakke om firmaets interne kleskode, eller kanskje fravær av kleskode.

– Jeg har aldri tenkt at det er så konservativt at man ikke kan være seg selv. Jeg synes alltid jeg har kunnet gå sånn som jeg selv vil. De fleste justerer seg jo etter rollen sin. Kundene skal kunne stole på deg. Det skal være skikkelig og ordentlig, men vi skal ikke ta på oss noen uniform. Det har aldri vært et krav som jeg har opplevd. Man skal kle seg pent, men jeg har aldri møtt noen forventing om drakt og høye hæler, sier Bjørkholt.

BAHR-advokatene er enige om at selv om det er stor takhøyde i firmaet, er det dagens gjøremål som avgjør antrekket.

– Det er ikke en fast kleskode, men det forventes at man kler seg etter omstendighetene, og man tilpasser seg den anledningen man er i. Jeg trives veldig godt i dress av og til, og veldig godt i jeans andre dager, sier Martin Kloster Aasen.

– Det er ikke unormalt at man tar på seg jeans. Jeg går med det, hæler og blazer i klientmøte. Jeg synes jeans er kjempefint. Man trenger ikke å kombinere den med en hetegenser, men kanskje med en jakke, en finere bluse eller et smykke. Det kan jo se minst like bra ut som en dressbukse, legger Hedvig Hundhammer til.

– Ja, så det er jeans her?

– Ja, masse! Litt penere olabukser kanskje, og så har man gjerne en jakke hengende på kontoret. Det må ikke være dressbukse så lenge det man har på seg er helt, pent og rent, svarer Bjørkholt.

KLES-STRESS FØR OPPSTART

En ting er å kle seg opp, noe annet er å kle seg ut, mener hun.

– Man skal være på bølgelengde. Vi har en del offentlige

klienter og da ville vi skapt en større avstand om vi var veldig oppkledd.

Hun er samtidig klar over at det er mange unge advokatspirer som er usikre på hva de skal ha på seg når de skal starte i sin første advokatjobb.

– Mange lurar på om det er okay at man handler på Zara eller en av de andre kjedene, og selvfølgelig kan man det. Skal man trives på arbeidsplassen og gjøre en god jobb, må man føle at man har med hele seg selv. Hvis man har kledd seg ut som noe annet enn den man er, er man allerede i oppoverbakke, sier Bjørkholt.

– Er det mange her som var usikre på antrekket før første arbeidsdag?

– Noe av det jeg stresset mest over før jeg startet, var hva jeg skulle ha på meg, sier Ingrid Flom.

– Når man ser profilbildene på nettsiden, ser det veldig stramt ut og det er lett å forvente at det er hverdagen, men det er det jo ikke, legger Edvard Sandvik til.

– Da jeg skulle ta mitt bilde, hadde jeg på hvit skjorte og blazer. Det har jeg aldri brukt siden, fortsetter Flom.

– Jeg husker kjempegodt at jeg var usikker i begynnelse. Heldigvis senker man skuldrene fort, sier Martin Kloster Aasen.

NEI TIL HULL

– Er det noe dere ikke kunne hatt på dere på jobb da?

– Shorts, hullete jeans eller magetopp. Generelt hullete, ødelagte eller møkkete klær går jeg aldri med, svarer Hedvig Hundhammer.

– Jeg er helt enig med deg, sier Bjørkholt.

– Hva med sneakers eller joggesko?

– Det bruker vi mye. Særlig om sommeren. Gjerne svarte eller hvite, svarer partneren.

De andre nikker anerkjennende.

– Men det er klart, de må være rene og ikke veldig slitte, sier Even Wiborg Nordsletten.

TÆTTIS OG NESERING

– Hvordan stiller BAHR seg til sterke hårfarger, piercinger i ansiktet eller synlige tatoveringer?

Even Wiborg Nordsletten.

Martin Kloster Aasen

– Jeg håper ikke det er et problem, for mine går aldri bort. Det slår meg som helt absurd om jeg skulle gjemme dem, men mindre man har noe støtende tatovert i ansiktet, sier Martin Kloster Aasen.

– Jeg tror vi hadde gått i feil retning om noen skulle begynne å rynke på nesen over tatoveringer, supplerer Hedvig Hundhammer.

– Det er få som har piercinger i ansiktet, men jeg kunne møtt en klient med pynt i nesen for eksempel. Rocke opp den stive advokatrollen litt, sier Ingrid Flom.

Hvis noen hadde hatt piercinger i ansiktet, måtte de bare gått med dem, mener Bjørkholt.

– Jeg ville ikke tenkt at det ødela for jobben eller karrieremulighetene. Det er helt greit. Men det er klart, hvis man velger å kle seg annerledes enn de øvrige, så vil det bli lagt merke til, og kanskje må man overprestere i møte med noen som mener ring i nesa er useriøst, sier hun.

– Vi må vise respekt for kundene våre og for produktet vi leverer. Det er dyrt og viktig for kundene våre når de kommer til oss, og det må vi speile. Vi må kommunisere godt med klientene, og hvis de har en spesiell stil, går ikke vi helt

Hedvig Hundhammer, Miriam Berg, Even Wiborg Nordsletten, Ingrid Flom, Edvard Sandvik og Anne Sofie Bjørkholt.

på tvers av den, men vi later ikke som om vi er en maskin. Jeg tror vi bistår best når vi er komfortable med hvordan vi ser ut.

SJELDENT HÆLER

– Hva er et typisk antrekk i klientmøter?

– En litt kul dressbukse, en jakke over og kanskje en pen t-skjorte. Hæler bruker jeg gjerne hvis buksa er litt for lang, men sjeldent ellers. Jeg kler meg så jeg føler meg fin og ordentlig. Jeg hadde følt meg veldig oppkledd med hvit skjorte og blazer, svarer Hedvig Hundhammer.

– Bluser og skjorter bruker vi lite, det blir mye t-skjorte under jakken. Det skal ikke være sånn at man kjøper klær man ikke ville kjøpt hvis man ikke jobbet her. Det er veldig typisk at nyansatte går strøket på jobb i starten, men så tones det fort ned, sier Bjørkholt.

– Er det stor forskjell på hva dere ville hatt på dere på jobb og på fritiden?

– Nei, svarer alle samstemt.

KONTORSKJØRT

– Da jeg gikk siste året på jusen, var det noen som hadde fått jobb i advokatfirma. De var ekstremt opptatt av «dresscode» og jeg husker at de snakket mye om hva man kunne og ikke kunne på ha på seg, forteller Bjørkholt.

Det var særlig mye snakk om drakter og såkalte kontorskjørt, minnes hun.

– Selv startet jeg i staten, hvor det ikke var noen særlig etablert kleskode. Jeg begynte å jobbe i et advokatfirma noen år senere, men jeg fikk meg aldri noe kontorskjørt. Kleskoden blir litt hva du gjør det til. •

– Jeg håper ikke det blir mer «loose» enn det er nå

– Vårt antrekk er en del av et større bilde utad som har med tillit å gjøre, mener advokat Brynjar Østgård. Han har lagt merke til at kleskodene i bransjen endres, men mener det er viktig ikke å la det gå for langt.

TEKST: JONAS FOSAAS

Vi må markere en viss respekt for klienten. Når folk søker bistand hos oss, og betaler nokså dyrt for det, må vi yte profesjonalitet i måten vi opptrer på og kler oss. Det gjelder på samme måte som at møterommene og resepsjonen skal se strøkne ut, sier partneren i Advokatfirmaet Østgård i Tromsø.

Ikledd en mørk dressjakke og lyseblå skjorte med mønster på innsiden av kragen, forteller han om hvordan kleskoden har myknet opp siden han startet som advokatfullmektig i 1985.

– Selv gikk jeg daglig med slips og sløyfe i tyve år. Nå hender det vel, dersom vi skal ha et stort møte, at vi strammer opp med et slips, forteller Østgård.

Han ser ingen fordeler ved at kleskoden skal bli mer uformell enn den er i dag.

– På en del offentlige kontorer synes jeg det ser litt slapt ut. Folk loffer rundt i sandaler og ser ut som de er hjemme

i stua og skal gjøre noe privat. Jeg vet ikke om det er noe å trakte etter. Det gir en viss tillit at man har en formell kleskode, sier han.

– Jeg verken tror eller håper at det ikke blir mer «loose» enn det er nå, sier han.

JEANS OG SNEAKERS?

Advokatfirmaet Østgård har tradisjonelt hatt en kontorinstruks der kleskoden er nedskrevet.

– Det står at alle medarbeidere skal være antrukket på «en passende måte» i kontortiden, og for øvrig når man tar imot eller i tjenstlig sammenheng møter klienter eller andre forretningsforbindelser. Vi er ikke veldig stramme i stilen, men overlater det til folks gode skjønn, forteller Østgård.

– Jeg skal ikke benekte at enkelte her har gått i jeans. Kombinert med pene sko og en pen jakke, kan jeans være en del av et elegant antrekk. Men helst ikke i klientmøter og lignende, sier han.

Selv om han selv foretrekker pene, mørke sko, legger han ikke skjul på at også skotøyet har beveget seg i en stadig mer uformell retning de siste årene.

– Enkelte ganger stiller folk i litt uformelle sko hos oss. Hovedsakelig er det likevel mest vanlig med pene, mørke sko. Skoene skal stå i stil til en ellers alminnelig pen bekledning, sier Østgård.

– Personlig er jeg nøye med at skoene alltid skal være pusset. Upussede sko ser «shabby» ut, og er etter min mening omtrent som å bruke en flekkete skjorte.

STIVT I RETTEN

Grensen går idet man setter en fot innenfor rettens fire vegger, mener Østgård. Der er det hvit skjorte, slips og mørke bukser som gjelder.

– Der er vi veldig konservative. Kulørt skjorte er helt uholdbart i retten. Den skal være hvit. Når man bærer en rettskappe, så må resten av antrekket være stivt, sier Østgård. •

– Pene klær gir troverdighet

DAMIR DRACE, ADVOKAT, AURLIEN VORDAHL & CO

– Hovedbudskapet er å kle seg etter dag og anledning. De fleste er pent antrukket i et advokatfirma, men det finnes muligheter for personlige uttrykk, sier advokat i Damir Drace i Aurlien Vordahl & Co.

– Hvis du er usikker, så er det bedre å være litt «overdressed» i starten. Etter noen uker og måneder får du en følelse av hva de andre gjør, og kan tilpasse deg deretter. Kleskoden varierer fra kontor til kontor, så det beste er å føle seg litt frem.

Drace forteller at klesstilen i advokatfirmaet varierer etter hva som står på dagsplanen.

– I klientmøter er det nærmest et krav om å se presentabel ut. For menn betyr det dress, eller en pen blazer med hvit skjorte. For kvinner er det bluse, skjørt, kjole eller lignende. Det er tradisjon i bransjen for å være pent kledd. Videre tror jeg det ligger mye troverdighet i å bruke pene klær.

– Dersom man skal jobbe på kontoret, er det vanlig med chinos og skjorte. Det er innåfor å bruke jeans og en pen skjorte, men da foretrekker jeg heller chinos.

THOMMESSEN:

Ikke jeans i klientmøter

– Den personlige stilen man har, skal få skinne gjennom. Samtidig skal man alltid representere, og klientene har en viss forventning når de møter deg. Dette må balanseres, sier HR-sjef Anne Bogen.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Vi vet at mange nyutdannede på vei inn i sin første advokatjobb er usikre på hva som er vanlig å ha på seg på kontoret. Vi har derfor et såkalt preboardingsystem hvor nyansatte får tilgang til en app om lag en måned før de starter. I den ligger det mye informasjon, blant annet tips om klær, forteller Thommessens HR-sjef Anne Bogen.

– Der sier vi at vi ønsker at alle skal kunne være seg selv på jobb, også i klesveien. Når man arbeider i et forretningsadvokatfirma forventer klientene at vi ser profesjonelle ut. Det vanligste er å kle seg i pen bukse, dress, skjørt, kjole, blazer og bluse. Samtidig bør antrekket tilpasses omstendighetene. Skal du besøke en klient på en oljerigg eller befare et vindkraftverk som er under utbygging, lar du dressen henge hjemme.

– Hva er et typisk antrekk i møte med klient?

– Det er nok dress, eller pen bukse og bluse. Mitt inntrykk er at det er mindre bruk av slips enn det var tidligere, og det kan nok oppleves som mindre konservativt, svarer advokatfullmektig Fredrik Svartberg Tonholt.

– Det er ikke noe problem å ha på seg genser istedenfor dressjakke eller blazer. Den kommer typisk på når man skal opp i møtesenteret i et klientmøte. Flere går også i jeans, legger Bogen til.

– Også i klientmøter?

– Nei, svarer Bogen og suppleres av Tonholt.

– Det er ikke noe vi ser så ofte.

– I arbeidsarealene er det ofte jeans og andre litt mer avslappede bukser, både på kvinner og menn, men dette er ikke vanlig i klientmøter, utdyper Bogen.

MER AVSLAPPET POST COVID

Ifølge HR-sjefen har det skjedd en endring i kleskoden etter pandemien, og de ansatte kler seg mer hverdagslig nå enn tidligere. Særlig utenfor klientmøter. Spesielt er dette synlig på skofronten.

– Jeg har en opplevelse av at det er større takhøyde for mer variasjon nå enn før, sier Anne Bogen. Her sammen med fullmektig Fredrik Svartberg Tonholt.

– Før covid gikk folk i dresssko og høye hæler for det meste, men nå går man mer i joggesko og skifter når man skal i møte. Før skiftet vi med en gang vi kom på kontoret. Det gjør vi ikke like mye nå lenger, sier hun.

– Noen går i hæler, noen går i flate sko og noen går i sneakers. Det er fint at personligheten synes også når man er på jobb. Vi skal se profesjonelle ut i møte med klientene, men har ingen uniform.

Det viktigste er hva man leverer og hvordan man er, mener Tonholt.

– Det er ikke sånn at det er så farlig at jeg har på dressjakke i hvert eneste møte, men pen bukse og skjorte har man alltid. Og jo bedre man kjenner klienten, jo mindre formell blir man gjerne også i klesveien, sier han.

– Jeg synes det er fint at den personlige stilen man har, skal få skinne gjennom. Samtidig er det forventet at vi fremstår profesjonelle når vi representerer Thommessen, og klientene har en viss forventning når de møter deg. Det må balanseres. Det viktigste er at man opplever å kunne være seg selv. Liker man for eksempel godt å kle seg i sterke farger, så gjør man det, sier Bogen.

– Hva bør man ikke ha på seg på jobb?

– Man kommer ikke med shorts og singlet. Altfor lett kledd bør man heller ikke være, svarer Bogen.

– Det handler om at man representerer firmaet når man er på jobb, legger Tonholt til. •

Thommessens klestips til ferske advokater

«Hos oss ønsker vi at du skal kunne være deg selv

– også i klesveien. Samtidig er det forventet at vi fremstår profesjonelle når vi representerer Thommessen. Det vil si at vi gjerne kler oss pent i form av pen bukse, skjorte eller bluse, skjørt, kjole, jakke og liknende når vi er på kontoret eller har møter hos klient.

Skal vi møte klienten på båt, på en rigg, på et fiskeoppdrett eller i felt, kler vi oss gjerne deretter og lar kontorklærne henge igjen hjemme. Et godt tips er å ha klær tilpasset til klientmøter tilgjengelig på kontoret – i tilfelle det dukker opp uforutsette møter eller eventer man må delta på.»

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT	
	Øystein Horntvedt Advokatfirmaet Bjørge-Skaaraas & Co AS SARPSBORG
NYINNMELDTE	
Advokatfullmektiger	
Abildgaard Øyvind Askø Advokatfirma AS DRAMMEN	
Agate Julia EA Advokatfirma AS OSLO	
Andersen Ida Karoline Advokatfirmaet Lindstrøm AS TROMSØ	
Andersen Jonatan Mjelde Min Advokat AS LIER	
Andersson Carl Henrik Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS BERGEN	
Aurang Henrikke Marie Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS OSLO	
Bastrup Erlend Nicolai Ekeland Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO	
Birkelund Vilde Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS BERGEN	
Bjørndal Emil Heiskel Advokatfirmaet Solver AS LYSAKER	
Bjørnsen Lars CMS Kluge Advokatfirma AS STAVANGER	
Bull-Lønskog Kathinka KPMG Law Advokatfirma AS OSLO	
Bøe Rikard Deloitte Advokatfirma AS SKIEN	
Charles-Harris Erika Schjeide Deloitte Advokatfirma AS OSLO	
Egeberg Silje BDO Advokater AS avd Trondheim TRONDHEIM	
Falstad Kristin Broen KPMG Law Advokatfirma AS OSLO	
Graneggen Maren Advokatfirma Tofte AS KRISTIANSAND S	
Hegerberg Anja Advokatfirma DLA Piper Norway DA OSLO	
Høydal Ingeborg Breistein Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig Kristiansand DA KRISTIANSAND S	
Jakobsen Henrik AGP Advokater AS OSLO	
Janzon Ingrid Heyerdahl Deloitte Advokatfirma AS OSLO	
Jensen Mari Skaugen Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO	
Jensen Stian Advokathuset Lakselv AS LAKSELV	
Juvkam Marit Opsahl Advokatfirmaet Dahle AS FAGERNES	
Karlsen Nicklas Codex Advokat Oslo AS OSLO	
Karlstrøm Irja Brox Elden Advokatfirma AS SANDEFJORD	
Kjærnsli Jens Marius Kvale Advokatfirma DA OSLO	
Langsæther Gry BDO Advokater AS avd Trondheim TRONDHEIM	
Mikkelsen Sebastian Hegg Wikborg Rein Advokatfirma AS BERGEN	
Nerland Vegard Wikborg Rein Advokatfirma AS BERGEN	
Nordermoen Karoline Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO	
Okkelmo Marte Deloitte Advokatfirma AS OSLO	
Rivenæs Mads Håfjeld Codex Advokat Oslo AS OSLO	
Rosvold Rikke Advokatfirma Raugland AS OSLO	
Rønneberg Annelin Ryger Advokatfirma AS Stavanger STAVANGER	
Sandlie Fredrik Wattum Advokatfirmaet Larsen & Co Kontordrift AS OSLO	
Sandvik Edvard Advokatfirmaet BAHR AS OSLO	
Sandåker Per Åsmund Advokatfirmaet Henriksen & Co ANS OSLO	
Sivertsen Veronica Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS BERGEN	
Skarderud Caroline Advokatfirmaet Legalis AS OSLO	
Skinnes Eline Eldevik Askø Advokatfirma AS DRAMMEN	
Skjebstad Elisabeth Amtzen de Besche Advokatfirma AS OSLO	
Steinsbekk Nayana Maria Andersen Deloitte Advokatfirma AS TRONDHEIM	
Storstein Hanne SANDS Advokatfirma DA OSLO	
Sumstad Henriette Codex Advokat Oslo AS OSLO	
Sundal Theodor Charles Falconer Dalan Advokatfirma DA OSLO	

Sønes Heidi Ernst & Young Advokatfirma AS OSLO
Sørland Håvard Elden Advokatfirma AS SANDEFJORD
Tharaldsen Pernille Advokatfirmaet Haavind AS OSLO
Veum Ida Deloitte Advokatfirma AS OSLO
Yttermo Maja Storåker Advokatfirmaet BAX AS OSLO
Økland Henrik Solheim Advokatfirmaet Hermansen AS FLORØ
Fullmektig hos internadvokat
Gunleiksrud Øystein Crawford & Company (Norway) AS SANDVIKA
Larsen Emilie Bergum HELP Forsikring AS OSLO
Robertsen Vegar Stiftelsen Lovdata OSLO
Rønning Andreas Skogmo SpareBank 1 SMN TRONDHEIM
Sajid Hamzah PRA Group Norge AS OSLO
Sørli Line Berger HELP Forsikring AS OSLO
Fullmektig hos offentlig advokat
Ali Mumtaz Kristiansund kommune KRISTIANSUND N
Kaute Simon Innovasjon Norge OSLO
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Bjornes Mathias Carl Mangor Huseiernes Landsforbund OSLO
Forbergskog Brage Econa OSLO
Solli Frida Norges Automobilforbund NAF OSLO
Internadvokat
Tveter Line Stiftelsen Lovdata OSLO
Organisasjonsadvokat
Hjelle Anna Kleyn-Hesselink NHO Service og Handel OSLO
Privatpraktiserende advokater
Rognhaug Magnus Advokatfirmaet Ytterbøl & Co AS FREDRIKSTAD

GJENINNMELDTE
Advokatfullmektiger
Bull-Berg Carl Emil Advokatfirmaet Wiersholm AS OSLO
Løkken Stine Bergersen Elden Advokatfirma AS HAMAR
Wroldsen Markus Drangsholt KPMG Law Advokatfirma AS SANDEFJORD
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Helleberg Marit Finansklagenemnda OSLO
Internadvokat
Flaatin Silje Wilhelmsen Norsk Hydro ASA OSLO
Molund Lise ECIT AS FORNEBU
Svihus Axel ECIT AS FORNEBU
Wiik Emil UNITE Global AS FREDRIKSTAD
Offentlig ansatt advokat
Norvang Bjørn Vegar Sandefjord kommune SANDEFJORD
Organisasjonsadvokat
Sandmo Oda Cathrine Kirkerud Hovedorganisasjonen Virke OSLO
Werner Marie Elisabeth Blix NHO Advokatjenester OSLO
Privatpraktiserende advokater
Abdulbagi Koshin Advokat Koshin Abdulbagi VESTBY
Garman Morten Gram, Hambro & Garman Advokatfirma AS OSLO
Kvaale Marita Weierud KPMG Law Advokatfirma AS DRAMMEN
Sjåtil Jon Kristian Advokatfirmaet Schjødt AS OSLO
Stensland Joakim Advokat Stensland & Co AS OSLO
Tornes Aina Janett Advokatfirmaet Vialto Partners AS OSLO
Tveit Haldor Advokatkontoret Sunnhordaland AS STORD
Tveten Anna Holdhus Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO
Verdal Halgeir Advokat Halgeir Verdal KOLBJØRNSVIK
Wangberg Inga Karoline Bjerke Advokatfirmaet Tveter og Kløvfjell AS OSLO

MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS
Fra aktiv til pensjonist
Gulsvik Amund Olav DRAMMEN
Ingebrigtsen Tor BILLINGSTAD
Mauritzen Erik STAVANGER
Trønsdal Øyvinn MO I RANA

Er advokatbransjen en økende risikofaktor for økonomisk kriminalitet?

Nei, vil jeg starte med å svare. Ikke som sådan. Vi er rundt ni tusen registrerte advokater i Norge, som hver dag gjør en solid og hederlig innsats for våre klienter og for rettsstaten. Blant annet gjennom å gi råd til og veilede næringslivet slik at denne viktige, verdiskapende sektoren i samfunnet vårt nettopp klarer å manøvrere mest mulig effektivt og, ikke minst, lovlig, i et stadig mer komplekst og gjennomregulert samfunn.

Men det finnes advokatforetak i Norge som trolig kontrolleres av andre enn daglig leder eller eier av foretaket, advarer Økokrim og PST i fersk risikovurdering. Betalingsforetak, advokater og regnskapsførere vurderes å ha høyere risiko enn i forrige nasjonale risikovurdering.

I et eget kapittel viet advokater, vises det til at det i Norge finnes advokater som er siktet eller mistenkt for økonomisk kriminalitet, og at sakene ofte gjelder skattesvik, bedrageri, konkurskriminalitet, regnskapskriminalitet, økonomisk utroskap, underslag eller hvitvasking.

Rapporten viser til internasjonale erfaringer der det settes opp fiktive lån for å muliggjøre finansielle transaksjoner til og fra klienters kontoer.

I risikovurderingen siteres også Tilsynsrådets årsrapport for 2021, der det står at «Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har også avdekket flere tilfeller hvor advokater bistår med låneformidling og oppgjør uten å kunne dokumentere særlig kunnskap om realiteten bak låneavtalene, og saker hvor advokater brukes for å skjule reelle eierforhold i et foretak», og det vises til at Tilsynsrådet har «avdekket flere eksempler på at advokater i realiteten driver ren betalingsformidling via sin klientkonto».

Slike beskrivelser er urovekkende. At det også i vår bransje finnes brodne kar, skal vi ta på alvor, selv om de er få.

Advokater og advokatens rolle i rettstaten er helt avhengige av samfunnets tillit, akkurat som de øvrige aktørene og deres roller. Ingenting er mer ødeleggende for den tilliten enn at advokater, bevisst eller ubevisst, bidrar til kriminalitet.

Å forebygge slikt har Advokatforeningen selv vært den fremste til å gjøre, blant annet ved å ha utviklet og sørget for håndheving av Regler for god advokatskikk (RGA) — og ved for lengst å ha innført obligatorisk etterutdanning, herunder i etikk, som betingelse for å være medlem av foreningen. Etter forslag fra oss, er det i den nye advokatloven bestemt at dette kravet skal gjelde også for advokater som ikke er medlemmer av advokatforeningen.

Det som ikke må gjøres i forsøk på å forebygge slik kriminalitet, er å rokke ved de strenge kravene til advokatvirksomhet som danner rammene for klientens krav på forsvarlig, uavhengig rettshjelp.

Vi må for eksempel ikke akseptere uthuling av klientens krav på fortrolighet, som sikres gjennom vår yrkesmessige taushetsplikt. Den er et grunnleggende rettsstatsprinsipp som ivaretar klientens integritet og klientens behov for å søke rettslig bistand i fortrolighet. Taushetsplikten er en forutsetning for en velfungerende rettspleie, og den gir økt etterlevelse av samfunnets vedtatte regler. Høyesterett har i en rekke avgjørelser understreket at taushetsplikten er en viktig rettsikkerhetsgaranti. Svekkelser vil kanskje gjøre det vanskeligere å gjemme kriminalitet bak taus-

hetsplikten, men på samfunnsnivå vil rettsetterlevelsen minke. For ingen vil lenger kunne søke rettslig bistand i fortrolighet.

Vi må heller ikke gjøre det enklere for kriminelle elementer å få kontroll med driften av advokatvirksomheter. Det er derfor viktig at den nye advokatloven opprettholder regelen om at advokatvirksomheter ikke kan eies av eksterne aktører.

Så hvordan kan Advokatforeningen og dere, medlemmene, bidra til å forebygge de ytterst få brodne karene blant advokater skal bli flere?

For det første må alle advokater ha gode rutiner for å følge gjeldende rett. Jeg vil anbefale å gå på kurs om dette hos oss i Advokatforeningen, eller hos Tilsynsrådet. Les også de veiledninger vi har på Advokatforeningen.no, samt Tilsynsrådets veileder om hvitvasking. Økokrim v/ Enheten for finansiell etterretning (EFE) har dessuten utarbeidet en liste for oss advokater, over faktorer som kan indikere mistenkelige transaksjoner. Denne finner du på Tilsynsrådets hjemmeside.

Dersom du mistenker at en klient eller et oppdrag forsøker å dra deg over til feil side av loven; ring Advokatforeningen på 22 03 50 50 — tastevalg 3. Du blir da satt over til en av foreningens jurister, som kan diskutere dette med deg — i fortrolighet.

For å få stanset advokater som bevisst bidrar til kriminalitet, må vi sette vår lit til Tilsynsrådet. Et godt bidrag fra deg som lovydlig advokat, er å sørge for at et eventuelt tilsyn skjer raskt og effektivt. Slik frigjør du tilsynsressurser til jakten på de advokater vi alle ønsker å stanse. Les derfor Advokatforeningens veileder om tilsyn i advokatvirksomheter, som ligger på vår hjemmeside.

Et forhold som skaper noe grus i dette viktige maskineriet, er tilsynsmyndighetenes taushetsplikt overfor den informasjon somgis under tilsyn. Dette er i dag regulert etter forvaltningsloven § 13, og omfanget er omdiskutert. I ny advokatlov § 63 er regelen om Advokattilsynets og den nye Advokatnemndas taushetsplikt heldigvis tydeliggjort. I forarbeidene fremkommer det at Advokattilsynets og Advokatnemndas taushetsplikt i utgangspunktet skal strekke seg like langt som advokatens egen taushetsplikt.

Jeg er ganske sikker på at den beste måten å forebygge at de — etter mitt syn lett overdramatiserte — scenariene som Økokrim, Tilsynsrådet m.fl. har tegnet, blir et reelt problem, er å hegne om de rammene som gjelder for advokatvirksomhet, som den nye advokatloven gjør. Så må vi, sammen med tilsynsmyndighetene og innenfor disse rammene, sørge for at de få brodne karene tas ut av våre rekker. •

JON WESSEL-AAS
Leder av Advokatforeningen
jwa@lundogco.no

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 20. januar 2023. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT JAN HENRIK HØINES har sluttet i Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund i Åkrehamn og startet opp Advokatfirmaet Høines AS i Åkrehamn.

ADVOKAT JON MARTIN ATKINSON har sluttet i Arntzen de Besche Advokatfirma AS i Trondheim og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Wiersholm AS i Trondheim.

ADVOKAT PER BERGSTAD har sluttet i Projure Advokatfirma AS i Stavanger og tiltrådt som partner i Advokatfirma Sekse & Co AS i Sandnes.

ADVOKAT IDA WESTVANG har sluttet i Advokatfirmaet Hjort DA i Oslo og tiltrådt som partner i Bull & Co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT BENEDIKTE SVENSSON har sluttet i Rettadvokat ANS i Bergen og blitt en del av Advokatfelleskapet Falch i Bergen.

ADVOKAT SIGRUN SAGEDAHL har sluttet i Projure Advokatfirma AS i Stavanger og tiltrådt som partner i Haver Advokatfirma AS i Stavanger.

ADVOKAT LENE BENEDIKTE SØRLIE har sluttet i Advokatfirmaet Helland Ingebrigtsen DA i Sandvika og begynt i Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS på Lillestrøm.

ADVOKAT MARGRETHE MEDER har sluttet i Næringslivets Hovedorganisasjon NHO og begynt i Advokatfirmaet BAHR AS i Oslo.

ADVOKAT TROND SKOGLY har sluttet i Advokatfirmaet Østgård DA i Tromsø og begynt i SANDS Advokatfirma DA i Tromsø.

ADVOKAT ANNIKEN ASTRUP har sluttet i Advokatfirmaet Føyen AS i Oslo og begynt i Econa i Oslo.

ADVOKAT CHRISTINE STOUSLAND har sluttet i Bull & Co Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Autostore AS i Nedre Vats.

ADVOKAT MARIANNE PEDERSEN har sluttet i Hovedorganisasjonen Virke i Oslo og begynt i Finans Norge i Oslo.

ADVOKAT ALI MALIK har sluttet i Advokat Bjørn Carlberg på Ullensaker og begynt i Advokatfirmaet Legalis i Oslo.

ADVOKAT MARIANNE AANES STENSTVEDT har sluttet i Svensson Nøkleby Advokatfirma ANS i Drammen og begynt i Sparebank1 Gruppen AS i Oslo.

ADVOKAT NIKOLAI FJÅGESUND har sluttet i Advokatfirmaet Føyen AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Haavind AS i Oslo.

ADVOKAT SHEIKH WALEED KHALID har sluttet i HELP Forsikring AS i Oslo og begynt i Codex Advokat Oslo AS.

Røpet forliksvilje

Arbeidsrettsstriden endte i advokat-uenighet: En advokat er felt i disiplinærutvalget etter at han røpet at motparten var villig til forlik.

Den innklagde advokaten erkjente at det var vedlagt et utkast til en fratredelsesavtale i en e-post til motparten. Men ettersom det på dette tidspunktet ikke var oppstått tvist knyttet til avskjed, var det ikke snakk om et forlikstilbud i henhold til RGA pkt.4.5, mente advokaten. Motpartens advokat var ikke enig.

I utvalgets enstemmige beslutning ble advokaten ansett for å ha brutt det absolutte forbudet i Regler for god advokatskikk punkt 4.5.

www.signant.no

SIGNANT

ALLE AVTALER ÉN SIGNATUR

ELEKTRONISK SIGNERING

Kundetiltak og AML

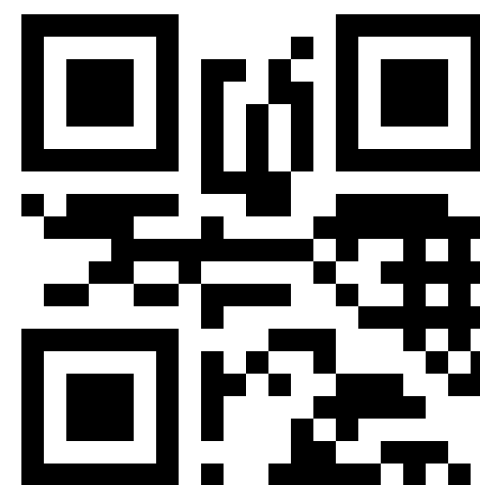
Kontrakter, fullmakter, attestasjoner

Ikke noe problem!

Arkiv med LTV-vedlikehold

BankID, Buypass, NemID, iDIN

Vær så god!

SKANN MEG
FOR MER INFO

PORTA AS

Forfalte fordringer?

Vi har konsesjon fra
Finanstilsynet for kjøp av
forfalte fordringer.

PORTA AS - tlf: 221 43 725
porta@osvold.no

– PROSESSRISIKOEN PÅVIRKES AV SALÆRET TIL MOTPARTENS ADVOKAT

Ingrid Storvik gikk fra Europa til Ottadalen, fra EØS-rett i et stort Oslo-firma til saksmangfold i Vågå. Høye advokatsalærer kan være et problem for rettssikkerheten, tror hun.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Oslo og Vågå er to forskjellige verdener, konstaterer Ingrid Storvik. Hun kom tilbake til hjembygda for fem år siden, etter femten år i hovedstaden.

– Jeg trivdes fryktelig godt i Arntzen de Besche. Men her blir det gjerne litt mer mangfold både i saker og klienter, sier hun.

Storvik har kommet tilbake til en hjemplass der folketallet går feil vei. Likevel skjer det mye positivt.

– Det er artig for oss som advokater. At folk kommer hit og satser, skaper også oppdrag for oss. Det er en positiv innstilling hos mange, selv om du kanskje på papiret kan få inntrykk av noe annet. Det skjer mye positivt i hele Ottadalen, sier Ingrid Storvik.

– Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat i Vågå?

– At det er små forhold. Det er sjelden et stort problem, men jeg har merket at det er vanskeligere å distansere seg. Det er lettere for at du kommer borti folk eller saker som du har en eller annen relasjon til, så du må være oppmerksom på konflikter.

– Og selvsagt at det er et noe mer begrenset bedriftsmarked. Den store næringen er landbruket, og det er mye næringsaktivitet, men du kan ikke velge å jobbe bare som forretningsadvokat her. Du må i større grad tilpasse deg klientmassen. Samtidig er dette noen av årsakene til at jeg hadde lyst til å flytte: Mens arbeidet i et stort oslofirma naturligvis innebærer at du må jobbe på et veldig smalt saksfelt, er det både nødvendig og mulig å jobbe bredt her.

– Og det morsomste?

– Som advokat i mindre samfunn er det nok lettere å være synlig og komme inn i prosesser, og du blir gitt tillit. Du kommer tett på, og det er kanskje lettere å komme tettere på beslutningstagere også. Men det morsomste er mangfoldet. Vi fokuserer selvsagt på visse saksfelt, blant annet knyttet til fast eiendom og landbruk, men vi har likevel stor bredde

i juridiske problemstillinger og typer klienter. Det gjør arbeidshverdagen variert og interessant.

– Tingretten er to hus bortenfor oss. Å jobbe for tingretten bidrar til bredden i sakstilfanget, for eksempel å kunne ta en del dødsboskifter, felleseieskifter og konkursbehandlinger.

– Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?

– Digitaliseringen er den største trenden som preger kontoret vårt. Det har vært store endringer bare fra de årene jeg begynte her i 2018. Det er positivt. Det har forenklet en del prosesser, gjort avstandene kortere og gjort det enklere å gjennomføre møter og kurs når reiseavstanden er stor.

”

Digitaliseringen er den største trenden som preger kontoret vårt. Det har vært store endringer bare fra de årene jeg begynte her i 2018. Det er positivt. Det har forenklet en del prosesser.

– Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

– Det er ganske mange, men vi har brukt mest tankevirksomhet på en sak i krysningsfeltet mellom kontraktsjuss, selskapsjuss og EØS-rett. Ellers er det en del konkursbo og dødsbo som tar mye tid. Særlig med dødsbo er det en del arbeid.

– Hvilken sak har du lært mest av i karrieren din?

– Da jeg var fullmektig, var jeg så heldig at jeg ble tatt med på mange saker som jeg lærte mye av, i krysningsfeltet mellom EØS-rett, forvaltningsrett, kontraktsrett og en del andre ting. Jeg hadde prinsipaler som tok med fullmektigen selv om de ikke alltid kunne fakturere for det, og jeg fikk mulighet til å være med på mye spennende. Det var mye fokus på opplæring, og det gjorde at jeg følte at jeg fikk mye erfaring fra starten av med flere forskjellige saksfelt og en del prosess.

– Er det utviklingstrekk i advokatyret som du er kritisk til?

– Økningen i salærsatsene. I enkelte saker må du se på hvilken advokat motparten har når du vurderer prosessrisiko. Det har noe å si hvilke sakskostnadskrav du kan bli møtt

med hvis du taper. Da kan du stille spørsmål om det er et rettssikkerhetsproblem. Jeg blir også litt forundret over at de store kjøperne av advokattjenester ikke stiller mer spørsmål til hvilke timesatser som blir satt.

– Og trekk du synes er positive?

– Det er blitt mye større mangfold i advokatstanden. Klientene kan finne noen som de i mye større grad kan identifisere seg med ut fra kjønn og etnisitet. Et større mangfold er bra for klientene. Det å søke advokat er et tillitsforhold. Utviklingen går sakte, men det er en forandring.

– Hvem er ditt faglige forbilde?

– Jeg kan ikke si at jeg har ett faglig forbilde. Jeg har respekt for dem som har høy faglig integritet og som tenker klientenes beste uten fokus på egen inntjening eller profilering. De som tar prinsipielle kamper uten at det har reell betydning for klienten, eller bidrar til unødvendig å øke konfliktnivået mellom partene, har jeg ikke sansen for.

– Gjennom mange år i et stort advokatfirma fikk jeg erfaring med mange forskjellige typer advokater både som kollegaer og motparter. Det er summen av de erfaringene som har preget utviklingen min som advokat. Så hadde jeg en prinsipal, Espen Bakken fra Lillehammer, som aldri ga opp tanken om å prøve å kommersialisere en gudbrandsdøl. Det har jeg lært mye av når det gjelder å markedsføre seg selv og det en kan og driver med. Jeg vet ikke om han lyktes fullt ut, men han ga aldri opp. Det er jeg takknemlig for.

– En bok som har vært med på å forme deg?

– Mest inntrykk ga nok de som jeg leste da jeg var yngre. En bok som gjorde et voldsomt sterkt inntrykk da jeg var liten, var «Veien til Agra». Den åpnet virkelig øynene for hvor forskjellige levevilkår barn har i verden. Ellers har jeg alltid vært glad i teater. Jeg spilte teater i hele min barne- og ungdomstid, og leste en periode mye Ibsen. Som språkentusiast slutter jeg aldri å bli fascinert av diktingen i «Peer Gynt».

– Kan du anbefale en podkast?

– «Norsken, svensken og dansken». Jeg er litt nyhetsjunkie. Jeg kunne ikke tenkt meg å være politisk aktiv, men jeg har alltid vært interessert i nyheter, politikk og kultur. «Norsken, svensken og dansken» har interessante analyser. Så liker jeg godt å få det nordiske perspektivet fra både Sverige og Danmark. Det er land med en del likheter, men mange ulikheter. De evner å gi en god beskrivelse av det som rører seg i alle tre landene. Det gir et innblikk som jeg ikke får på annen måte. De diskuterer også en del problemstillinger som har en etisk side som jeg synes er interessant, og i snitt er de noe mer liberale enn meg, så jeg får utfordret standpunktene mine.

– Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?

– De to studievenninnene mine. Karen Anne Rekkedal, som er partner i Selmer, og Ragna Skjåkødegård, som er politiadvokat i Økokrim. De er kjempeartige og veldig flinke faglig. Jeg kunne sagt «reinsdyr fra Vågå» og slikt, men jeg behøver ikke å late som jeg er mye mer interessert i matlagning enn jeg er. Jeg hadde sikkert fått noen andre til å lage maten – gått på restaurant. •

Ingrid Storvik har teaterbakgrunn og slutter aldri å bli fascinert av diktingen om litteraturens best kjente gudbrandsdøl, Peer Gynt.

NAVN: Ingrid Storvik

ALDER: 39 år

STILLING: Advokat, i kontorfellesskap med to kolleger i Advokatane i Vågå

SPECIALITET: Tingsrett, arv og skifte og en del bobehandling. EØS-rett i det tidligere livet i Oslo.

SKREV MASTEROPPGAVE OM: Forholdet mellom EØS-avtalens regler om fri bevegelse av kapital og det norske regelverket om konsesjon og boplikt.

FAMILIE: Mann og tre barn, to jenter og en gutt på 10, 7 og 4 år.

BOSTED: Vågå

OPPRINNELIG FRA: Vågå

Argentinsk tango og «Roms pinjer»

Klassisk musikk, skjønnlitteratur, ballsport og dans. Are Brautaset's interesse for kultur, favner bredt.

TEKST: JONAS FOSAAS

– Som student pleide jeg å gå fra lesesalen til Oslo Konserthus, hvor Oslofilharmonien stort sett hadde konserter hver torsdag og fredag. Der solgte de studentbilletter til halv pris av halv pris. På den måten fikk jeg med meg utrolig mange gode konserter gjennom hele studietiden, forteller Brautaset.

Interessen for klassisk musikk startet tidlig. Han spilte aktivt klarinett i korps fra ung alder, og frem til han selv fikk barn. Det var ikke behov for lang betenkningstid på spørsmål om aktuelle kulturopplevelser han mener leserne bør få med seg.

– Jeg vil anbefale alle å se Oslo-filharmoniens konserter i januar. Særlig vil jeg nevne konserten 26. januar der de spiller stykket *Roms pinjer* av den italienske komponisten Ottorino Respighi.

Som ihuga entusiast av klassisk musikk, vil Brautaset også trekke frem en plate han alltid kommer tilbake til.

– Hvis jeg er lei av annen musikk, eller føler meg glad eller trist, pleier jeg alltid å komme tilbake til *Brahms Klarinettkvintett*, med Leif Arne Pedersen og kolleger fra Oslofilharmonien, innspilt på LAWO. Den er verdensklasse.

SØR-AMERIKANSKE RYTMER

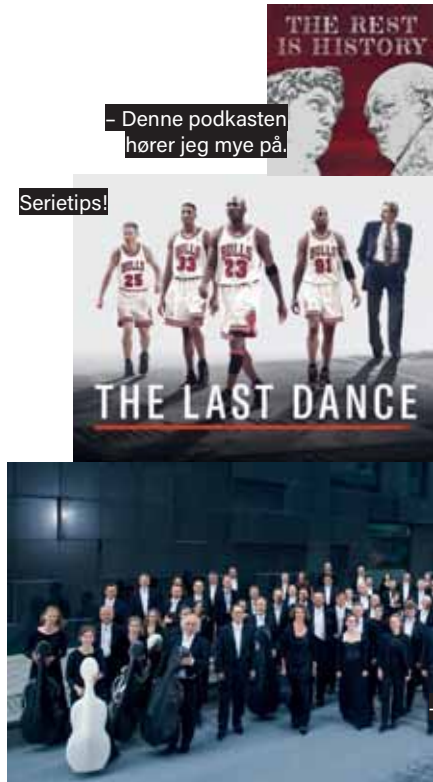
Det er ikke bare klassisk musikk som fenger. Brautaset har en drøm om å lære seg dans i tangoens hjemland.

– Argentina er et interessant land, som jeg hadde mye kontakt med da jeg jobbet i Equinor. Jeg har alltid hatt en drøm om å lære meg ordentlig argentinsk tango. Jeg har deltatt på noen nybegynnerkurs, men jeg ønsker virkelig å lære det ordentlig. I hvilken som helst europeisk storby finnes det steder man kan gå på milonga og danse argentinsk tango.

CHICAGO BULLS OG BÆRUM BASKET

På hjemmebane går mye av tiden til oppfølging av barna, som alle tre spiller basket.

– Et lokalt kulturtips jeg kan gi, er å komme på hjemmekampene til Bærum Basket i Nadderud-hallen. Det er nesten alltid spennende kamper med høy intensitet, hvor det ofte er jevnt helt frem til sluttsignalet går, forteller Brautaset.

– Denne podkasten hører jeg mye på.

Serietips!

– Litteratur gjør ofte sterkt inntrykk på meg, da det åpner opp en verden man selv ikke er i.

HVEM: Are Lysnes Brautaset

TITTEL: Chief legal officer/Juridisk direktør i FREYR

ARBEIDSTED: Lysaker

ALDER: 52

SIVIL STATUS: Gift, tre barn

SPESIALISERING: Det er vel å være in-house advokat

– Jeg vil anbefale alle å se Oslo-filharmoniens konserter i januar.

Boktips for alle med ungdommer i hus.

Interessen for basketball har også forplantet seg videre til stua og TV-skjermen.

– Den siste serien jeg så var *The Last Dance* hvor man følger basketlegenden Michael Jordan og hans lag Chicago Bulls i storhetstiden på 80- og 90-tallet. Den handler om idrett, vinnerkultur og lagspill, og vil være spennende også for de som ikke er like interessert i basketball.

SNITCH PÅ NATTBORDET

Skjønnlitteratur er det som gjør mest inntrykk, selv om han ikke leser like mye som før.

– Nå leser jeg en bok som heter *Snitch* av Arne Svingen, sammen med min yngste datter. Boken belyser hvordan unge nå kan bli frosset ut fullstendig dersom de sier ifra om ting som er ugreit. Det er spennende og nyttig lesning både for ungdommen, men også for ungdomsforeldre, sier han.

Videre vil han trekke frem forfatter Vigdis Hjort, og særlig hennes bok *Hjulskift*.

PODKAST-ENTUSIAST

Brautaset er en stor tilhenger av podkast.

– En podkast jeg hører mye på, er *The rest is history*, der to britiske historikere tar for seg historiske hendelser og personligheter. De hadde blant annet en serie om Winston Churchill som var utrolig god. I oppladningen til fotball-VM og nå underveis benytter de anledningen til å trekke frem historien til alle de ulike landene som deltar.

– Jeg hører også på en som heter *Sticky Notes*. Det er en podkast der en kjent dirigent analyserer klassiske stykker. Han forteller om historien og viser hvordan komponisten har bygget opp stykkene. Det er litt nerdete, men utrolig fascinerende å høre på.

– *Hvem vil du utfordre til neste advokat ut?*
– Irmela van der Bijl Mysen som er partner i Vier Advokatfirma. Jeg er spent på å høre hvilke tips hun har å by på. •

Annonseinformasjon

27000 lesere
(TNS Gallup 2019)

Annonsestørrelser	Priser
1/1 side 216x286	20.800 kr
1/2 side 176x123	15.550 kr
1/4 side 176x58/83x116	10.250 kr
1/6 side 56x23/116x58	6.025 kr

Se vår MEDIEFOLDER på
advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonseselger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Pia Himberg
Mobil 919 03 697
pia@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no
en tjeneste fra Advokatforeningen

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise

Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.

Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30,
post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Translatørservice as

Oversettelse for næringslivet og offentlig sektor siden 1979
Bred erfaring og kompetanse
Kontakt oss på tlf. 95 20 96 10
eller post@translator.no

50 år siden

ADVOKATER MOT LAUDKRAVET I HØYESTERETT

I 1971 kontaktet Advokatforeningen Justisdepartementet med forslag om å sløyfe laudkravet for å være advokat ved Høyesterett. Forslaget ble avvist, men foreningen slo seg ikke til ro med det. Året etter sendte den derfor følgende brev:

«Advokatforeningen beklager det standpunkt Departementet har inntatt i denne sak og tillater seg å henstille til Departementet å forelegge for Høyesterett til uttalelse spørsmålet om sløyfing av laudkravet som betingelse for å kunne avlegge prøven for Høyesterett. Så vidt forstås kan man ikke uten videre gå ut fra at Høyesteretts medlemmer fremdeles er av den oppfatning at laudkravet bør opprettholdes. Hvis Høyesterett finner det ubetenkelig å sløyfe laudkravet, synes det å være liten grunn til å opprettholde det når det innen den gruppe det i første rekke berører er et sterkt ønske om at det må bli sløyfet.»

Norsk Advokatblad, nr. 9/10, 1972

Laud - av latinsk laudabilis; «rosverdig»

- Juristene hadde sitt eget system med fire laud-kategorier. Tallkarakter fra 2.00 til 2.15 var rent laud, mens karakterene 2.16 til 2.75 ble delt i kategoriene «Står til laudabilis», «Kan få laudabilis» og «Kan vel få laudabilis».
- Til enkelte stillinger – som høyesterettsdommere – krevdes det at man en eller annen form for laud, altså 2.75 eller bedre.
- Frem til 1969 ble sluttkarakterene ved juridisk embetseksamen publisert i Norsk Retstidende.

Kilde: Jusleksikon.no

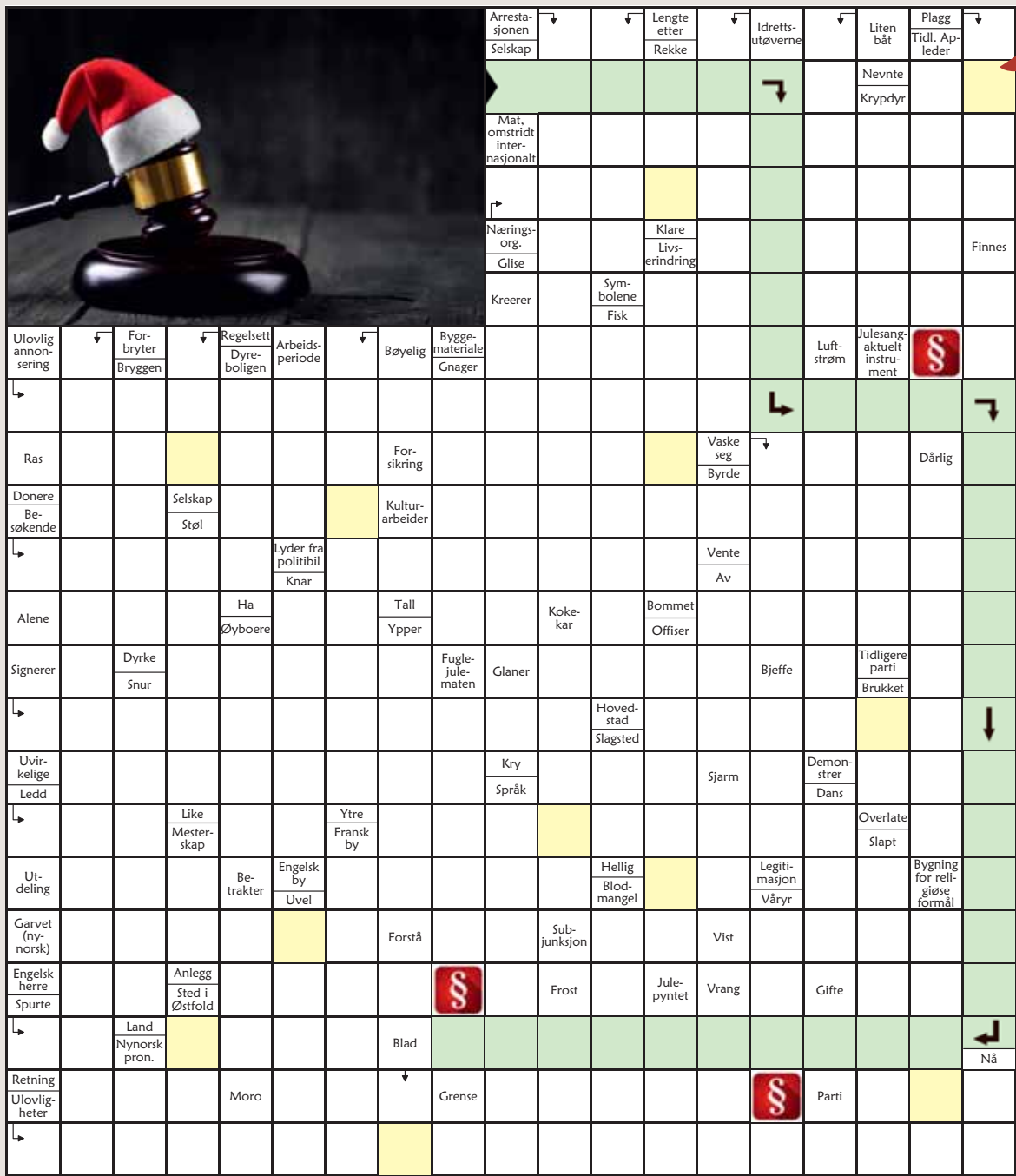
Betalte 4,1 milliarder kroner i skatt

Ifølge tall fra Dagens Næringsliv har de tusen advokatene med høyest inntekt i Norge, til sammen betalt 4,1 milliarder kroner i skatt i 2021.

Dette er like mye som staten brukte på forsvarere, bistandsadvokater og drift av de ordinære domstolene i 2021, og syv ganger så mye som staten brukte på fri rettshjelp, skrev Merete Smith på LinkedIn.

Domstolene fikk i overkant av tre milliarder kroner i årets statsbudsjett til driftsutgifter, og staten brukte 962,2 millioner kroner på forsvarere og 248,5 millioner kroner på bistandsadvokater.

KRYSSORD

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.
Send løsningen til redaksjonen@advokatbladet.no innen **20. januar 2022**.

Vinneren av kryssordet i nr. 6 / 2022 var Finn R. Wichstrøm, Oslo
VI GRATULERER!
Løsningsordet var **SANDS**.

Sosiale medier

En medmenneskelig juleoppfordring fra advokatfirmaet Tofte.

Siste nytt fra Hegers hjørne. (Rigor mortis = dødsstivhet)

Thommessens bærekraftsgruppe oppfordrer til gjenbruk og inviterer de ansatte på klesbyttekveld.

I Sverige starter rekrutteringen tidlig i kampen om de beste talentene.

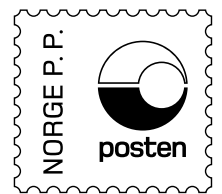
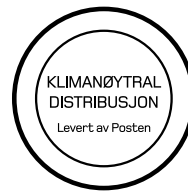

Det ble delt ut en «julegoodiebag» til teamet som laget pepperkakehuset som vekket flest juleminner hos dekan Karl Harald Søvig.

Vi kan ta det sammen: H-ø-y-e-s-t-e-r-e-t-t-s-j-u-s-t-i-t-i-a-r-i-u-s.

Avsender:
Den norske Advokatforening
Universitetsgt. 9
PB 362 Sentrum,
0102 Oslo

Cyberkriminelle stjeler konfidensiell informasjon

Med SafeZone stoppes digitale
angrep før det skjer

Som medlem i Advokatforeningen kan du få SafeZone
i et bekymringsfritt mobilabonnement fra Telenor. Kon-
takt oss på 09000 for gunstige betingelser og mange
andre Telenor fordeler.

